This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google books

https://books.google.com

KAIS.KÖN.HOF BIBLIOTHEK
32.712-B
Alt-

S.A.43.B.36.

Digitized by Google

Lastrić,

32712-B.

Digitized by Google

Digitized by Google

EPITOME VETUSTATUM BOSNENSIS PROVINCIÆ

SEU BREVISSIMUM COMPENDIUM HISTORICO-CHRONOLOGICUM

DE ANTIQUITATE, VARIISQUE SUIS VICISSITUDINIBUS, ET CONSISTENTIA USQUE AD HÆC TEMPORA

Locupletata in hac nova editione nonnullis additionibus: multoque pluribus locupletanda fuiſſet, ni carentia monimentorum, ob rationes mox in Prologo indicandas caſſum reddidiſſet omne ſtudium:

CONGESTA, ET COMPILATA

A P. PHILIPPO AB OCCHIEVIA

PROVINCIALATU FUNCTO JAM TUM ANTE NOVISSIMAM DIVISIONEM INCLYTÆ PROV. S. JOAN. A CAPISTRANO IN SLAVONIA AB HAC BOSNENSI.

ANCONÆ MDCCLXXVI.

EX TYPOGRAPHIA PETRI PAULI FERRI

Superiorum Facultate.

Digitized by Google

Digitized by Google

PROLOGUS.

CUm poſtuma Nata, inclyta nimirum Provincia S. Joannis a Capiſtrano, prodiit ex hac Boſnenſi, ſuppreſſa hæc, & in Cuſtodiam depoſita ingemuiſſet, ni ſupplici cum prece illico informatio humiliata fuiſſet ſanior Reverendiſſimo P. Clementi a Panormo tunc Miniſtro Generali totius Ordinis Minorum: ac per eumdem SS. D. Clementi XIII. quorum uterque, juxta onomaſiam ſui, clementiſſimè dignati ſunt præcipere, jura antiquiſſimæ hujus, Matris multarum, Provinciæ indemne ſervanda; vetuſque ſigillum ei, cum omnibus privilegiis, & præcedentia antiqua reſtituendum. Quod tam parum placuit PP. mox diviſæ Provinciæ, quam illico parare exorſi ſunt paranda, producturi in Capitulo Generali Mantuano tunc imminenti, atque vocaturi in jus præcedentiam. Super qua re tardiuſculum edocti ſatis angebamur cum temporis anguſtia, tum monumentorum carentia: Cuncta quippe vetuſtiora hìc loci deſiderantur; utpote aut una cum Conventibus ſæpe pernicie conſumpta, aut a Fratribus tyrannidem fugientibus alio translata. Porrò ultimis his temporibus currentis ſæculi Archivia in Chriſtianis partibus ſervabantur.

Cum his omnibus diligentia adhibita, nec labori parcentes, conquiſivimus quantum præfatæ emergentiæ per-

Digitized by Google

miſerunt, & compilavimus ea, quæ primo Capite continentur (exceptis novis additionibus vindicias tangentibus) proviſionaliter dumtaxat, ut, ſi præcedentia in jus vocanda fuiſſet (veluti profectò fuit vocata, & deciſa in noſtri favorem) fundatis rationibus auctoritas deciſiva innitatur. Et eundo ad prælaudatum Capitulum Generale Mantuanum celeriter impreſſioni dedimus, ita, ut nec mendas typi emendare licuerit; quocirca recudi ea oportuit, & tali occaſione cenſionem quorumdam ſuper antiquitate noſtræ Provinciæ vindicavimus, & quantum licuit, in præjicta penuria monumentorum, ſequentia adjicere, & dilatare ſategimus.

Nemo ergo miretur hanc Epitomem adeo eſſe compendioſam, pluraque deſiderari pro complemento talis qualis hiſtoriolæ; ſed nactus & tempora opportuniora, & abundantiora monumenta inventis addere, ſi placuerit, æmuletur.

AD LECTUROS.

SIcuti conſcientiosè cognoſco, ita ſincere fateri non erubeſco, nec artem mihi eſſe, nec capacitatem Hiſtoricum agere, eo vel maximè hic loci, ubi monumenta pauciſſima dantur, plurima verò deſiderantur. Sola igitur neceſſitas, indicata jam in præjacto Prologo, coegit me breviſſimam *Epitomem de vetuſtate Provinciæ Boſnenſis* evulgare.

Porrò nunc eamdem locupletatam additione nonnullarum notitiarum, præſertim de Boſna Civili, tabeſcentium in cineribus oblivionis, recudere; reſpectus, dixerim & obedientia erga illos, quibus utrumque a me debebatur, id deſiderantibus, non cogendo licet, neceſſitavit. Tamen a quopiam accuſer, quod, ſtante præjacta charitate monumentorum, temerè quidpiam huic tenuiſſimo inſeruerim opuſculo, paucos illos fontes, e quibus derivavi, quidquid hic exaudivi, ob oculos pono: & ſunt ſequentes.

1. Aliquæ Tabulæ, ſeu Regeſta Mſs. *illyricè*, quæ ſervantur in Suttiſcenſi, ac in Fojnicenſi Conventibus.
2. Apologia per l' Ordine de' Frati Minori, in riſpoſta al libro intitolato: Ragioni Storiche ec. *Italicè*.
3. Chronologia Ordinis, P. Michaelis de Neapoli.
4. Chronologia Julii, alias P. Caroli M. a Peruſio.
5. Croniche del P. Marco da Lisbona. *Italicè*.
6. Epitome Haroldi in tomos octo Waddingi.
7. Gonzaga de Origine Relig. Seraphicæ.
8. Illyrici Sacri tomi, 1. 2. 3. & 4. P. Danielis Farlati. In tomo 4. hic excellentiſs. & eruditiſs. Scriptor de Boſna tam Canonica, quàm civili multa præclarè, probatèque diſſerit.
9. In Stat. Gener. Comment. P. Gaudentii Kerckove:

Digitized by Google

10. Monum. Hiſtorica Prov. Raguſ. P. Sebaſt. a Raguſio.
11. Ramus Viridantis Olivæ. Patris Emerici a Buda.
12. Regno de' Slavi, del P. Mauro Orbino. *Italicè*.
13. Theſaur. Ind. Ançich.
14. Waddingi tomus unicus, i. e. quintus: alii in Boſna deſiderantur omnes, pro nunc.
15. Univerſalis typus Orbis terreſ. Sebaſt. Munſteri.
16. A. R. P. Vincentius Blaho, egregius Chronologus Almæ Provinciæ S. Salvatoris in Hungaria, ſub-miniſtravit mihi per litteras aliquas notitias: quo ad Catalogum Vicariorum Boſnæ, qua Vicariæ.

APPRO-

Digitized by Google

APPROBATIO THEOLOGORUM.

CUM præſens opuſculum, cui titulus: *Epitome Vetuſtatum Provinciæ Boſnenſis*, ab Adm. R. P. Philippo ab Ochievja Ordin. M. S. P. Franciſci Obſerv. Prov. verò Boſnæ Argentinæ Ex-Cuſtode, & Ex Min. Prov. compilatum, & jam pridem cum debitis facultatibus publici juris factum, nunc verò novis additionibus illuſtratum, ex mandato Adm. R. P. Bonaventuræ Benich act. Min. Prov. accuratè perlegerim, nec quidpiam contrarium bonis moribus, minuſve Orthodoxæ Fidei repererim, quin potius apprimè commendabile deprehenderim, illud publica luce, ac Typis digniſſimum fore cenſeo.

Datum in Conv. S. Catharinæ Virg. & M. Creſsevi die 23. Junii 1775.

Fr. Franciſcus Grazich Conc. Lect. Theologus, & Cuſtos act. Prov. M. pp.

CUm opuſculum, cui titulus: *Epitome Vetuſtatum Prov. Boſnenſis*, ab Adm. R. P. Philippo ab Ochievja Ord. Min. S. P. Franciſci Obſ. Provinciæ Boſnæ Argentinæ jam tum ante diviſionem ab hac Capiſtranæ Ex-Cuſtode, & Ex-Min. Provinciali compilatum, nuperque cum debitis facultatibus luci datum, nunc verò quibusdam additionibus, atque obſervationibus apprimè laudabilibus, atque neceſſariis locupletatum; ex mandato Adm. R. P. Bonaventuræ Benich iterum act. Min. Provincialis ſupradictæ Prov. diligenter perlegerim, nec quidpiam contrarium Catholico-Romanæ fidei, atque bonis moribus in illo inveni, quinimò utile, atque neceſſarium conſideravi; publico juri idcirco dandum cenſeo.

Datum in Conv. S. Catharinæ V. & M. Creſsevi die 21. Junii 1775.

Ego Fr. Auguſtinus Okick Lect. jubilatus M. pp.

PER-

PERMISSIO
ADM. R. P. MIN. PROVINCIALIS.

Fr. Bonaventura Benich a Cſatichi Ordin. Min. S. Franciſci de Obſ. Conc. Lect. Theologus, olim Diff., Ex-Cuſtos, & ad præſens in hac Obſ. Provincia Boſnæ Argentinæ iteratò Min. Provincialis, & in Domino Servus.

OPuſculum, quod inſcribitur: *Epitome Vetuſtatum Provinciæ Boſnenſis*, ab Adm. R. P. Philippo ab Ochievja Ord. Min. S. P. Franciſci Obſ. Prov. Boſnæ Argentinæ, jam tum ante diviſionem ab hac Capiſtranæ Ex-Cuſtode, & Ex-Min. Provinciali, compilatum, nuperque cum debitis facultatibus luci datum, nunc verò quibusdam additionibus, & obſervationibus laudabilibus, atque neceſſariis locupletatum: nam ea, quæ ſub antiquis pulveribus maximo cum ſopore dormierant, & partim damnoſo ſilentio, partim vero lethargica oblivione in denſiſſimis jacuerant tenebris, breviſſima, atque clara cum methodo luculenter, & eruditè eruta (~~a Viro prope octogenario~~, in arena tamen litteraria nimis verſato) lucique auſpicatè donata eſſe conſpiciuntur; quibus ſuo in opuſculo, priora multis reſſerenavit deorbata monumenta, & recentiorum diverſa ſentientium, lucido cum calamo concinnè reconciliavit opiniones, & tandem poſteris noſtris utiliſſima reliquit æmulanda exempla; cum a duobus ejuſdem Ordin. & Prov. noſtræ PP. Theologis, noſtro ex ſpeciali mandato attentè reviſum, & abſque ulla menda inventum, quinimò magna cum laude approbatum fuerit, vigore præſentium facultatem eidem tribuimus, quatenus ſervatis ſervandis, ac ſi majoribus placuerit, illud Typis mandari poſſit, & valeat.

Datum ex noſtro Conv. S. Joan. Bap. Suttiſcæ die 4. Julii 1775.

Fr. Bonaventura Benich Min. Prov. M. pp.

L. ✠ S. De mandato Pat. Suæ Adm. Rev.

Fr. Gregorius a Vareſs Prov. Secretarius.

Fr.

Fr. Paſchalis a Variſio Lector Emeritus, Catholicæ Majeſtatis in Regali Matritenſi Congreſſu pro Immaculata Virginis Conceptione Theologus, ac totius Ordinis S. P. N. Franciſci Miniſter Generalis, Commiſſarius, Viſitator Apoſtolicus, & in Domino Servus.

CUm opus, cui titulus: *Epitome Vetuſtatum Provinciæ Boſnenſis*, ab Adm. R. P. Philippo ab Ochievja Noſtræ Obſervantis Provinciæ Boſnæ Argentinæ Ex-Cuſtode, & Ex-Miniſtro compoſitum, & jam pridem cum debitis facultatibus publici juris factum, nunc verò novis Additionibus illuſtratum a duobus PP. Theologis de Ordine noſtro, quibus id commiſimus, reviſum, & approbatum fuerit, vigore præſentium facultatem eidem concedimus, quatenus, ſervatis ſervandis, illud Typis mandare poſſit.

Datum Romæ apud Aram Cœli die 18. Octobris 1775.

Fr. Clemens de Florentia
Delegatus Generalis.

L. ✠ S.

De Mandato Reverendiſſimi in Chriſto Patris

Fr. Joſeph de Cerreto
Pro Secretarius Generalis Ordinis.

Die

Digitized by Google

Die 1. *Februarii* 1776.

Videat, & referat Adm. Rev. P. Magiſter Nicolaus Reppi Ord. Eremitarum S. Auguſtini, & hujus S. Inquiſitionis Conſultor Theologus.

Fr. Laurentius Matteucci Inquiſitor Generalis.

OBſequendo Mandatis Revm̄i Patris Magiſtri Laurentii Matteucci Inquiſitoris Generalis Anconæ, accuratè perlegi Opus ab Adm. Rev. Patre Philippo ab Ochievja Ord. Min. S. Franciſci Obſerv. elaboratum, cui titulus eſt: *Epitome Vetuſtatum Boſnenſis Provinciæ*, tantum habet, ut in eo aliquid vel contra Fidem, vel bonos mores correptione dignum adinvenerim; quin potius dignoverim Compendium hoc Hiſtorico Cronologicum perutile eſſe, & præſertim militantibus ſub Regula S. Franciſci Obſerv. Ideoque Typis poſſe dari cenſeo.

Mag. Fr. Joan. Nicolaus Reppi Ord. Erem. S. Auguſtini, Sancti Officii Conſultor Theologus.

Die 10. *Februarii* 1776.

Attenta ſupradicta Relatione

IMPRIMATUR.

Fr. Laurentius Matteucci Inquiſitor Generalis.

VIDIT

Thomas Canonicus Declò pro Eminentiſs., & Reverendiſs. Epiſcopo.

IN-

Digitized by Google

INDEX
CAPITUM, ET PARAGRAPHORUM.

CAPUT I.

De antiquitate Provinciæ Boſnenſis: Natiſque ejus.

§. *I. Diverſis ex Fontibus probatur, & vindicatur antiquitas Provinciæ Boſnenſis.*
§. *II. Oſtenditur, quod Provincia Boſnenſis plures alias Provincias peperit.*
§. *III. De diviſione Prov. Carnioliæ, a Boſna Argentina.*
§. *IV. De diviſione Bulgariæ, & Tranſilvaniæ.*
§. *V. De diviſione Prov. S. Gaii, modò SS. Redemptoris.*
§. *VI. De diviſione Prov. S Joan. a Capiſtrano.*
§. *VII. De Suppreſſione, & ſubita reſtitutione Provinciæ Boſnæ Argentinæ.*
§. *VIII. Breve SS. Pontif. & Decretum Reverendiſs. de reſtitutione Prov. Boſnæ Argent. in integrum cum præcedentia, & præminentia antiqua.*
§. *IX. De jure præcedentiæ ſuper Prov. S. Joan. a Capiſtrano.*

CAPUT II.

§. *I. De aliquibus privilegiis Boſnenſis Provinciæ.*
§. *II. De aliquibus decretis S. Congregationis, & reſcriptis Cardin. Præfecti.*
§. *III. De privilegiis, & gratiis habitis a nonnullis Principibus Catholicis.*
§. *IV. Quædam litteræ protectionales, racommendatitiæ, ac teſtimoniales.*

CAPUT III.

§: *I. De conſiſtentia antiqua Provinciæ Boſnenſis.*
§. *II. De lata extenſione Vicariæ Boſnen. & frugi laborib. Teſtimon. Pontif.*

§. III.

Digitized by Google

§. III. *Plures Cuſtodes in eadem Prov. & Cuſtos Cuſtodum antiquitus quid?*

CAPUT IV.

§. I. *De moderna conſiſtentia Provinciæ Boſnæ Argentinæ.*

§. II. *De Conventibus combuſtis, deſtructiſque a Tyrannis, atque relictis, & deſolatis a T. T. eoſdem Tyrannos fugientibus poſt miſeram mancipationem Regni.*

CAPUT V.

§. I. *Catalogus Vicariorum Vicariæ quondam Boſnenſis.*

§. II. *Catalogus Miniſtrorum Provincialium Provinciæ Boſnæ Argentinæ.*

§. III. *Catalogus Commiſ. Viſitat. General. ab anno 1693.*

§. IV. *Catalogus Aſſumptorum ex Prov. Boſnæ ad dignitatem Pontificiam.*

§. V. *Catalogus Scriptorum hujus Provin. Boſnen. qui opera dedere Typis.*

§. VI. *Catalogus omnium Provinciarum Ciſmontanæ familiæ, juxta ordinem, quo invicem ſe præcedunt, & Provinciales in Capit. General. ſedent.*

CAPUT VI.

§. I. *De iis, quæ FF. Boſnen. toleraverunt cauſa Epiſcoporum*

§. II. *De malis, & damnis toleratis ex iniquis circumventionibus Schiſm. Græcorum.*

CAPUT VII.

De Boſna civiliter, ſeu ſæculariter conſiderata.

§. I. *De nomenclatura, & origine Boſnæ.*

§. II. *De Moderatoribus, & Banis, ac Principibus Boſnen.*

§. III. *De Regibus Boſnenſibus.*

CAPUT VIII.

§. *Unicus. De valore Soli Boſnenſis, numero Arcium &c.*

EPI-

Digitized by Google

EPITOME
VETUSTATUM PROVINCIÆ
BOSNENSIS

In hac editione pauliſper locupletata notitiis nonnullis, præſertim de Boſna Civili, ſeu Sæculari.

CAPUT I.

De antiquitate, & Natis Provin. Boſnenſis.

§. I.

1\. HAnc Provinciam ſub titulo Vicariæ antiquiſſimam eſſe, & ipſi Religioni Seraph. fermè coævam (quid quid dicant Ulyſſiponenſis & Gonzaga, cum ſeguacibus) inficias nemo iverit. Nam anno 1260. Religionis 51. illa excreverat in octo cuſtodias, ex quo conſtat eam multò priùs ſuo gaviſam fuiſſe exordio. Enim verò prædicto anno ſub Gen. D. Bonavent. in Cap. Gen. Narbonæ celebrato factus fuit Catalogus Provinciarum, & Vicariarum, & inter has primam ponit Haroldus in *Epitome Annalium*, quam teſtatur ſe concinnaſſe ex octo Tomis Vaddingi (qui a me deſideratur) vide illum ſectione ſecunda ad annum 1260. num. 3. ſed clariùs ad annum 1540. ad quem transfert Catalogos Provinciarum, diverſis Sæculis factos, omnes: Itaque de Narbonenſi diſſerens hæc habet. num. xx. *Prima Vicaria Boſnensis habet octo cuſtodias.*

Quàm antiqua Provi. Boſ.

2\. Scio equidem, quod P. Marcus Ulyſſiponenſis, & P. Franc. Gonzaga, quibus multi allucinantur, initia Vicariæ Boſnenſis ſtatuunt primò ſub R. P. Gerardo Odonis; Sed utrumque in aſſertionibus ſuis involviſſe antilegomena evidentia, adverto.

Marc. de Ulyſſipone Cõtr. ſentit.

Digitized by Google

3. Primus enim in chronicis (*a*) loquens de acceſſu P. Gerardi ad has partes anno 1340. ait: *Ivi ſi fece una Vicaria chiamata Boſneſe, che aveva ſotto di ſe ſette Cuſtodie.* Adverte lector: Si per τὸ, *ſi fece*, intelligit exordium, quomodo potuit jam habuiſſe 7. Cuſtodias, ut Secunda pars aſſerti prejactæ periodi indigitat? *che aveva ſotto di ſe 7. Cuſtodie.* An potuit oriri, adoleſcere, & prolificaſſe 7. proles uno, eodemque tempore?

Sed videtur Contr. ſibi.

4. Secundus verò in multis corrigendus depræhenditur; in primis in proemio Boſnæ Croatiæ hæc habet: *Hæc Provincia ſub Clemente VI. Pont..... Circa annum a partu Virgineo 1339. exordium ſumpſit.* Vah! poſt 3. annos hic primò Sedem Petri aſcendit an. 1342. Cæterum, hic P. Scil. Gonz. loquens de 12. Conventu Provinciæ Dalm. i.e. S. Franc. Jaderæ, narrat, quod in ſuo Archivio, præter alias multas Bullas diverſorum Pontif. extet Bulla Bonifacii VIII. *Ut Provincialis Miniſter Provinciæ Boſnæ vel ejus Vicarius duos ſibi Subditos FF. hæreticæ prav. Inquiſitores ſuper Raguſiam, Boſnam, Dalmatiam, Croatiam, atque Iſtriam inſtituere valeat.* (*b*). Neſcio quomodo ſine contradictione poſtea aſſeruit, exordium ejus Provinciæ circa annum 1339. Si Bonifacius VIII. ante 40. annos circiter ſupralaudatam facultatem Superioribus Boſnenſis Provinciæ fecerat, illo ipſo teſtante? ſed, ut dixi, hic in multis corrigendus venit ut alibi videbitur.

Gonzaga circa plura corrigendus.

5. P. Carolus Maria Peruſinus noviſſimus chronologus, confirmat aſſertum Haroldi dicens: *Provincia decima ſeptima Carniolæ, olim Boſnæ Croatiæ, quæ ſub titulo Vicariæ Boſnæ occurrit, in primo D. Bonaventuræ Provinciarum catalogo* (*c*).

Peruſinus conteſtatur antiquitatem laudatæ Provinciæ.

6 Deducitur etiam ex opere, cui titulus, *Apologia per l'ordine*, teſtimonium coævitatis Vicariæ Boſnen. cum Relig. Seraph. Huic operi error vix irrepſiſſe potuit, utpotè quod maxima diligentia examinatum totus ordo obſervantium oppoſuit illi, quo nitebantur Conventuales probare, omnes Sanctos primi, & ſecundi Sæculi ordinis, fuiſſe Conventuales. Ubi auctor citans tom. 3. Vaddingi edit. Rom. ad annum 1254. aſſerit, in Sclavonia fuiſſe inſtitutos Inquiſitores hæret.

Deducitur ex Apolog. per l'ord.

Digitized by Google

hæræt. pràvitatis ſub Innoc. IV. FF. Min. & quidem a ſuis Superioribus deputatos; En titulus Bullæ: *Dilectis filiis FF. ord. minorum Inquiſitoribus hæreticæ prav. a ſuo ord. deputatis in Urbe ...., & Sclavonia.* (*d*) In Sclavonia deputandi fuerant a Vicario Vicariæ Boſnen. ut patet ex aliis Bullis præſertim Bonif. VIII. de qua ſupra num. 4. hujus §. & Eugenii IV. *Sacræ Religionis*. Item in tomo 3. ejuſdem Apologiæ hæc habentur. *Nel ſuddetto anno* 1254. *ſotto il Generalato del B. Giovanni di Parma, Papa Innoc.* IV. *instituì Inquiſitori contro l' eretica pravità i Frati Minori nella steſſa Città di Roma .... & in Schiavonia.* (*e*) Boſna in Sclavonia eſt, at Vicaria Boſnen. latiùs multò extendebatur: præſumuntur ergo prælaudati Inquiſitores fuiſſe deputandi, ex mox dictis, a Vicario Boſnenſis Vicariæ.

7. Tandem Daniel Farlatus e ſocietate quondam Jeſu, ſcriptor famoſiſſimus, utpote qui ab annis circiter quadraginta qua per ſe, qua per Socios ſuos, vel litteras nullum non movit lapidem, nullam non conſuluit Cancellariam, nullam non fuit ſcrutatus Bibliothecam in tota Europa, indagando vetuſtates ad Illyricum ſpectantes pro edendo inſigni opere titulo *Illyricum Sacrum*. Cujus quatuor (ex 12. præfixis) tomos in folio non parvæ molis jamtum ante extinctionem ſocietatis ediderat. Et in quarto loquens de re ſacra, & Epiſcopis Boſnenſibus, multa de Vicaria Boſnenſi, citans Vaddingum non ſemel, & ſummis laudibus extollens Franciſcanos Vicariæ Boſnen. *Hi ſiquidem*, inquit, *ſub ipſa Sacri ord. primordia hanc Chriſti Vineam per annos amplius quingentos nullis vitæ periculis perterriti &c.* (*f*) Nota primò ſub *ipſa Sacri ord. primordia*. Nota ſecundò, Farlatum hæc ſcripſiſſe circa annum 1750. Itaque ſi hæc Vicaria non eſſet conſæculea Religioni Seraph. non potuiſſet dicere: *per annos amplius quingentos*: ut computanti patet. Præterea ex eodem Farlato haurio, P. quendam Fabianum (non eſt hic Fabianus de Bacchia, qui poſt ultra 100. annos) fuiſſe conſtitutum Inquiſitorem, quem autumo & Vicarium fuiſſe, quia ad talem ſpectabat deputandi alios Inquiſitores. Super hac re ſequentia habet Farlatus (*g*) *Epiſtola, quæ inſcripta eſt:*

Farlatus laudat Franciſcanos Vic. Boſnen.

Coevam dicit Religioni.

Digitized by Google

eſt: Dilecto filio nobili viro Principi Boſnenſi Argumentum deſumptum e tabulis Avenienſibus hoc eſt: „ Hortatoria nobili viro Stephano Boſnenſi, quatenus ad requiſitionem „ Fabiani ord. FF. Min. Inquiſitoris hæreticæ pravitatis... „ & aliorum Inquiſitorum in iiſdem partibus deputatorum, & „ deputandorum in poſterum ad extirpandam &c. Dat. Ave„ nione nonis Junii, Joannis anno 9. ideſt, 1325. „ hæc anteceſſerunt utique Gerardum. *Per idem tempus* (proſequitur Farlatus ibidem) *aliquid controverſiæ fuit Patribus Franciſcanis cum PP. Dominicanis; hi quippe Boſnenſem Inquiſitionem ſibi commiſſam aſſerebant: Res Avenionem delata cum fuiſſet ad curiam Pontificiam: Joannes per litteras imperavit Archiepiſcopis Spalatenſi, & Jaderino, ut.... de cauſa cognoſcerent.... ad ſe perſcriberent* (ponit hic Farl. per extenſum litt. Commiſſionis Pontificiæ ex Vadd.) *Cumque informationem ſum. Pont. accepiſſet: diremit*, inquit *litem ſecundum Franciſcanos;* & addit hæc ex Vadd. *Interdicitur eis* (Dominicanis) *officium Inquiſitionis hæret. pravitatis... in Provincia Sclavoniæ, & Principatu Boſnæ, pro eo, quod prius fuerat commiſſum FF. Minoribus per fel. rec. Nicolaum* IV. *& Bonif.* VIII. *ſum. Pontifices*. Atqui Nicolaus IV. fuit Pontifex ſæculo 13. i. e. 1287. non autem ſæculo 14.

Contradicit Ulyſſiponenſi ex Vadd.

8. Poſtremo impugnat Farlatus Ulyſſiponenſem dicens: *Hanc Vicariam Boſnenſem ab ipſomet Gerardo fundatam aſſerit Fr. Marcus de Ulyſippone lib. 7. chron. Franciſcani. Sed auctam ab illo, & propagatam, Vaddingus affirmat, qui Boſnenſis Vicariæ initia ad ſæculum ſuperius revocavit.* (*h*)

§ II.

1. Plurimæ utique prodiere Provinciæ ex Boſnenſi, partim immediate, partim mediantibus ſubdiviſionibus, nam præter quod extendebatur uſque ad Italiam quondam Vicaria Boſnenſis,

---

NOTÆ.

(*a*) Par. 2. l. 8. Cap. 44. (*b*) Gonz. de conv. S. Franc. Jaderæ. (*c*) Tom. 3. par. 2. Chronol. in calce. (*d*) Apol. per l' Ord. tom. 2. l. XI. c. V. pag. 622. (*e*) Ibid. tom. 3. l. XII. ſec. 1. c. 3. n. 15. (*f*) Farl. tom. 4. Illyr. Sac. pag. 41. col. 2 (*g*) Ibid. pag. 57. col. 2. (*h*) Ibid. pag. 59. col. 1.

Digitized by Google

nenſis, dilataverat loca ſua, & Cuſtodias a Mari Adriatico uſque ad Tartariam, & montes Carpaticos, qui Hungariam ſeparant à Polonia: teſte Bulla Eugenii IV. ſub dat. Romæ anno 1446. *Dum ſalutaria laborum veſtrorum ſtudia...., nec non omnia loca, & domus ordinis & obſervantiæ prædictorum ubilibet a Mari Adriatico uſque ad confines Tartariæ quæcumque, & quotcumque numero ſint, de dicta Vicaria*, Boſnenſi, *eſſe, illique ſubeſſe... decernimus*. Unde *Plures Prov. ex Boſn. prodiere.*

2 Provincia S. Nicolai in Apulia, quæ modo diviſa duas numerat, Provinciæ Boſnæ Argent. olim Cuſtodia fuit, *& ab ipſa ex Patrum decreto nobis prodiit*, inquit Gonz. (*a*) Quæ titulo Provinciæ, utpote aucta numero FF. & Cænobiorum, decorata eſt probabiliter ante parentem, ideo & præcedentia gaudet. *S. Niol. in Apulia ex Boſnen.*

3. Provincia Hungariæ, licet jam tum tempore Principis Bellæ 4. floruerit: tamen diverſos caſus, & quaſi totale naufragium paſſa, tandem ſub Vicaria Boſn. fuit: cujus diviſio agitari cæpit circa annum 1440. Sed impedita ab Eugenio IV. nec eo vivente effecta. Veruntamen Nicolaus V. Eugenii ſucceſſor eam admiſit, immò effecit anno 1447. en teſtimonium: *Deinde: omnes eorum Religioſas domos, a flumine Zalba* (puto Dravam intelligi.) *uſque ad dictum Mare Tartaricum conſtructas in particularem Vicariam Hungariæ nuncupatam, & a Boſnenſi ſeparatam erexit, & Vicario Gen. Ciſmon. obſervantium ſubdidit*. (*b*) Hæc quoque in alias diviſa eſt. *Hungariæ ex Boſn.* *ejus diviſio.*

4 Locuturi de diviſione Provinciæ S. Hieronymi Dalmatiæ (porro ſtatum Raguſinum in Dalmatia eſſe, & includi ignorat nemo) antenotandum eſt, quod olim Sclavoniæ, non Dalmatiæ Provincia vocitabatur, ut ex Bullis diverſorum Pont. haurio, ſat eſt citare unam Bonif. VIII. datam Romæ anno 1298. incip. *licet ex omnibus mundi partibus*. Cujus titulus talis eſt: *Dilecto filio Minis. Provinciali Ord. FF. Min. adminiſtratione Provinciæ Sclavoniæ* (*c*) Verumtamen mutare debuit nomenclaturam juſſu Bullæ Bonif. IX. quæ conſervatur in Archivio Conventus S. Franciſci Jaderæ, teſte Gonzaga, qui numerans Bullas in dicto Archivio exiſtentes, ait: Et alia Bonif. IX. Ut *Sclavoniæ* *Prov.* Sclavoniæ *jubetur dici* Dalmatiæ.

Pro-

Digitized by Google

Provincia, *titulo antiquiori relicto*, *Dalmatiæ Prov. in poſterum appellanda veniat*. (*d*) Item ſciendum, quod eo tempore Miniſtri tam Gener. quam Provinciales ex Conventualibus aſſumebantur. Porro ſuperiores obſervantum, ſeu obſervantinorum, ut paſſim dicebantur, Vicarii vocabantur: qui loca, & Vicarias obſervantium gubernabant independenter quidem a Miniſtris, ſed cum non nulla ſubiectione, & reſpectu ad eos. Loca igitur ſeu domus, & cænobia, quæ inhabitabantur ab obſervantibus in Dalmatia, ſuberant Vicariæ Boſnenſi, a qua poſt diverſos anfractus, & quidem moleſtiſſimos, diviſi ſunt.

PP. Rag. primi appetierunt diviſ.

5 Poſt diverſos, dixi, anfractus moleſtos, quos PP. Status Raguſini primò excitavere; hi ſiquidem veriti ne a ſuperioribus extra proprium ſolum, longiuſque a parentibus (quibus ultra fas religioſum afficiebantur, ut patet ex litt. infra num 7. adnectis) non numquam diſponantur. Nec minus nauſeabant extra ſolum proprium mitti, quam exteros in id admitti: Unde non ceſſarunt epiphonemata illorum in Boſnenſes tam apud Senatum, quàm Romæ, ad eliminandum eos e non nullis Cænobiis, ab eiſdem Boſnenſibus cæteroquin ædificatis, cauſantes periculoſam eſſe illis communicationem cum Boſnenſibus jam Turcicæ ſubiectis ditioni. Et cum Romæ eſſet illis patriota, quidam P. Martinus, Pio II. adeò charus, ut illum ſacellani ſui honore fuerit dignatus; ſenatu in ſuſpicionem miſſo, atque dicto ſacellano mediante non difficile intentum piſcati ſunt (*e*) Audi Harol. *Prætextu quarumdam litt. Apoſtolicarum quatuor cænobia per Boſnenſes olim pro ſua provincia fundata illis avulſerunt*, *eo ſolo titulo*, *quod in Dominio Raguſino ſita eſſent*. (*f*)

Raguſ. rejiciuntur a Vic. Gen.

6. Quo permotus R. P. Marcus Bononienſis Vic. Gener. immò juſſu Pontificis, acceſſit ad has oras, ad ſopienda epiphonemata, & indixit Cap. Paſmanii in Dalmatia, ſed renuentibus Raguſeis venire: quinimmò contra jus, ſeorſum elegerunt ſibi Vicarium, nolentes ſubjici P. Bernardino a Foſſa Vicario Vicariæ Boſn. conſtituto a Vicario & Cap. Generali; quamobrem concitus ira Vic. Gen. Romam reverſus excomunicationis ſent. a Paulo II. in eos impetravit

(licet

Digitized by Google

(licet per oratores, a ſenatu miſſos Romam quodammodo eliberati) eoſque a cura ſua, & ſocietate reg. obſervantiæ omninò abjecit. Quibus anguſtiis conſtricti, recurſu facto ad Card. Protectorem Communitatis Raguſinæ, obtinuere illo mediante, ut Pontifex Vicario Gen. P. Marco jubeat, eos denuò aſſumi in curam, (*g*) quod & factum, ut ſequentes patefaciunt Litteræ.

Raguſei recipiuntur & abſolvuntur a cenſuris per Com. Vicarii Gen.

7. „ Venerandis Patribus & FF. Raguſinis. Recepi litte-
„ ras veſtras, Apoſtolicumque breve de aſſumenda cura
„ veſtra, ut mandatis paream Apoſtolicis curam veſtram
„ ſuſcipiens, Commiſſarium ad vos mitto.... Suadeo au-
„ tem, taliter vos habeatis, ne contra vos Familiam no-
„ ſtram ulterius irritetis; nec credatis ſæcularium perſona-
„ rum judicio, aut ſecundum illarum complacentiam negotia
„ veſtra ulterius tractetis; ſed ſub manibus veſtrorum Prelato-
„ rum tantum, ut veri obedientiæ filii, ſicut mortui ſtate;
„ accincti ad ſtandum, vel recedendum parati, ſicut eis
„ videbitur melius expedire, ut de vobis ulterius non
„ dicatur, quod dici quandoque conſuevit, ſcilicet, quod
„ duplices eſtis, & inſtabiles, ſæculari vos judicio guber-
„ nantes adeoque erga parentes, & patrias ſenſuales, ut
„ ab eorum uberibus abſtrahi nequeatis: hoc pro certo vo-
„ bis ſuadentes, quod contra voluntatem Familiæ ſub ala-
„ rum ſuarum tegmine, non confovebimini, ſi claudicaveri-
„ tis in futurum. Committo autem Commiſſario meo, ut
„ per loca veſtra diſcurrens vos omnes abſolvat ab excom-
„ municatione, cenſura qualibet, & irregularitate; nam
„ dubito ſatis, ne ab illo tempore, quo claudicare cæpiſtis
„ in animarum veſtrarum perniciem, & famæ veſtræ de-
„ decus, non leviter abolendum, multis laqueis ſteteritis
„ irretiti. Nullam quoque ulterius F. Jacobo de Eſculo,
„ quem præter juris ordinem in veſtrum hactenus Vicarium
„ elegiſtis, & tenuiſtis, obedientiam tribuatis, cui, ad om-
„ nem controverſiam ſubtrahendam, obedientiam tranſmit-
„ to, ut ad Provinciam Marchiæ revertatur. Valete &
„ orate pro me. Cariati ultima Martii 1468. (*h*)

8. Tandem cum mancipatos jugo turcico, charitate fri-
geſcen-

geſcente, nemo non agrè amplectitur, debuerunt pauperculi Boſnenſes linqui ſeorſum totaliter: quod factum eſt in Cap. Gen. celebrato in Inſula Biſentina anno 1469. cujus in actis legitur: *Tertio ordinata. Primò, quod FF. Raguſei, cum locis ſuis ſint una Provincia cum PP. & locis Dalmatiæ: & ſi contigerit FF. Vicariæ Boſnæ ad eos* &c. (*i*) Itaque diviſio Dalmatiæ effectivè facta eſt anno D. 1469. conſtituentibus Dalmatis utriuſque dicionis, Venetæ nimirum, & Raguſinæ unam Provinciam ſeparatam a Boſnenſi Vicaria.

Dividitur effectivè Dalm. a Boſna.

9. Sed quamdiu putas hos una permanſiſſe? Non diù utique, quia utrique, alios (quod turpè auditu) deturbare cæperunt brachio ſæculari, ſeu jus dicentium, e ſuis ditionibus. Averſioque reciproca eouſque aſcendit, ut Venetus Senatus miſerit oratores ad Cap. Gen. Neapoli celebratum 1475. ad poſcendum, *ut Raguſini cum Dalmatis non amplius miſceantur*. (*k*) Tandem in Cap. Gen. celebrato in Monte Alverniæ anno 1484 primò finalis pax data eſt permoleſtis litibus: quia, *Raguſeis quoque ipſius Cap. Decreto eadem Provinciæ, & proprii Vicarii jura conceſſa ſunt* (*l*) Itaque Provincia Dalmatiæ a Vicaria Boſnenſi diviſa, nunc duas numerat, ſcilicet, S. Hieronymi in Dalmatia, & Raguſinam. Provinciæ Dalmatiæ jam tum ante omnes diviſiones præfuit, qua Provincialis, Hieronym. Aſculanus mox Gen. Miniſter Ordinis; inde Cardinalis; demùm anno 1288. ſum. Pont. Nicolaus IV. ex noſtro ord. Seraph. primus. Quia licet ex eodem ord. fuerat aſſumptus *Vicedominus*, nepos Greg. X. mortuus eſt eadem die electionis, ideò non ponitur in catal. Pontificum.

Novæ diſſenſiones inter Dalmatas Status Veneti & Raguſini.

Tandem an. 1484. dividuntur.

1. Hæc

N O T Æ.

(*a*) In proemio Provin. S. Nicol. (*b*) Harol. ad an. 1447. n. VII. (*c*) Ap. Anc. Thæſ. indul. pag. 47. (*d*) Gonz. de Conv. S. Fran. Jaderæ. (*e*) Monim. hiſt. Prov. Raguſ. §. XXIV. (*f*) Harol. ad an. 1464. n. VIII. (*g*) Sebaſ. raguſ. l. c. §. XXII. (*h*) Idem ib. §. XXV. (*i*) Chronol. P. Mich. de Neap. pag. 137. col. 2. (*l*) Harol. ad an. 1484. n. XXX.

Digitized by Google

§. III.

De diviſione Boſnæ, in Provinciam* Boſnæ croatiæ (*quæ ad præſens Carniolia dicitur*) & Boſnæ Argentinæ. *Et, de jure præcedentiæ inter illas.

1. HÆC diviſio diù quidem agitata, ac tandem effectivè, & completè fuit facta anno 1514. Quantum vero ad præcedentiam; videtur hanc fuiſſe debitam Boſnæ Argentinæ. Primo: quia hæc eſt origo & Mater glorioſa illius, ſicut et multarum aliarum Provinciarum: Neque illa potuit ratione decorationis titulo Provinciæ ante parentem (ſicut aliæ quædam Natæ ſuæ) hanc præcedentiam ſibi vindicare, cum tali titulo ſint ſimul decoratæ, ſive hoc factum ſit ante, ſive in ipſa diviſione. Secundò, Croatę utique hanc diviſionem petierant, reſiſtentibus Boſnenſibus, ut conſtat ex P. Fran. Gonz. in Proemio Boſnæ Croatiæ. Itaque videntur hi debuiſſe amittere jus ad præcedentiam atque præeminentiam.

Videtur præced. deberi Boſ. Arg.

2. Verumtamen ſciendum eſt, quod hæc Vicaria (ſive Provincia) ante factam diviſionem ſemper conſtiterit ſub univerſali nomine Boſnæ, appellata *Vicaria*, & *Provincia Boſnæ* dumtaxat, abſque ullo cognomine. Porro cum in facta diviſione utrumque membrum retinuerit partem Regni Boſnæ (quia hæc diviſio Boſnam ferme per medium tunc ſecuerat, ſicuti eam ſecat fluvius Verbas) neutrum voteri glorioſo titulo voluit privari; ſed hoc retento, acciverunt cognomina ad differentiam. Una itaque appellata fuit Provincia *Boſnæ Croatiæ*; altera vero Provincia *Boſnæ Argentinæ*. Illa tunc temporis conſtiterat in occidentali plaga Regni Boſnæ (habens nonnulla Monaſteria etiam in ditione Imperiali Croatiæ) quæ nondum erat eo tunc adeo inundata, atque populata rabie Turcicæ perniciei. Pars hæc & ſi minor extenſione, dignior tamen Principalitate erat; utpote in qua famoſa Urbs Jaice in ripa occidentali fluvii Verbas ſita, quam tunc Regni Metropolim fuiſſe dixerimus,

Ante hanc diviſ. ſub univerſali nomine Boſnę *&c. cur adſcita cognomina?*

Ratio precedentiæ.

Digitized by Google

mus, Regumque, ac Banorum quondam Sedem. Nec in jus vocandum eſt tunc Boſnam fuiſſe ita ſecatam ac diviſam. Nam primum Miniſt. Provincialem poſt diviſionem elegerant P. Petrum a Jaice Boſnenſem. Item anno 1523. Cap. Provinciale celebrarunt in eadem Urbe Jaice; nec unquam amplius hæc Provincia Boſnæ Croatiæ interrupit ſua comitia, ſed ſemper viguit. Non ſic Provincia Boſnæ Argentinæ.

3. Provincia *Boſnæ Arg.* conſtitit in parte orientali regni, quæ a Turcis eatenus vaſtata fuerat, & populata, quatenus *pluſquam 30. cœnobia Boſnenſium fuerunt a Turcis combuſta* (*a*) fors fuerunt domus FF. & Reſidentiolæ, quia tot fuiſſe cœnobia formalia difficile eſt creditu. Item ex Bulla *Sacræ Religionis* Eug. IV. patet combuſta fuiſſe ab iiſdem Turcis ſexdecim Monaſteria. (*b*) Hæc quidem Turcæ per irruptiones graſſatorias fecerant priuſquam regno Boſ. potirentur. Quo potiti, qua ſtrage, quave pernicie id preſeferant, expertus poteſt credere. Oportebat pauperculos Religioſos mutatô habitû deliteſcere plerumque in domibus ruſticolarum, & vix raroque palam apparere. En quid accidit cuidam P. Stephano Kuçich Miniſ. Provinciali anno 1523. & nono poſt præfatam diviſionem; hic captus fuit cum aliis decem Religioſis & dum ad præſidem Saralium duceretur auſpicatô profugit in via, reliqui autem crudeliter tractati fuere, ut illum proderent; Sed non prodiderunt: quo in rabiem acti Turcæ quinque Monaſteria deſtruxerunt planè ſolo æquantes; nimirum, *Kogniczii*, *Kreſ-ſevi*, *Foiniczæ*, *Viſſokii*, & *Suttiſcæ*. Illo enim primo ſæculo mancipationis regni, quia multi Chriſtiani calamitate preſſi, & perſecutione nuncium, eheu! mittebant ſalviſicæ fidei, ad quos inſtruendos in Turcica lege, veniebant quidam Sanctones eorum *Emiri* vocati (*c*) Quibus Religioſi erant exoſi, utpote avertentes chriſtianos ab apoſtaſia. Nec minus erant ſuſpecti Magnatibus proditionis, ſi aut extraneos venire ad ſe permiſiſſent, aut illi extra ſtatum ire præſumpſiſſent; aut, vel maxime, ſi Conventum facere pro comitiis celebrandis auſi fuiſſent, illicò machinationis inſimulabantur in ſtatum, niſi obtenta prius facultate in ſcri-

Primo ſæculo mancipationis quàm dura paſſi! &c.

ſcriptis a Præſide, quarum facultatum plures conſervamus in hodiernum; quantum autem æris pro illis fuſum, qui fuſerant, ſciunt. Quibus seriò penſicolatis, quis non advertit Provinciam *Boſnæ Argentinæ* illis tam duris periculoſiſque tempeſtatibus vix potuiſſe furtim, & deliteſcenter vivere; non quod palam floruerit, ut audeat ſuos & extra mittere ad comitia Generalia, & intra congregare Provincialia. Illius ergo catalogi ubi non nemo induſtriosè accomodans, aut e fontibus apocryphis hauriens ſingulis trienniis Min. Provinciales numerat, ac ſi hæc Provincia numquam interrupiſſet ſua comitia, ſit apud Auctorem fides.

4. Sicut ergo Provinciæ de quibus ſupra §. 2. ſumus locuti eſto ex hac prodierint, tamen eam præcedunt, quia aut ante acceſſionem ad Vicariam Boſnenſem extiterant, aut ante Parentem titulo Provinciæ ſunt decoratæ. Ita Provincia *Boſnæ Croatiæ* (quæ nunc Carnioliæ) licet ex hac verè prodierit, Nataque ſit ejus; tamen cum illa tempore diviſionis retinuerit partem Regni Boſnæ, & quidem principaliorem, ut præfertur ſupra num. 2. hujuſce §. ideò & nomenclaturam non amiſit, ſed appellata fuit Provincia *Boſnæ* accito cognomine *Croatiæ*, ſicut alia *Argentinæ*. Aliunde licet utraque ſimul decorata fuerit titulo Provinciæ in actu ſignato; in actu tamen exercito Provincia *Boſnæ Croatiæ* præceſſit Provinciam *Boſ. Arg.* quæ per aliquot temporis intervallum deliteſcens quodammodo ſiluit) quo & præeminentiam ſibi vindicavit. Sed neque ex eo, quia Croatæ petierant diviſionem amiſerant præcedentiam: quia amiſſio hæc pro pœna culpæ ſupponitur deberi: Porro ubi culpa deeſt, etiam pœna deeſſe debet, cum autem petierant illi diviſionem, neceſſitas urſit, non ambitio culpabilis, ut patet ex Gonz. l. cit. num. 1. hujus §. Itaque nec ex hoc capite.

Prov. Boſ. Croatiæ *in actu exercito aliqualiter preceſſit* Argentinam.

5. Poſtquam autem Turcæ ſucceſſive inundaverunt etiam occidentalem partem Regni Boſnæ: aliunde Monaſteria *Boſnæ Croatiæ* in chriſtianitate per Croatiam, & Carnioliam ſunt aucta, Religioſi hujus Provinciæ ſe retraxerunt ex toto Regno Boſnæ: Quocirca Filii Provinciæ *Boſnæ Argentinæ* illis chriſticolis, quæ Miſſionarii, & Parochi cœperunt inſervire, & ita faciunt uſque ad hodiernum. Cumque Pro-

vincia

Digitized by Google

Prov: Croa. non Boſnæ ſed Carniolæ vocari præcipitur.

vincia *Boſnæ Croatiæ* nullum jam locum occuparet in Boſna, ceſſavit & ratio nomenclaturam *Boſnæ* retinendi: Idcirco in Comitiis Gener. anno 1688. deciſum eſt, eam in poſterum appellandam eſſe *Provin: Carnioliæ*: Salvis tamen juribus præcedentiæ &c. utpote legitime poſſeſſæ a principio.

§. IV.

De diviſione Bulgariæ, & Tranſylvaniæ.

Provincia Bulgariæ ex Boſn.

1. EX Provincia Boſnæ Argentinæ an. 1645. ſub Provincialatu P. Petri Gaſparovich alias Lipglanovich prodivit Prov. Bulgariæ: primò in Cuſtodiam per ſe & abſolutam. Nec dubitaverimus id factum fuiſſe auctoritate Cap. Gen. eodem anno celebrati Toleti in Hiſpan. & qua Cuſtodiam perſtitiſſe uſque ad annum 1670. conſtat ex chronologia Julii, ubi in actis Cap. Gen. celebrati hoc ipſo 1670. anno Valliſoleti, hæc leguntur. *Declarat Cap. Gen. quod Miniſ. Generalis poſſit deſtinare Comm. Viſit. ad Provinc. Boſnæ Argentinæ, & Cuſtodiam Bulgariæ aliquos ex propriis earum alumnis.* Quinimmo dignitatem Provinciæ obtinuit primo anno 1676 a Sanctiſs. D. D. Clemente X. Summo Pont.

Tranſyl. fuit quondam cuſt. Boſn.

2. Anno 1640. Tranſylvania ſub Urbano VIII. fuit erecta in cuſtodiam ſeorſum: tamen uſque ad annum 1662. Boſnenſes inhabitabant, aliqua loca, præſertim *Misbazi*, & *Cichii*. Quæ tamen cum P. Franciſcus Miletich præfato anno 1662. in Min. Provincalem fuiſſet cooptatus dimiſit, ad cedendum litibus. Tandem anno 1729. in Cap. Gen. Mediolanenſi Tranſylvania fuit declarata Provincia.

§. V.

N O T Æ.

(*a*) P. Sebaſt. in mon. hiſt. ſuæ Prov. Raguſ. (*b*) Apud Ancih theſ. Ind. pag. 62. (*c*) P. Andr. a Dubocſacz in ſuis Miſſ.

Digitized by Google

§. V.

De diviſione Prov. S. Caii (quæ nunc SS. Redemptoris,) in Dalmatia.

1. Anno 1735. ex Provincia Boſnæ Argentinæ prodivit Prov. S. Caii (quæ modo audit SS. Redemptoris) in Dalmatia. Hanc diviſionem Boſnenſes admodum ægre tulerunt, utpote fulcro, & ſolatio indigentes Chriſtianarum ditionum utriuſque partis, Dalmatiæ nimirum, & Slavoniæ. Idcirco reſtiterunt duos annos Commiſſario miſſo Romam ad hunc effectum, faventiq. diviſioni cum Hungaris & Dalmatis. Cumque auctoritati majorum obſiſtere non poſſent: reſtabat illis duriſſimum determinari, quanam cum parte eſſe deberent, an cum Dalmatis, aut cum Hungaris? Dum aliunde utraque pars Boſnam affectaret. Certum eſt, quod tam affectus, quam commoditas, & rationes permultæ ſuaderent Boſnenſes cum Dalmatis eſſe, nullo modo cum Hungaris, quidquid ſit de Slavonibus. Aſt duo obſiſtebant. Primum: contraria voluntas Aulæ Viennenſis (ut ferebatur, quidquid ſit de veritate) nolentis Boſnam ſecerni a ſuæ, & uniri alterius ditionis, ſtatui. Secundum: tres Parochiæ in Slavonia, quæ ex gratia Imperatoris, a Boſnenſibus adminiſtrabantur, ac earum proventibus notabiliter Conventus S. Jo. Bapt. Suttiſcæ juvabatur. Itaque tandem conſenſerunt Boſnenſes quoque non aliter, niſi hac conditione, ut ſint cum ſolis Slavonibus; & Provincia tripartiatur. Quod illico fuit ſcriptum Romam, atque factum. Dalmatæ diviſi conſtituerunt Provinciam S. Caii, quæ ad præſens SS. Redemptoris audit.

Boſnen. egrè tulerunt diviſ.

Prov. Boſ. tripartitur.

2. Hi, ſcilicet PP. Dalmatæ (neceſſe judico hic non nihil divertere ſermonem, mox rediturus ad alia duo membra tripartitæ Provinciæ) Patres Dalmatæ, inquam, clandeſtinè, auſim dicere ſubreptitiè, extorſerunt a P. Joſepho ab Ebora Commiſſario tunc Generali ſequens

Digitized by Google

DECRETUM.

Decretum extortum ſubreptitie &c.

„CUM diviſa nuper auctoritate noſtra Apoſtolica „ Provincia Boſnæ Argentinæ Obſervantium, ejuſdem portio, quæ in Dalmatia exiſtebant, in novam Provinciam ſub S. Caii Papæ & Mart. titulo erecta fuerit: contingat autem Ducatum S. Sabæ, cum finitimis locis, quos Livno, & Duvno appellant ad regnum Dalmatiæ pertinentem, & in ejus ambitu poſitum (*a*) partim Venetæ partim Turcicæ ditioni ſubeſſe, atque in his terris, quas Turcæ obtinent, Boſnenſes Fratres Parochorum munere fungantur. Hinc majori antedictæ diviſionis firmitati, & finitimarum Provinciarum quieti, & concordiæ (*b*) non præſenti ſolum, ſed etiam futuræ, quantum cum Domino poſſumus, providere cupientes (*c*) præſentis decreti vigore, & eadem auctoritate Apoſtolica volumus, & declaramus, ut quamdiu præſens dominiorum temporalium conditio immutata ſteterit (*d*) ſimiliter Boſnæ Provincia in prædictis turcici imperii locis, eiſdem juribus utatur. (*e*) Si tamen in poſterum beneficio temporis eveniat, eaſdem terras a Catholico Principe poſſideri (*f*) ſuccedat ibidem Provincia S. Caii Pap. & Mart. (*g*) ita ut iidem fines, hoc eſt, ripæ fluminis Ramæ, quibus Boſnæ regnum a regno Dalmatiæ dividitur (*h*) ſimiliter Boſnæ Argentinæ Provinciam terminet, & a nuova S. Caii Pap., & Mart. Provincia ſejungat. Præcipientes (*i*) Omnibus, & ſingulis utriuſque Provinciæ Superioribus, & ſubditis ut hanc diſpoſitionem, & diſtributionem noſtram reverenter ſuſcipiant, approbent, & obſervent (*k*).

NOTÆ.

(*a*) Sumendo Dalmatiam pro Synonimo cum Illyrico, & Slavonia, conceſſerim eam in ſuo ambitu continere non modo Boſnam Superiorem, ſeu Ducatum S. Sabæ, ſed etiam inferiorem ſeu realem, quinimmo totum Illyricum, & omnes Provincias ac regna a Mari Adriatico uſque ad Danubium. At de moderna Dalmatia, me tacente loquatur Farl. par. 2. Prol. c. v. *Dalmatia hodierna ab Arſia uſque ad Drilonem producta,*

Digitized by Google

ſta, *cum Inſulis adjacentibus*, *etiamnum Dalmatia nomen retinet*. *Nam regio tranſalpina* (Alpes hæ, nonne ſunt *Velebich*, *Prologh*, aliique montes poſt zonam terræ planæ mari Adriatico adjacentis a ſeptentrione in altum conſurgentes verſus orientem) *Montibus ac Savo interjecta* . . . *Dalmatia appellari deſierit*. *Et nova ſubierit Chrobatiæ*, *Boſnaque nomina*. Miſſis igitur quibuſdam novis Scriptoribus, & Geographis, qui informati ab intereſſe habentibus, quorum intereſt aquam derivare ad proprium molendinum, en iterum me tacente veritatem enunciat Scriptor antiquus, & quidem Dalmata Orb. nel reg. de Slavi. *La famiglia de Coſacci ebbe il Ducato di S. Saba nel regno di Boſna*: Nota bene, non dicit: nel regno *di Dalmatia*, ſed *di Boſna*. Et infra: *Onde il Re di Boſna* (erat Tuartcus) *volendo riconoſcer di tanti ſervizj queſto ſuo fedel Vajvoda Vulatko gli donò quaſi tutto quel paeſe*, *che ſi poi chiamò Ducato di S. Saba*. Quid ultra? *Ducatus S. Sabæ eſt in Regno Boſnæ.*

(*b*) Quinimò inquietudini, maximiſque litibus, diſcordiis, & odioſitatibus portas pandi, ſternique viam per hoc confutatio Decr. extorti ut ſupra qui non videt, cæcus eſt, quia *juſtitia & pax oſculatæ ſunt*.

(*c*) Ea quæ in præjudicium tertii fiunt ſubreptitiè, & clandeſtinè inaudita parte, cui præjudicatur, non fiunt cum Domino, ſed contra Dominum, ejuſque doctrinam, & exemplum: Nonne ille gen. 18. ait: *deſcendam*, *& videbo utrum* . . . . . *an non eſt ita*, *ut ſciam*? conſequenter contra jus, & juſtitiam: peccando in reg. illam jur. ex Cap. 18. de Reſcrip. *Poſſe quis non dicitur*, *quod contra jus poteſt*.

(*d*) Ita ne juſtum? Quamdiu tyrannis Turcica culturam hujus vineæ a trecentis annis per Boſnenſes cum ſudore ſanguineo cultæ condiet perſecutionibus, exactionibus omnigeniſque anguſtiis, ac impoſturis, ſit actio, rectius dixerim paſſio, in illa Boſnenſibus, illi vorent atque deglutiant amara.

(*e*) Decreti hujus, etiam ſi ſubreptione careret, nihil faceſſeret decretatio nec ad confirmanda, nec ad infirmanda jura Parochialia Boſnenſium in hac Vinea, nam hæc habent a S. Cong. de Prop. & a S. Sede: ac in his pendent ab Epiſc. pluſquam a com. immo quo ad munia paroch. hic nihil habet.

(*f*) Hoc eſt dicere: cum jam tranſierit hyems tyrannidis, abierit imber & grando clavarum dorſa ungentium liquore ſæpè ſæpius rubro; lætuſque advenerit autumnus fructuum colligendorum, illico ſuccedant & involent PP. Dalmatæ, ſata pauperculorum Boſnenſium meſſuri, eiſque in pace ſub Catholico Principe fruituri. Papæ æquam prætenſionem! diceret alius, iniquam præſumptionem!

(*g*) *Succedat*! ut quid erubuiſſe huic mandato ſubreptitiè extorto præmittere molimina, mente jam concepta: nimirum, *deturbatis*, *ejectiſque colonis*, *omni jure ceteroquin benemeritis*, *qui hanc vineam Domini Dei Sabaoth a* 300. *annis irrigantes rore doctrinæ Catholicæ illibatam conſervavere ab omni contagione fidem tangente*: His, dixiſſetis, ejectis, propulſis, ac deturbatis: *Succedat* Provincia S. Caii. Vah! Succedant PP. Dalmatæ, expertes licet omnis laboris excolatus hujus vineæ; inexperti licet omnis incommodi circa ſui culturam. *Succedant* & involent fructibus paratis, & ab ejectis Boſnenſibus cum labore, & ſudore plurimo, atque diuturno deductis ad maturitatem, uſuri. Scio non vos ignorare, PP. honorandiſſimi, ſed diſſimulare illam juris civ. reg. *Secundum naturam eſt*, *commoda cujuſcumque rei eum ſequi*, *quem ſequuntur incommoda*: quanto magis, ſi in-

ſi incommoda jam præceſſere coronanda? De reliquo, *qui prior eſt tempore potior eſt jure* ex 6. decr. etiam cæteris paribus: veruntamen nos inter voſque FF. amantiſſ. in ſubſtrata materia, quam diſparia ſint jura, ſolæ talpæ non vident.

(*b*) De his terminis dico *primo*: vide quæ diximus ſupra ad notam (*a*) Dico *ſecundo*: Sive dicta loca conſtituamus in Ducatu S. Sabæ, ſive in Comitatu Chelmenſi (quæ quaſi conſunduntur) poſt deſitionem regnum Slavinorum, ſeu Slavorum, qui tam Dalmatiæ quam Boſnæ, aliiſque Provinciis Illyricis imperabant, & poſt diviſionem Principatuum, loca de quibus ſermo, ſemper Boſnenſium Principum jus audivere: Nonne jam tum anno 1141. Banus Boſnæ potiebatur illis locis, vocatus Barich & ita Culinus Banus, aliique uſque ad Stephanum, qui obiit 1357. ſine maſcula prole; cui cum ſucceſſiſſet ejus fratruelis Tuartkus: fuit a Ludovico Rege Hungariæ, qui deſponderat Eliſabeth Boſnenſem filiam Patrui Bani Tuartki, quaſi affinis invitatus, dolo tamen, itaque ivit quaſi conſobrinam viſitaturus, ubi magnificè cum ſuis tractatus, at cum diſcedere vult, prohibetur, niſi Regi Ludovico Comit. Chelmenſem reſignat. Tuartkus igitur pro ſui, ſuorumque liberatione. *Convenne co'l Re di dargli* (dice Orbino) *il mercato di Nerente, e tutto quel tratto di paeſe, che è fra il fiume di Nerente, e quell'altro di Cetina.* Sed paulo poſt mortuo Ludovico, Hungaricíſque rebus perturbatis, Tuartkus iterum repetiit, & reacquiſivit totam dictam plagam; quæ uſque ad infelicem mancipationem Boſnæ jus audiit, ut dixi Principum Boſnenſium. Dico *tertio*: Quando Beſſi (qui poſtea Boſſi tandem Boſnenſes antea hæc plaga Myſia ſuperior audierat) juxta Sebaſ. Muſt. lib. 4. Coſmographiæ: *occuparunt illa loca quæ jacent inter Savum, Valdanum, Drinum, & Mare Adriaticum.* Dico *quarto*: omiſſis omnibus nugis, cum Daniele Farl. tom 1. Illyr. Sacri. par. 2. Prol. qui poſtquam ſexcentas ferme diviſiones Illyrici & Dalmatiæ in diverſis temporibus, ſubque diverſis Dominantibus expoſuit, tandem pag. 129. col. 2. ita præclarè fatetur. *Quid quæris? hæc varia earundem regionum nominandarum, & dividendarum ratio ferè non aliunde, quam vel e temporum diverſitate, vel e converſione rerum publicarum, vel* (Nota bene) *e Scriptorum arbitrio pendet: hi quippe aut pro temporum, ac rerum varietate, aut etiam* (N. 3. iterum) *pro ſuo arbitratu provincias eaſdem, alias dilatant, alias contrahunt, alias aliis vocabulis afficiunt: & propterea, ut ait Thomaſinus l. Supra c. Hæ regionum diviſiones, & nominum mutationes ab eorum pendent arbitrio, quibus parebant.* Ex his patet vanitas terminorum a PP. Dalm. arbitrarie, & abſque omni fundamento jactorum ad ripam Ramæ &c. quia totum comitatum Chelmens, ſeu Ducatum S. Sabæ, Boſnenſi Regno adnexum indigitabimus.

Unde variæ circumſcriptiones Provinciarum?

(*i*) In omni reſcripto Principis (quid ni a fortiori cujuſvis mandato Superioris, lato contra tertium inauditum) intelligitur clauſula: *Si ita eſt*: ſed ſi contingat ita non eſſe, ut in caſu, quid tunc? pro infecto habetur profecto.

(*k*) Videndum an Boſnenſes teneantur acceptare dictam diſpoſitionem, ac diſtributionem, atque ſententiam latam contra illos nec auditos, nec dignos expulſu probatos? Quia *Non cenſetur ſententia rata, quæ non fertur ſecundum allegata, & approbata.* Conſequenter impunè illi non parerur. Præſtitiſſet tacere, quam publici juris facere jactatum Decretum, cum jam ſit labefactatum, irritum, & annihillatum. Non credis? vide in Chron.

Peru-

dignos expulſu probatos? Quia *Non cenſetur ſententia rata, quæ non fertur ſecundum allegata, & approbata*. Conſequenter impunè illi non paretur. Præſtitiſſet tacere, quam publici juris facere jactatum Decretum, cum jam ſit labefactatum, irritum, & annihilatum. Non credis? vide in Chron. Peruſini tom. 3. par. 2. pag. 208.

Quidam Hungari cum Turca &c. fugerunt relictis Monaſteriis: Boſnenſes adminiſtraturi fidelibus Spiritualia, ſic ut modo hic, occuparunt illa Cænobia. Poſt annos ferè 100. Benedicente Domino Arma Cæſarea illa loca ſunt emancipata: prætendunt Hungari poſtliminio (vos autem quo jure?) dicta loca, lis acta in utraque Aula: Sed Boſnenſes relicti in poſſeſſione. Igitur jactatum Decretum, *nux eſt vacua ſymphoſio appoſita*: *atque veru paratum pro alete per aera adhuc volante*.

Verumtamen utinam, utinam, Dilectiſſimi FF. Ah utinam exordium videremus mancipatus noſtri! Libenter etiam hæc Cœnobia, in quibus ſumus, cederemus. Sed peccata noſtra prohibent &c. Cæterùm non deeſſent, in tali caſu, Judices juſta judicantes, ac unicuique jus ſuum tribuentes.

3. Redeamus jam ad alia duo membra tripartitæ Provinciæ. Dalmatæ, ut diximus, conſtituerunt Prov. S. Caii. Hungari conſtituebant Prov. S. Jo. a Capiſtrano. Remanentibus Boſna, & Slavonia ſub veteri titulo, & præeminentia Provinciæ Boſ. Arg. Verumtamen octavo die poſt lectum decretum tripartitionis, moritur Miniſter Provincialis, qui pro Provincia Boſnæ Argentinæ erat creatus, quam occaſionem nacti Hungari, & Slavones, cum Romæ, tum vel maxime Viennæ, velis, remiſque ſunt operati, ut extincta nova Provincia S. Jo. a Capiſtrano, ſint cum Boſnenſibus una Provincia: quod & effecerunt; ita ut Min. Provincialis, qui priori Decreto fuit inſtitutus pro Provincia S. Jo. a Capiſtrano: per novum Decretum fuit factus Miniſ. Boſnæ Argentinæ. Provincia vero S. Jo. a Capiſtrano fuit tunc denuo extincta.

Cur tripartitio non ſubſtitit?

 4. Hæc

4. Hæc reunio adeo diſplicuit Boſnenſibus, qui aliunde ut præfertur, affectaverant potius eſſe cum Dalmatis, ut ad immediatum Capit. General. Valliſoletanum, celebratum 1740. inſtiterint reuniri cum Dalmatis, & conſtituere Provinciam Boſnæ Argentinæ, ſi poſſibile foret, omiſſis Hungaris, & etiam Slavonibus. Intentio itaque & petitio Boſnenſium tunc non fuit nova diviſio, ſed nova unio cum Dalmatis directè. Quod eum obtinere non potuerint, quia nullus Boſnenſium perſonaliter ibi fuit, quieverunt, Boſnenſes quippe diviſionibus ſemper obſtiterant potius, ſed quanta PP. Hungari pro diviſione nova ſint moliti, patet ex ſequentibus.

§. VI.

De diviſione in qua anno 1757. *prodivit ex Provincia* Boſnæ Argentinæ *noviſſima Nata, nimirum, Provincia S. Jo. a Capiſtrano in Hungaria.*

Quam durus partus poſthumus Prov. Boſ.

1. NOviſſime ex Provincia *Boſnæ Argentinæ* prodivit Provincia S. Jo. a Capiſtrano in Hungaria & Slavonia. Licet quippe Boſnenſes ſemper ſint execrati diviſiones: Hungari tamen poſtquam ut ut vetuſtiſſimis privilegiis Provinciæ Boſnenſis ſe præmunivisſent, illico moliri cœperunt Boſnenſium rejectionem, quinimo Boſnenſis Provinciæ extinctionem: rati fore, ut hac extincta, eorum Provincia ſubintret loco ejus cum omnibus præeminentiis ac juribus, mutato ſolo nomine Provinciæ Boſnæ Argentinæ, in Provinciam S. Jo. a Capiſtrano. Quocirca lamentari, & conqueri, atque improperari cœperunt Boſnenſibus, quaſi hi ſibi eſſent aggravio, & in detrimentum, dum eorum Clericos deberent ſuſcipere ad ſtudia: dumque Capitula, & Congregationes non fierent in Boſna (licet hoc non defectu Boſnenſium; ſed quia vocalibus ex Chriſtianitate durum, minuſque liberum erat progredi per Turcicam ditionem) & alia, quæ charitas ſuadet tacere.

2. Viſo

Digitized by Google

2. Viſo tamen quod Boſnenſes modeſtè & patienter hæc tolerent, nec de receſſu, ad quem iis eos impellere nitebantur, cogitent: Illi ipſi per quondam P. Joſephum à Valkovarino inſtiterunt apud Curiam Romanam (ubi non deſunt teſtes conſcii hujus eorum inſtantiæ) pro diviſione Provinciæ, & rejectione Boſneſium. Cumque minus favorabilem accepiſſent reſponſionem, alia excogitarunt molimina, ut cogant Boſnenſes ad receſſum. Unde

3. Accuſarunt eos apud Aulam Viennenſem, quod ſingulis annis auferant in Turciam bis mille Taleros (Monetam cæteroquin prohibitam efferri in Turciam rigoroſiſſime) congeſtos partim ex eleemoſynis trium Parochiarum, partimque alia arte. Hæc veritas, ni ſcandalum vitaretur, teſtata haberi poſſet ab Excellentiſs. Domino Aſcanio Guadagni; qui, utpote Commendans tunc Generalis totius Slavoniæ, juxta commiſſionem Aulæ Viennenſis, ſuper hæc fecit inquiſitionem, nactuſque accuſationem fuiſſe falſam, reſpondit Aulæ in favorem Boſnenſium, ut juſtum erat. *Molimina in Boſnenſes.*

4. Item anno 1745. Hungari facta Congregatione, ſeu congreſſu Bacſini in Hungaria, ſine PP. Boſnenſibus; majora, quam honeſtum eſt edicere, confinxerant in Boſnenſes; atque ex his decreverunt Boſnam omnino rejiciendam: quod ſi efficere non potuerint, decreverunt nullam Boſnenſibus dandam ſatisfactionem niſi unius diffinitoris, vel aliquando (raro tamen) Cuſtodis (ubi tamen juxta Alternativam jamtum ante diviſionem cum Dalmatis SS. Redemptoris ſubſcriptam in Cap. celebrato ſub Sign. 1711. & firmatam a S. Congregatione, Boſnenſes ſemper debebant tertium Provincialem, & tertium Cuſtodem, aut duos Diffinitores ſimul) quam decretationem & executi ſunt; nec difficile, cum illis eſſet votorum pluralitas. Et eſto ægre ac lamentabiliter Boſnenſes hoc tulerint: Tulerunt tamen, tum propter ſtudia Philoſophica, & Theologica, quæ in Boſna haberi non poſſunt, ut vel ſic eorum juvenes in partibus Hungariæ ſtudiis provideantur,

& humanè veluti filii tractentur. Tum ob tres Parochias in Slavonia, quibus notabiliter juvabantur.

5. Verumtamen neque hac ſubmiſſione contenti Patres Hungari, demum decreverunt tollere a Boſnenſibus tres Parochias, quas in Slavonia adminiſtrabant, & partire conventibus ſuis: de quo edocti Boſnenſes, Delegarunt Viennam A. R. P. Philippum ab Ochievja Ex-Provincialem, & Nicolaum a Laſva Cuſtodem, qui informarent, & conſulerent Aulam ſuper tali decreto. Notandum: quod aliunde Epiſcopi jam pridem inceperant actionem de tollendis Parochiis a Fratribus per Hungariam, & Slavoniam: At hæc uſque ad tempora efficere nihil in Fratres potuerunt, premuniebantur quippe privilegiis Boſnenſibus, quaſi illi, ut jactaverant, Chriſtianitatem ſuſtentarent in Boſna; in quam tamen nullus, nequidem Superior ad viſitationem canonicam peragendam dignabatur ingredi. Ex tunc igitur Aula conceſſit Epiſcopis, quatenus a Fratribus liberè tollant Parochias, quaſcumque & quandocumque eas Presbyteris ſæcularibus ſufficienter providere poterunt. Boſnenſibus verò pro indemnizatione Sacratiſs. Regina ſequens decretum extradederat: *Pro Patribus ex Conventu S. Jo. Suttiſcenſi, in Turcia ſituato, tres Parochias Slavonicas hactenus adminiſtrantibus, in vicem perceptorum ab eis proventuum, a tempore introducendorum illuc Presbyterorum ſæcularium, ex generali Parochorum caſſa annuos Florenos trecentos Clementer reſolvit.* Quam eleemoſynam pro rata Parochiarum 2. ſemel tantum effectivè Suttiſca accepit: numquam amplius; quia eodem tempore fuimus diviſi a ſtatibus Cæſareo - regiis: Quam diviſionem ægrè ferens ſacr. Regina revocavit dictum Decretum.

Subſid. reſolvitur, ſed ſuſpenditur.

6. Ex præallatis igitur liquet, quod PP. Hungari prius petierint, quæſierintque diviſionem; & cum finem præfixum habere non valuiſſent, nullum lapidem non moverunt, adhibentes omnem conatum conſtringendi Boſnenſes ad receſſum, & ad petitionem diviſionis. Non tamen

men coegerunt, neque umquam coegiſſent omnibus præinſertis moliminibus. Nam Boſnenſes patientia accincti, utpote qui fulcro chriſtianarum partium, maxime ob ſtudia Philoſophica, & Theologica indigebant, omnia toleraverunt, nec amplius de diviſione cogitaverant, quamdiu cum Hungaris communicatio præſertim per litteras non fuit moraliter impoſſibilitata. Emergente vero hac impoſſibilitate, id vel inviti feciſſe debuerunt, ſicut & fecerunt: Porro quam violenta hæc impulſio fuerit; patet ex ſequenti narratione.

7. Licet Religioſis in Dominio Ottomanico commorantibus numquam non fuerit difficilis, periculoſa, ac diſpendioſa communicatio cum iis, qui in ditione ſuæ Regio-Cæſareæ Majeſtatis ſunt: Multum tamen difficilior, periculoſior, ac diſpendioſior evaſit poſt bellum Bagnalucenſe: Ex tunc quippe pro perpetuo inſtructa ſunt Lemocomia (Vulgo Lazaretti) ita ut quicumque è Turcia illuc Savum vult tranſire, ac habere converſationem, quadragenam (Vulgo Contumatiam) in lemocomio debeat indiſpenſabiliter peragere. Cum iis omnibus dum Parochias ad ripam Savi Religioſi noſtri adminiſtrabant, erat modus tranſmittendi litteras per eos. Porro ex quo introducti ſunt in eas Parochias Presbyteri ſæculares, hæc conſolatio deſiit: litteras quippe alibi trajiciendi non remanſit poſſibilitas, niſi in loco lemocomii. Sciendum autem eſt, quod hic loci trajiciendi litteras ultro citroque clandeſtine a Turcis ſit moraliter impoſſibile, quin aut videant, aut ſuſpicentur (nam ratione ſtatus ſuper hoc apprimè invigilant) quo continuo Boſnenſes Religioſi debebant exponi non modo diſpendio, & mulctis, ſed etiam evidentiſſimo periculo totalis ruinæ: Non enim ſemel proditionis inſimulati, vitæ pericula ſubiere, æreque redimi debuere. Tunc igitur primo Boſnenſes petierunt diviſionem carentes libertate a neceſſitate, quinimmo & a coactione, dici poteſt, ſaltem morali; enim verò ex mox dictis patet, eos fuiſſe coactos. Aliunde quippe his ultimis *Boſ. coacti petiere diviſ.*

mis temporibus Superiores ex illis partibus nunquam di-gnabantur veniendi in Boſnam inviſendi ſuos ſubditos: Nec tam numeroſi Religioſi vivere, & contineri poterant abſque frequentiſſimo recurſu ad Superiorem ad minus per litteras; conſideretur quibus in periculis verſabantur Boſnenſes; Itaque neceſſitas, & coactio, minime libertas eorum diviſionem petiit.

§. VII.

In hac diviſione Prov. Boſnenſis ſuppreſſa, mox reſtituitur.

Suppreſſa Prov. Boſn. mox reſtituitur.

1. ANno igitur 1757. ex Provincia Boſnæ Argentinæ, ut ſupra diximus, prodivit poſthuma Nata, nimirum Provincia S. Joan. a Capiſtrano. Dum hæc diviſio in Curia Romana agitaretur, ibidem præſens fuerat P. Philippus Penich, (qui Novæ Provinciæ S. Joan. a Capiſtrano fuit, factus Primus Min. Provincialis) Hujus Maxima cura fuit, ut Prov. Boſ. Argen. ſupprimeretur, & in ſimplicem reduceretur Cuſtodiam, quaſi Boſna non haberet Conventus ſufficientes ad conſtituendam Provinciam: Ratus his jura & præeminentiam Boſnæ Argentinæ ſuæ Novæ Provinciæ adipiſci. Immo cum induſtria apponi curavit ad titulum particulam To *S. Crucis.* Itaque erat appellata Cuſtodia S. Crucis Boſnæ Argen.

2. Verumtamen illico ac innotuit Boſnenſibus talis ſuppreſſio Antiquiſſimæ cæteroquin Provinciæ, glorioſæque Matris multarum aliarum Provinciarum, delegarunt ad Curiam Romanam A. R. P. Philippum ab Ochievja Ex Min. Provincialem: Qui cum repræſentaſſet, non deeſſe in Boſna loca Religioſorum ac domus ad conſtitutionem Provinciæ ſufficientia; ſicut nec numerum Fratrum, qui in pluribus aliis Provinciis, etiam in ditione Chriſtianorum, exiſtentibus, deſideratur. Nam præter tres Conventus formales cum Eccleſiis pubblicis, in quibus officia divina & aliæ functiones adamuſſim excoluntur, ſunt ſex Reſi-

dentiæ;

Digitized by Google

dentiæ: Parochiæ vero 32. ſuas domus habentes tales quales. Non poſſunt tamen declarari Conventus plures ac Eccleſiæ publicari propter graviſſima tributa; & intolerabilia, quæ ſuper Eccleſiis & Monaſteriis Turcis pendi debent. Cæterum ſi hodie, divina aſpirante gratia, Boſna emanciparetur, partim ex Reſidentiis, partim ex ruderibus Conventuum deſolatorum, & deſtructorum illico poſſent ultra quam 30. Monaſteria in Boſna conſurgere. Quo factum eſt, ut utraque Curia, Religionis nimirum, & Pontificia Anno ſequenti ſcil. 1758. clementiſſimè ſupplicationibus annuens, vetuſtiſſimam hanc Provinciam Boſnæ Argentinæ in integrum, cum juribus ſuis ac ſi numquam fuiſſet in Cuſtodiam reducta, ablato etiam adjuncto illo To *S. Crucis* ab ejus titulo: & conceſſo ei, in majus robur ac teſtimonium eodem veteri ſigillo, cum puro veteri Epigraphe, nimirum: SIGILLUM PROV. ARGENTINÆ BOSNÆ. Quæ omnia patent ex ſequentibus litteris ſum. Pont. in forma Brevis datis.

§. VIII.

Breve SS. ac Decretum Reverendiſs. Min. Gen. reſtituens Provinciam Boſnæ Argentinæ cum integris juribus, & præcedentia ſuper novam Provinciam S. Joan. a Capiſt.

CLEMENS PP. XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

PAſtoralis Officii noſtri divinitus commiſſi ſolicitudo Nos admonet, ut paternam Religioſorum Virorum, qui ſeſe ſub ſuavi arctioris vitæ jugo devoverunt curam gerentes, ea quæ tollendis animorum diſſidiis, ſtabiliendaque inter eos fraterna concordia provide inſtituta eſſe noſcuntur, quo firma ſemper, atque inviolata perſiſtant,

Apo-

Digitized by Google

Apoſtolico muniminis noſtri præſidio roboremus. Expoſuit ſiquidem nobis nuper fecit Dilectus Filius Philippus de Ochievja frater expreſſe profeſſus, ac Ex-Miniſter Provincialis, nec non Procurator ſpecialis deputatus Fratrum, ac Miſſionariorum Boſnæ Ordinis Minorum S. Franciſci de Obſervantia nuncupatorum, quod cum ipſe a Dilecto Filio Clemente a Panormo Miniſtro Generali ejuſdem Ordinis Decretum obtinuerit ſuper reſtitutione Cuſtodiæ S. Crucis Boſnæ Argentinæ in Provinciam tenoris ſequentis; videlicet = Decretum = Poſt diutinas, ſæpiuſque repetitas, tum apud Generales Ordinis Superiores, etiam in Generalibus Valliſoletano Anni MDCCXL. ac Murciano Anni MDCCLVI. Capitulis, tum apud Sanctam Sedem inſtantias, ex parte Patrum, Fratrum, ac Miſſionariorum Obſervantium Boſnæ Argentinæ pro diviſione Conventuum, Reſidentiarum, ac Paræciarum; in ipſa Boſna Argentina, ſub Othomanico Dominio exiſtentium, ab aliis Conventibus, Reſidentiis, & Paræciis, exiſtentibus in partibus Fidelium Sclavoniæ, Sirmii, & Hungariæ, cum quibus unicam, eamdemque Provinciam adhuc conſtituebant, Boſnæ Argentinæ Obſervantium nuncupatam: prodiit tandem Decretum noſtrum ſub die v. Junii Anni proxime præteriti MDCCLVII. in quo, non reluctantibus ipſis Sclavoniæ, Sirmii, & Hungariæ Patribus, ac Fratribus, imo verò aſſentientibus, expetitam tandem perfecimus diviſionem, memoratamque Provinciam Boſnæ Argentinæ in duas partes ita diſtribuimus, ut ex Conventibus, Reſidentiis, ac Paræciis in partibus Fidelium Slavoniæ &c. conſtitutis, utpote in numero copioſioribus, novam erexerimus Provinciam, S. Joannis a Capiſtrano impoſterum nuncupandam; aliis autem exiſtentibus, ſicuti prædictum eſt, in Boſna, ſub Dominio Othomanico, ob exiguum trium tantum Conventuum numerum, ſimplicem Cuſtodiam inſtituerimus, appellandam tamen, & pariter nuncupandam Sanctæ Crucis Boſnæ Argentinæ, prout latius continetur in eodem noſtro divi-

Digitized by Google

diviſionis Decreto; Quod etiam fel. rec. Benedictus XIV. in forma ſpecifica approbavit, & confirmavit, per Apoſtolicas litteras in forma Brevis incipien. *Ad Regularis diſciplinæ Obſervantiam*. ſub dat. xv. Junii MDCCLVII.

Sed vix hujus Noſtri Decreti notitia ad ipſos Boſnenſes Fratres pervenit, quod frequentiſſimis per litteras interpellationibus (miſſo etiam ad hanc Almam Urbem R. P. F. Philippo ab Occhievia antiquo totius ante diviſionem Provinciæ Ex-Miniſtro, tamquam Procuratore, & ex parte ipſorum Delegato) ad Nos provocarunt inſtantiſſime ſupplicantes, ne antiquiſſimam Boſnæ Argentinæ Provinciam, & ex qua quamplures aliæ per Pannoniam, ac Illiricum, ut ex Matre filiæ procreatæ ſunt, nunc tandem ſub Turcico Imperio gementem ob exiguum Conventuum numerum in nudam, meramque Cuſtodiam redactam antiquis, quibus antea gaudebat in Ordine prærogativis, honoribus, ac præeminentiis expoliari pateremur, Illud quoque in ſuis precibus addentes, quod etſi apud ipſos tres tantum formales Conventus exiſtant, habent tamen ſex Reſidentias, quæ propter copioſum Fratrum numerum, ibidem inhabitantium, in Conventus formales erigi poſſent, niſi grave, atque intolerabile Othomano Principi foret tributum impendendum. Poſſident quoque triginta Paræcias per univerſum Boſnæ Regnum, Ducatumque Sancti Sabæ diffuſas, ubi ad quinquaginta millia veræ Fidelium, & Orthodoxorum hominum multitudo reperitur, quibus omnibus ipſi tamquam ſoli Eccleſiaſtici Viri in iiſdem Regno, ac Ducatu exiſtentes, magnis incommodis, graviſſimiſque vitæ periculis inſervientes, numerum conſtituunt Fratrum centum circiter & quinquaginta, qui ſane numerus in pluribus Tranſmarinis Provinciis deſideratur, quamvis in partibus Fidelium conſtitutis.

Nos itaque iis ſtantibus, ad memoratum Decretum Noſtrum Apoſtolicis litteris, ut ſupra confirmatum ex una parte attendentes: ex alia verò conſiderantes rationum

Digitized by Google

momenta per ipſos Fratres Boſnenſes producta; poſtquam diu, multumque deliberando hæſitavimus, dilatatis tandem paternæ Charitatis Viſceribus, ad pedes Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini Noſtri Domini CLEMENTIS PP. XIII. per ſupplicem Libellum a Nobis, noſtroque Nomine porrectum, eorum poſtulationes humiliter demiſimus. Sanctitas verò Sua ſpeciali Apoſtolico Reſcripto de die xxi. Octob. MDCCLVIII. Nobis inſtantiam remittere dignata eſt in hunc modum " Sanctitas Sua benignè remiſit inſtantiam, de qua in precibus, eidem Miniſtro Generali Oratori, cum omnibus facultatibus neceſſariis, & opportunis, ut attentis expoſitis, pro ſuo arbitrio, & prudentia Cuſtodiam Sanctæ Crucis Boſ. Argen. nuncupatam, in Provinciam erigat, Conſtitutionibus Ordinis, litteris in forma Brevis Benedicti XIV. ſub dat. xv. Jun. MDCCLVII. aliiſque quibuſcumque in contrarium non obſtantibus = C. C. Rezzonico =

Hinc eſt, quod honeſtis Fratrum noſtrorum deſideriis, quantum in Domino poſſumus annuere volentes: Reſpicientes etiam ad ſolatium Miſſionariorum, aliorumque Fratrum Boſnenſium, ſub gravi Tyrannicæ ſervitutis jugo, Catholicæ Eccleſiæ jugiter inſervientium; utque favoribus noſtris excitati, ad laborandum in Vinea Domini Sabaoth magis, magiſque accendantur; Nos, Apoſtolica, quam præmiſimus auctoritate fulti, inſtitutam nuper per Decretum noſtrum anni præteriti MDCCLVII. Sanctæ Crucis Boſnæ Argentinæ Obſervantium Cuſtodiam in Provinciam reſtituimus, erigimus, & deputamus; ac in Provinciam reſtitutam, erectam & deputatam, præſentium noſtrarum virtute decernimus & declaramus, cum omnibus privilegiis, honoribus, & præeminentiis, quibus ante diviſionem, & in Cuſtodiæ reſtrictionem, de jure: aut conſuetudine, aut quomodocumque alias uti, frui, & gaudere ſolebat, ac ſi in hac parte illud Anni MDCCLVII. Decretum noſtrum numquam editum, emanatum, ac pro-

promulgatum fuiſſet, firmis tamen, & in ſuo robore permanentibus aliis omnibus, quæ in eodem Decreto, quoad Conventus, Reſidentias, Paræcias, per partes Sclavoniæ, Sirmii, & Hungariæ diffuſas, in novam Provinciam Sancti Joannis a Capiſtrano nuncupandam decrevimus, conſtituimus, ac declaravimus.

Et, ne ex hac noſtra diſpoſitione diſſenſio aliqua ullatenus oriatur, tum Boſnenſes inter ac Fratres Provinciæ Sancti Joannis a Capiſtrano ſuper præcedentiæ competentia; tum inter Fratres ipſos Boſnenſes, occaſione primæ electionis apud eos faciendæ Miniſtri Provincialis, cuſtodis, & quatuor Diffinitorum; Volumus, ac pari auctoritate decernimus, quod ſicuti reſtitutæ nunc Provinciæ Boſnæ Argentinæ ille honoris, ac præeminentiæ locus convenit, quem ante præfatam diviſionem poſſidebat, ad quem effectum antiquum Sigillum, cum veteri Epigraphe, nempe *Sigillum Provinciæ Argentinæ Boſnæ*, Miniſtro Provinciali Boſnenſi ex nunc reſtituimus, concedimus, & attribuimus; Sic Provincia Sancti Joannis, veluti filia, huic tamquam Matri, locum & præcedentiam cedere debeat. Item Generalibus Ordinis Conſtitutionibus inhærentes, & electionem Miniſtri Provincialis, ac Diffinitorii Provinciæ modo ut præfertur Boſnæ Argentinæ ad Nos pro hac prima vice reſervantes, eligimus in Provincialem Miniſtrum R. P. F. Marcum Dobretich actualem Cuſtodem: In Cuſtodem P. F. Bonaventuram Benich Ex-Diffinitorem. In Diffinitores PP. FF. Franciſcum Bogdanovich, Thomam a Foinicza, Marianum Aglinich, & Joannem Ivich, a quibus eadem Provincia regi, & gubernari debeat a die præſentium pubblicationis ibidem factæ, donec expleto triennio, ad aliam electionem juxta eaſdem Ordinis Conſtitutiones deveniendum erit.

Præcipimus tandem omnibus Patribus, ac Fratribus cæteriſque curæ noſtræ ſubjectis, illis præſertim utriuſque Provinciæ tam Boſnæ Argentinæ, quam Sancti Joannis a

Digitized by Google

Capiſtrano, ut per Sanctam Obedientiam, & ſub pœnis contra inobedientes latis, iis noſtris Decreti, diſpoſitionis, ac inſtitutionis litteris in omnibus, & per omnia obtemperent, & pareant, quibuſcumque in contrarium non obſtantibus. = Dat. Romæ ex Aracæli die xxiv. Novembris Anni MDCCLVIII. = Frater Clemens de Panormo Miniſter Generalis, & Commiſſarius Apoſtolicus &c. = de Mandato Reverendiſſimi in Chriſto Patris. Frater Vincentius Scutari Ex Diffinit. Generalis, & Secretarius Generalis Ordinis = Loco ✠ Sigilli = ipſe verò Philippus, quo præinſertum Decretum firmius ſubſiſtat, & ſervetur exactius, Apoſtolicæ confirmationis noſtræ præſidio communiri plurimum deſideret. Nos igitur ipſum Philippum ſpecialibus favoribus, & gratiis proſequi volentes, & a quibuſvis Excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis Sententiis, Cenſuris, & Pœnis a jure, vel ab homine quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium duntaxat conſequendum, harum ſerie abſolventes, & abſolutum fore cenſentes, ſupplicationibus ejus nomine nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, præinſertum ejuſdem Clementis Miniſtri Generalis Decretum cum omnibus, & ſingulis in eo contentis, & expreſſis auctoritate Apoſtolica tenore preſentium approbamus, & confirmamus, illique inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus, omneſque, & ſingulos juris, & facti defectus, ſiqui deſuper quomodolibet intervenerint, ſupplemus, & ſanamus. Decernentes eaſdem præſentes litteras ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac Fratribus præfatis pleniſſimè ſuffragari, & ab illis, ad quos ſpectat, & in futurum quomodolibet ſpectabit inviolabiliter obſervari. Sicque in præmiſſis per quoſcunque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores judicari, &

Digitized by Google

ri, & definiri, debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contingerit attentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ac Provinciæ, & Ordinis præfatorum, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, Statutis, & Conſuetudinibus, Privilegiis, quoque, Indultis, & Litteris Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis illorum tenores præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis, ac de verbo ad verbum inſertis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, ad præmiſſorum effectum hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem, quod præſentium Litterarum tranſumptis, ſeu Exemplis etiam impreſſis manu alicujus Notarii pubblici ſubſcriptis, & Sigillo Perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides ubique locorum in judicio, & extra illud adhibeatur, quæ adhiberetur ipſis præſentibus, ſi forent exibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die xv. Decembris MDCCLVIII. Pontificatus Noſtri Anno primo.

Pro Domino Cardinali Paſſioneo
Joannes Florus Subſtitutus.

§. IX.

§. IX.

De jure præeminentiæ Provinciæ Boſnæ Argentinæ ſuper Provinciam S. Jo: a Capiſtrano nuperrimè ex Boſnenſi ortam.

1. PRæinſertis, attentis nihil videtur amplius dicendum: Nec ullum jus remanet Patribus Provinciæ S. Jo: a Capiſtrano ad actionem ſuper dicta præcedentia ac præeminentia. Licet quippe nonnullæ Natæ præcedant huic Parenti, quia ſuo tempore legitimè jus ſibi vindicarunt, ut viſum eſt §. 1. num. 4. Provincia tamen S. Jo: nec tale jus vindicavit, nec vindicare poteſt ſuper ſuam Matrem.

2. Quod autem Provincia Boſnæ Argentinæ fuerat reducta in ſimplicem Cuſtodiam anno 1757. per hoc Boſnenſes non ceſſerunt juri ſuo, idcirco & habuerunt illico actionem ſuper reſtitutione Provinciæ: Sicuti & reſtituta fuit eadem auctoritate, cum omni jure, præcedentia, ac præeminentia, illico ac Curia ſaniorem habuit informationem: ut ex præinſerto Brevi §. precedenti liquidè conſtat.

3. Neque per hoc, quod Studiis Philoſophicis, ac Theologicis caret Provincia Boſnæ Argentinæ, poteſt ſuam præeminentiam amittere: Nam dum Slavonia, & Major pars Hungariæ ſub Turcis ingemuerat, Boſnenſis Provincia illuc extendebatur, & habuit plures Conventus, numquam verò prædicta ſtudia, ſed non per hoc amiſit præcedentiam ſuam, ſicut nec aliæ Provinciæ, quæ ſunt in terris Infidelium, eſtò careant ſtudiis. Cæterum Miſſiones Boſnenſium, & ſuſtentatio tam numeroſi gregis Chriſti inter infideles, nec minùs frugi ſunt Eccleſiæ Catholicæ, nec ſacræ Religioni ſeraphicæ minùs cedunt in decus & honorem, quam ſtudia &c.

4. Tan-

Digitized by Google

4. Tandem ſi Boſnenſes neceſſitate, imo coactione ſaltem morali impulſi, petierunt ultimatè diviſionem, ut clarè oſtenſum eſt §. V. num. 7. Hungari eam petierant prius: nullumque non moverunt lapidem ad eam procurandam & ad urgendum Boſnenſes ad receſſum, ut oſtenſum eſt eodem §. V. num. 1. & ſequentibus.

5. Cæterum hæc Regula: *quæ pars diviſionem petit debet amittere præcedentiam*. Non videtur eſſe ſine exceptione. Enim vero amiſſio præcedentiæ, eſt pœna utique: Pœna verò non infligitur niſi pro culpa: ergo quando petitio eſt neceſſaria & inculpabilis, non eſt plectenda tali pœna dummodo parti petenti ſint reliqua jura ſalva ad præcedentiam. Hoc patet exemplo. Quando Boſnenſis Provincia fuit diviſa in provincias *Boſnæ Croatiæ*, atque *Boſnæ Argentinæ*, utique Croatæ petierunt diviſionem, reſſiſtentibus Boſnenſibus: quia tamen petitio fuit inculpabilis, & neceſſaria talis diviſionis, ut patet apud P. Franc. Gonz. in Proemio Boſnæ Croatiæ: Hæc vindicavit præeminentiam, nam alia jura ad eam ſibi fuere, ut oſtendimus §. II. per totum, & præſertim num. 4. Porro quam neceſſaria, & inculpabilis fuerit petitio diviſionis facta ultimate a Boſnenſibus, propter impoſſibilitatam communicationem cum Hungaris, jam clare diximus §. V. num. 7. Itaque &c.

6. Cum itaque in Cap. Gen. Mantuano die 29. Maii 1762. celebrato PP. S. Joan. a Capiſtrano inſtantiam feciſſent, in jus provocando præcedentiam; Nos quoque (admoniti) hæc, quæ hactenus dicebamus, digeſta jam & impreſſa, Judicibus luſtranda humiliavimus. Quo talis deciſio prodiit: uti legitur in actis laudati Cap. Gen. ſeſſione 12. nimirum.

2. *Provincia S. Joan. a Capiſtrano petiit: primò: præcedentiæ locum relatè ad Provinciam Boſnæ Argentinæ. Secundo: ut ipſa habeat Locum in ſerie Provinciarum...*

Re.

Reſponſum Cap. Gen. fuit Apud primum. *Satis proviſum; & obſervandum Breve SS. Domini Noſtri Clementis XIII.* Ad ſecundum. *Novam Provinciam S. Joan. a Capiſtrano inſertam jam eſſe & numeratam reperiri in ſerie Provinciarum Ordinis.*

CAPUT II.

De aliquibus Privilegiis Boſnenſis Provinciæ.

§. I.

Dico de aliquibus, nimirum de his tantum, quæ aut non obſoluerunt, ſicut innumera, quæ a Vadd. Gonz. & aliis recenſentur, aut ſaltem poſteris noſtris ſervire poterunt pro monſtratione, & paradigmate; ſi, & quando opus fuerit.

1. AB immemorabili, vel ſaltem ex quo Boſna a Turcis mancipata, S. Cong. de Prop. Fide, accedente voto pientiſſimorum Superiorum noſtri Generalium, ſæpius privilegio donavit Sup. Provincialem Boſn. Provinciæ, quatenus poſſit mittere juvenes in Provincias ſub Catholicis Principibus pace fruentes, tam ſtudiis altioribus, quam victu, & veſtitu providendos, ut proprios filios; quo uſque in odiernum potimur cum maxima charitate ac pietate in nos Superiorum tam Provincialium, quam Localium, juxta ordinem Generalium. Et licent vetuſtiora documenta hic deſiderantur omnia, propter rationes in Prologo hujus Epitomis datas (porro recentiora mox adnectemus) ea tamen non defuiſſe, deducitur ex reſcripto, ſeu reſponſione Eminentiſſimi Card. Sacrip. Præf. tunc. S. Cong. de Prop. Fide, ad nonnullas inſtantias Patrum hujus Prov.

Copia

Copia =„ Reverendi PP. ſono qui pervenute le lettere
„ delle Paternità, colle quali ſi dolgono... e che circa
„ li Studj, e veſtiario di giovani, che vanno ad inſtruir-
„ ſi fuori di Provincia, ſi oſſervino, & eſeguiſchino onnina-
„ mente li Decreti altre volte emanati da queſta Sac.
„ Cong. a loro favore. Intanto le PP. VV. procurino
„ dal canto loro di mantener la pace e concordia, e
„ proſeguiſchino a promovere con fervoroſo zelo le ſacre
„ miſſioni alla ſalute delle anime in coteſte parti con
„ piena fiducia, che il merito grande, che ſi aquiſtaran-
„ no appreſſo il Signor Iddio non ſarà mai per mancar
„ loro la grazia, e la protezzione da queſta Sac. Cong.
„ con che io per fine alle loro orazioni mi raccommando.

Roma 20. Aprile 1711.

Al piacer delle PP. VV.
G. Cardinale Sacripante
Prefetto.

T. de Lavoleri Segr.

a Foris.

A PP. Minori Oſſer. di S. Maria
Argentina, & altri in Boſna
Argentina.

Privilegiorum, de mittendis ad ſtudia: & Romam, alioque pro neceſſitatibus Provinciæ. Ac de eligenda Com. Viſ. confirmatio.

EXibitis nobis ex parte Fratrum, & Miſſionariorum, reſtitutæ nuper Provinciæ Boſnæ Argentinæ Legitimis documentis, in quibus continentur nonnulla privilegia, eidem Provinciæ, ejuſque Miniſtro p. t. Provinciali a pluribus Prædeceſſoribus noſtris, totius ord. Miniſt. Generalibus, conceſſa, quæ videlicet privilegia ſunt ut ſequitur. *Primum*. Quod ſex menſibus antequam finiatur triennium regiminis actualis, & p. t. exiſtentis Miniſtri Prov. ſuique diffinitorii, poſſit per diffinitorium, & diſcretorium ejuſdem Provinciæ eligi in Commiſſ. Viſitatorem unus propriæ Provinciæ Pater, qui nomine noſtro, & juxta generalia Ord. ſtatuta Viſitationi, & celebrationi futuri Capituli Provincialis diligenter incumbat. *Secundum*. Quod deficientibus in illis partibus, ob Turcarum Tyrannidem, tum Philoſophiæ, tum Theologiæ ſtudiis, in quibus adoleſcentes Fratres commodè valeant inſtrui, & erudiri, liceat miniſtris Provincialibus ob dictorum ſtudiorum cauſam eoſdem mittere ad alias Provincias ciſmontanæ familiæ in Fidelium partibus conſtitutas. *Tertium denique*. Quod in caſu urgentis neceſſitatis, vel Provinciæ, vel Chriſti fidelium Boſnenſium, quibus ipſi ſpiritualiter inſerviunt, liceat pariter cum litteris obedientialibus actualis Miniſtri Provinc. aliquem ex ſuis Fratribus ad hanc Almam Urbem, vel ad alias chriſtianitatis partes deſtinare, prout negotii ratio poſtulaverit.

Nos propterea piis prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærendo, attentis maximè cauſis, quibus illi ad ſuperiùs enarrata privilegia concedenda, & confirmanda permoti fuerunt, nempe locorum immani diſtantia, periculoſa transmiſſione Epiſtolarum eorumdem Fratrum Boſnen-

Digitized by Google

ſium ad Super. Generales, & viciſſim Superiorum generalium ad illos, ob itineris difficultates, & Turcarum perfidiam, quæ quidem cauſæ adhuc perſiſtere, & perdurare noſcuntur, omnia, & ſingula ſupradicta Privilegia iterum approbamus & confirmamus, ac virtute præſentis Decreti approbata, & confirmata eſſe volumus, & declaramus. Ita tamen ut electus modò, ut præfertur Commiſſarius Viſitator; quam citiùs Curiam Generalem noſtram, tam de electione ſua, quam de imminenti, aut ſubſecuto Provinciali Capitulo, ac de ſtatu Provinciæ diligenter informando certioret. Adoleſcentes præterea Fratres ſtudiorum cauſa illi tantum ad alienas Provincias dirigantur, qui religioſis moribus præditi, ſpem exhibeant in ſcientiis, & litteris proficiendi. Singuli inſuper, & non plures, ſi Clerici fuerint, in ſingulis provinciis deſtinentur, qui expleto ſtudiorum curriculo illicò ad propriam Provinciam, per Miniſtros reſpectivè Provinciales remittendi erunt, niſi forte ad regendas Philoſophiæ, ac Theologiæ Cathedras, prævia oppoſitione intercedente, ac Concurſu idonei reperti fuerint, eaque de cauſa Superiorum Generalium conſenſu retineantur. Præcipimus tandem eiſdem Boſnæ Argentinæ Provinc. Miniſtris, ut in expediendis ut ſupra, Adoleſcentibus ad Chriſtianitatis partes, ſedulo invigilent illorum numerum pro viribus imminuant, atque ita bono Provinciæ propriæ conſulant, ut aliarum quoque Provinciarum incommoda præ oculis habeant, & earumdem Provinciarum querelæ (quod retroactis temporibus non ſemel accidit) prorſus auferatur.

Datum Romæ ex Aracæli die 1. Decembris 1758.

Fr. Clemens de Panormo Miniſter Generalis.

(L. S.) De Mandato Reverendiſſ. in Chriſto Patris
Fr. Vincentius Scutari Ex-Diff. Gen. &
Secretarius Gener. Ord.

Suprad. Privileg. viſa approb. & confir. Mantuæ 1. Junii 1762.
F. Paſchalis a Variſio Com. Generalis.

Digitized by Google

Privilegium abſolvendi ab omn: caſ. etiam Bullæ Cœnæ, exceptis ut ibi -- multaque alia concedentis præſertim retinendi bona ſtabilia.

URBANUS PAPA VIII.

Dilectis filiis Miniſtro, & Fratribus Ordinis Minorum S. P. Franciſci de obſervantia nuncupatorum Provinciæ Boſnæ Argentinæ.

Privilegium de bonis ſtabilibus retinendis &c.

CUpientes pro noſtro Paſtoralis officii debito Chriſtifidelium in iſtis partibus commorantium animarum ſaluti Paterna charitate proſpicere, ac de recta fide, pietate, & Religionis zelo plurimum in Domino confiſi de Vener. FF. noſtrorum S. R. E. Cardinalium negotio propagandæ Fidei præpoſitis conſilio vobis, ac veſtrorum cuilibet, ut quoſcumque, tam chriſti fidelium hujuſmodi proles, quam etiam Turcas, & alios infideles baptizare, & quaſlibet utriuſque Sexus perſonas, tam Eccleſiaſticas, quam Seculares cujuſcumque Status, ordinis, vel conditionis fuerint, confeſſionibus eorum diligenter auditis, ab omnibus & ſingulis eorum peccatis, Criminibus, exceſſibus, & delictis quantumvis gravibus & enormibus, ac etiam a quibuſvis Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, pœnis per eas præterea quomodolibet incurſis, & in Bulla die Cœnæ Domini legi ſolita contentis, & alias nobis, & eidem ſedi quomodolibet reſervatis, & reſervandis, præterquam homicidii, & mutilationis membrorum in Epiſcopo, vel alia perſona Eccleſiaſtica commiſſis, in foro conſcientiæ dumtaxat, & dummodo res in judicium deducta non ſit, abſolvere, injunctis inde eis, & eorum cuilibet pœnitentia ſalutari, ac debita ſatisfactione, & aliis quæ de jure fuerint injungenda; nec non Euchariſtiæ omni tempore, præterquam in die Paſchatis Reſſurectionis Domini, ac etiam in die Paſchatis hujuſmodi, tam Eu-

chari-

chariſtiæ, quam omni tempore Extremæ Unctionis, ubi tamen non adſit Presbyter Sæcularis curatus, ſeu ſi ibi ſit, de ejus licentia Sacramenta Eccleſiaſtica adminiſtrare, illaque ad infirmos deferre, & quoſcunque Matrimonium invicem contrahere volentes, nullo Canonico obſtante impedimento matrimonialiter in facie Eccleſiæ copulare, Nuptias benedicere, ac ſolemnizare, in iis tamen locis dumtaxat, in quibus proprius Parochus Sæcularis vel alius curatus non exiſtit, ac alias, ſine alicujus præjudicio: nec non Eccleſias Sanguinis, vel Seminis effuſione, aut quavis alia de cauſa pollutas, aqua prius per Catholicum Antiſtitem benedicta reperta, in ordinarii locorum abſentia, reconciliare, *ac loca quæcunque in dictis partibus infidelium pro Divinis celebrandis pro tempore vobis conceſſa, & concedenda recipere. Ac illa & quæcunque bona immobilia, in dictis partibus conſiſtentia retinere, & inhabitare, abſque conſcientiæ Scrupulo, ſeu cenſurarum incurſu liberè & licitè valeatis*, liceatque vobis Altare portatile, cum debitis tamen honore, & reverentia habere, & ſuper eo in locis congruentibus, & honeſtis celebrare, *Apoſtolica authoritate, tenore præſentium, licentiam & facultatem, ad duodecim annos proximos tantum concedimus, & impertimur*. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 23. Septembris Anno 1625. Pontificatus noſtri anno tertio.

Hoc privilegium noviſſime confirmari a SS. DD. CLEMENTE Papa XIV. curavimus Anno 1771. item ad duodennium. Quod cum nobis fuerit exhibitum 1772. die 25. Aprilis. Ab hac die incipit duodennium, poſtea reconfirmatio omnino petenda: & ita futuris temporibus.

Privilegium quo extenduntur omnes indulgentiæ conceſſæ Eccleſiis Ordinis, etiam ad Sacella, & Altaria amovibilia &c.

URBANUS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

CUM ſicut accepimus, a multis Romanis Pontificibus, prædeceſſoribus noſtris, diverſæ Indulgentiæ piis Chriſtifidelibus viſitantibus Eccleſias Fratrum Ordinis Minorum S. Franciſci de obſervantia in S. Franciſci, ac cæteris aliis Sanctorum, ejuſdem Ordinis feſtis diebus, ſub certis modo, tempore, & forma tunc expreſſis, conceſſæ fuerint: in locis verò impiæ Turcarum tyrannidis ſubjectis, præſertim in Provincia Boſnæ Argentinæ, nullæ ſint Fratrum prædictorum formales Eccleſiæ, ſed ſimplicia dumtaxat Oratoria, ſeu Sacella, quorum multa partim amovibilia, partim occulta, ob non liberum Religionis cultum, & chriſtianæ pietatis uſum exiſtunt. Nos igitur ad augendam eorumdem Chriſtifidelium locorum, & partium hujuſmodi Religionem, & animarum ſalutem: Cæleſtibus Eccleſiæ Theſauris, pia charitate intenti: ſupplicationibus Fratrum Marini de Poſſega, & Andreæ de Camengrado, Ordinis hujuſmodi dictæ Provinciæ ut aſſeritur Diffinitorum nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, quod de cætero perpetuis futuris temporibus, omnes, & ſingulæ Indulgentiæ, & peccatorum remiſſiones, ac pœnitentiarum relaxationes, prædictis eorumdem Fratrum Eccleſiis, quomodolibet, ut præfertur conceſſæ, quæ tamen non ſint revocatæ, nec in poſterum etiam per nos, & quoſcumque Romanos Pontifices ſucceſſores noſtros concedendæ cenſeantur, & cenſeri debent, etiam conceſſa Oratoriis, & Sacellis prædictis, & in locis, & parti-

partibus hujuſmodi, ubi Eccleſiæ nullo modo extrui poſſunt. Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium volumus, concedimus, & declaramus. In contrarium facientibus, non obſtantibus quibuſcumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris, die XIII. Menſis Julii MDCXXXIX. Pontificatus noſtri anno XVI. &c.

M. A. Maraldus.

Facultas qua decoratus fuerat A. R. P. Philippus ab Ochjevia, qua Min. Provincialis, a Primate: ut ſequitur.

NOS Emericus Dei gratia S. R. I. Princeps e Comitibus Eſterazii, Eccleſiæ Metropolitanæ Strigonienſis Archi-Epiſcopus. S. Sedis Apoſt. Legatus natus. Princeps Regni Hungariæ: ejuſdemque ſummo, & ſecretario Cancellario, Comitatus Strigonienſis, Supremus ac perpetuus Comes, Sacræ Regiæ Majeſtatis actualis intimus ſtatus, & conſiliis ejuſdem regii Locumtenentialis Hungarici Conſiliarius: Nec non unus e Judicibus Tabulæ Septem-Viralis &c. &c. Reverendo in Chriſto Fratri Patri Philippo Provinciæ Boſnenſis Argentinæ Miniſtro Provinciali ſalutem in Domino ſempiternam. Animo recolentes uberes fructus, quos Alma Provincia tuæ curæ commiſſa in hac Archi-Diœceſi Noſtra in dies præſtat: precibuſque tuis Nobis humiliter porrectis inclinati, Facultatem tibi concedimus, ut Patribus Almæ hujus Provinciæ, ritè antea examinatis, & approbatis, in quo conſcientiam tuam oneramus, confeſſiones utriuſque ſexus Chriſtifidelium hujus Noſtræ Diœceſis, non tamen Monialium, excipiendi, impoſitaque Salutari pœnitentia, in foro duntaxat conſcientiæ abſolvendi. A Caſibus vero nobis reſervatis uni, aut alteri in ſingulis conventibus

pari-

pariter abſolvendi juriſdictionem nomine noſtro impertiri poſſis, & valeas. Præſentibus ad triennium valituris. Dat. Poſonii in Reſid. noſtra Archi-Epiſ. die 1. Febr. 1742.

Fr. Emericus &c.

(L. S.)

Ad benignum altefatæ ſuæ celſitudinis Archi-Epiſcopalis Mandatum Georgius Klimo Metropolitanæ, Strig. & ſuæ Celſitudinis a Lat. Can. m. p.

§. II.

De quibuſdam Decretis S. Cong. de Prop. Fide; Cardinaliſque Præfecti Reſcriptis.

DEcretum Sacræ Congregationis de Propaganda-Fide habitæ coram SS. die 30. Julii Anno 1635. = Referente Em. Card. S. Sixti petitiones Provincialis FF. Min. de Obſer. Sac. Cong. decrevit ut infra....

Decedente Epiſc. Provincia aliquos proponat. &c.

Ad tertium de Epiſcopis in Provincia Boſnæ Argentinæ non promovendis antequam audiantur FF. prædictæ Provinciæ. Sac: Cong. reſpondit: ſervandum eſſe ſolitum, ut ſcil. Provincialis & Diffinitorium pro tempore aliquot Religioſos Sanctiſſimo proponant, qui vel unum ex propoſitis, vel alium promovebit prout in Domino expedire videbitur.... Ad quintum: ut Provincialis pro tempore, mortuo Epiſcopo Boſnenſi, aut alterius tituli cum adminiſtratione Eccleſiarum Boſnæ, declaretur Vicarius Apoſtolicus: in eoque Officio, ac juriſdictione perduret uſque ad promotionem novi Epiſcopi, & Bullarum ab eo jam expeditarum notitia.

Sacra Cong. cenſuit, ſi Sanctiſſimo placuerit petitioni oratorum annuere. Eodem die Sanctiſſimus Decretum Sacræ Cong. probavit.

2. *Lit.*

Digitized by Google

2. *Littera Præfecti Sac. Cong. de Prop. Fide ad Epiſc. Boſnenſem. Forinſecus:* All' Illuſtriſſ. e Reverendiſſ. Monſ. come fratello, Monſignor Veſcovo di Boſna. *Intus:* Illuſtriſſ. e Reverendiſſ. Monſ. come fratello.

In occaſione di eſſerſi rifferito a queſti Emin. miei Signori... non anno potuto far dimeno queſti EE. miei Signori di concludere, che ella adopri una poca prudenza, per riconciliarſi l'affetto de i Religioſi ſuddetti. Onde non è meraviglia, che ella vive appunto in una perpetua inquietitudine ... E ſe bene, pare inoportuno di farle replica delle deliberazioni, che ſin' hora ſi ſono fatte, perchè altre volte le medeme ella n' è ſtata avviſata, con tutto ciò per ſua direzzione, e bona cautela ſe li ſcrive. Primieramente che queſta Sac. Cong. ſarà prontiſſima di caſtigare con ogni rigore quei Religioſi, che à lei perderanno in qualunque tempo riſpetto, o machinando per ſe ſteſſi, o col mezzo di Turchi ſopra il ſuo onore, & il ſuo grado Epiſcopale: ma fa di meſtiere, che ella mandi le giuſtificazioni della loro reità, e delle loro poco decenti procedure, altrimente alle ſimplici ſue relazioni nè ſi vole, nè ſi deve, nè è raggionevole di credere in conto alcuno.

Littera Præf. S. C. de Prop F. reprebenſ. ad ordinarium.

Secondariamente, non può V. S. a proprio arbitrio porre, e levare i Parochi dalle Parochie, perchè queſto è un officio, che ſpetta direttamente a coteſto Provinciale, e ſuoi Succeſſori (come lei però non provaſſe altrimente) Ma ha sì bene la giuriſdizione ſopra medeſimi per che caminino per dritto ſentiero della virtù e della pietà.

Terzo ſi da colla preſente a V. S. piena facoltà di elegerſi a proprio arbitrio fra coteſti Religioſi uno d' eſſi, che ella ſtimarà più idoneo per eſercitare la condotta di ſuo Vicario, ma riſpetto a decorarlo della precedenza a tutti dopo l' attuale Provinciale, ſi vole che ella in queſta parte oſſervi il ſolito, e non promova novità, che poſſa in vece di recidere, riſvegliare novi torbidi in coteſta Provincia.

Digitized by Google

Finalmente è paruto ſtrano a queſti EE. miei Signori, che ella regolandoſi all' uſo de' Barbari, oltre l' Agnus Paſchale, forzi annualmente coteſte afflitte Parochie a contribuirgli la ſomma di due ſcudi e mezzo di queſta moneta, che anno voluto che io paternamente l' ammoniſca ad aſtenerſi dall' eſigere in avvenire queſta non dovuta angheria. E ſi ricordi ec. & il Signore la feliciti. Roma 7. Agoſto 1673.

D. V. S. come fratello
P. Card. Altieri Pref.
Urbano Corri Proſecr.

3. *Littera ejuſdem prælaud. Card. ad eumd. Epiſ. Boſnen.*

Illuſtriſſ. e Reverendiſſ. Monſ. come fratello.

Dovrà V.S. in avvenire ſotto le pene, che ſi contengono ne' Sac. Canoni, alle quali vi ſi aggiunge l' altra ancora dell' indignazione di noſtro Signore aſtenerſi onninamente dal pretendere, o in qualſiſia modo ricevere, anche a titolo di puro regalo alcun emolumento da coteſti Parochi per ſomminiſtrare loro, come giuſtamente è tenuto, l' Oglio Santo, avvertendo di toglier colli effetti della dovuta ubidienza un abuſo così deteſtabile, per non dar occaſione a queſti EE. miei Signori di valerſi per ſua correzzione di quelle rigoroſe riſoluzioni, che poſſono farla pentire di non eſſerſi ravveduta, & il Sig. la proſperi. Roma 7. Agoſt. 1673.

D. V. S. come fratello
P. Card. Altieri Prefetto.
Urbano Corri Proſecr.

4. Decretum Sac. Congregationis particularis de Propaganda-Fide, habitæ 29. Decembris 1760. = Relatis per

per Eminen. & Reverendiſſ. D. D. Cardinalem Spinelli Præfectum controverſiis exortis inter Reverendiſſ. D. Epiſcopum Diumenſem Vicarium Apoſtolicum Boſnæ Argentinæ, & PP. minores Obſervantes ejuſdem Provinciæ, maturèque diſcuſſis rationibus hinc inde allatis Eminentiſſ. Patres ſtatuerunt.....

Decretum ut Guard. in Boſna poſſint eſſe Parochi.

Quinto: Guardiani conventuum Creſſecco, Suttiſca, & Fojmicza, dummodo pro cura animarum ſint approbati a Vicario Apoſtolico, poſſint eſſe ſimul Parochi, & pro majori Parochianorum commoditate deputent unum, vel plures determinatos coadjutores ad actuale exercitium curæ animarum.

Sexto: Eligantur in poſterum a Provinciali, & Diffinitorio quatuor, vel ſex Miſſionarii a Vic. Apoſ. approbandi, qui de ejuſmodi Vicarii mandato Provinciam circumeant, atque animarum ſaluti, uti major eſt neceſſitas ſuccurrant.

Superiores in Boſ. eligant Parocos, & Miſſ. approbandos tamen ab Epiſcopo.

Septimo: Liceat Superioribus Provinciæ Miſſionarios omnes, & Parochos pro ſingulis Parochis eligere, & proponere ad normam Decreti de anno 1676. approbandos tamen a Vicario Apoſtolico, qui teneatur eos examinare tam quo ad mores, quam quo ad ſcientiam, & ſi minus idoneos invenerit, ad Superiores remittat, ad hoc ut alios magis idoneos proponant, & ſemel admiſſos, non removeant, niſi alio ſubſtituto, & ab Epiſcopo prius approbato ut ſupra.

Octavo: Declarat tandem S. Cong. nulli Religioſorum Provinciæ Boſnæ, quacumque graduatione fruatur, Confeſſ. excipere, verbum Dei proponere, aliaque munia Parochialia exercere, niſi cum expreſſo conſenſu, & approbatione Vic. Apoſ. juxta præſcriptum S. Conc. Trid.

Quam S. Cong. ſententiam Sanctiſſ. D. N. Clemens XIII. relatam per R. P. D. Marium Mareſuſcum Secretarium in audientia habita die 11. cur. menſis Jan. 1761. Sanctitas Sua in omnibus approbavit, mandavitque inſuper

Digitized by Google

per eam deinceps obſervari quibuſcumque in contrarium non obſtantibus. Datum Romæ die 17. Jan. 1761.

J. Card. Spinellus Præfec.
M. Mareſuſcus Segretarius.

DECRETA S. Cong. de Prop. Fide contra Boſnenſes nolentes finitis ſtudiis regredi in Boſnam: aut ſi nolint, egreſſi, munia Parochialia juſſi obire.

5. DECRETUM S. Cong. habitum die 21. Sept. 1750.

Decreta contra Boſ qui finitis ſtudiis extra Prov. nolunt illico regredi. Aut regreſſi renuunt pertinaciter exercere munia Parochial.

„ Referente Eminentiſſ. &c. Sacra Cong. decrevit, „ ut infra, nempe. Quod renoventur ordinationes „ P. Com. Gener. Minor. Obſervantium pro omnimoda „ executione reſolutionum captarum de annis 1736. & „ 1743. ſcilicet, quod transmittantur ſex Religioſi ex Cu„ ſtodia Boſnæ Ot„ tomanæ ad ſtu„ dia in conven„ tibus Italiæ, qui„ bus juxta conſti„ tutiones Ordinis „ abſolutis remit„ tantur illicò ad „ Conventus Boſ„ nenſes. Nec iiſ„ dem liceat ſub „ quovis prætextu „ aut colore in I„ talia ultra mora„ ri ſub pœna pri„ vat. vocis acti„ væ, & paſſivæ „ per illos incur„ renda.

Nota bene. *Tunc Ultraſaviani non erant diviſi a Prov. noſtra Boſnenſi, ſed eramus una Prov. erantque nobis ſtudia Theologica duo Gen. & 2. Provincialia, ac plura Philoſophica quoque; quocirca jam erat ablata antiqua facultas noſtris Provincialibus mittendi ad ſtud. in Italiam. Boſnenſes igitur pro ſola Cuſtodia, ſeu 3. Conventibus Boſnenſibus obtinuerant, ut ultra illos, quos in Provinciæ ſtudia deſtinabamus, etiam ſex ex Boſna Ottomana poſſimus in Italiam mittere ad ſtudia. Cæterùm modo poſtquam Ultraſaviani ſunt a nobis diviſi, nec amplius habemus ſtudia in propria Prov. hic num. non eſt præfixus nobis, prout conſtat in Privilegio noviſſ. Cap. II. §. I. num. 2. ſupra.*

„ Quod

Digitized by Google

„ Quod nullus ex iis aſſequi gradus ordinis valeat, niſi
„ prius inſervierit in Cuſtodia in qualitate aut Miſſiona-
„ rii, aut Parochi, aut Secretarii Vic. Apoſt. per id tem-
„ pus, quod a coſtitutionibus Ordinis præſcribitur in le-
„ ctura Sacræ Theologiæ pro jubilatione aſſequenda....
„ Quam S. Cong. ſententiam per R. P. D. Nicolaum
„ Lercarium SS. Domino noſtro relatam in audientia ha-
„ bita die 29. ejuſdem anni 1750. SS. approbavit, nec
„ non exequi; & ſervari mandavit.

Datum Romæ die ejuſdem menſis Novem. 30. 1750.
S. Valenti Præfectus.

Quia autem Magiſtri Scholarum & Novitiorum, Concionatores Conventuum, Lectores Morales: nec non Speculativi, qui adepti Cathedram tempus lecturæ extra Prov. conſumunt, videntur excludi ab aſſecutione graduum per ſatam ſententiam, doluerunt Boſnenſes, & inſtiterunt ſuper his: ideò prodiit explicans.

6. DECRETUM S. Cong. part. de Prop. Fide habitæ 29. Decembris 1760.

„ Relatis per Eminentiſſimum &c. Eminentiſſimi PP.
„ ſtatuerunt, ſervandum eſſe decretum S. Cong. ſub die
„ 21. Septemb. 1750. emanatum juxta modum tamen, &
„ explicationem infraſcriptis, videlicet

„ PRimo: Ultra ſex Studentes, qui abſoluto ſtudii
„ curriculo teneantur ſtatim ad propriam Prov. re-
„ verti ſub pœna privationis vocis activæ, & paſſivæ:
„ Liceat Superioribus tres eligere, qui Lectoris Philoſo-
„ phiæ, & Theologiæ munus per ſeptennium intra Ita-
„ liam, & extra Prov. exerceant, eoque expleto in Prov.
„ redeant, in qua poſſint etiam graduari poſtquam per
„ aliud triennium unum ex muneribus infraſcribendis
„ exercuerint.

„ Se-

„ Secundo: Liceat quoque.. gradus aſſequi iis, qui li-
„ cet inſerviendo in Provincia in qualitate aut Parochi,
„ aut Miſſionarii, aut Secr. Vic. Apoſ. decennium non
„ abſolverint, majorem tamen partem in hujuſmodi mu-
„ nerum exercitio conſumpſerunt, reliqum vero in offi-
„ ciis Lectoris Theol. moralis, Prædicatoris, Cathechi-
„ ſtæ, Magiſtri Scholarum, vel Novitiorum, ſive an-
„ tea, ſive poſt tranſegerunt, ita tamen ut in ſingulis
„ conventibus unus tantum pro unoquoque munere aſ-
„ ſignari poſſit.

Addo, quod ſcripſit Illuſtriſſ. Draghichjevich Vic. Apoſ. ad PP. pro celebratione Congregationis Suttiſcæ congregatos Anno 1760. die 21. Aprilis.

7. „ Adm. RR. & RR. PP. = De mandato Sac. Congr.
„ de Prop. Fide præſentes intimamus....

Contra recuſantes ire ad Parochiam.

„ Secundo ex ejuſdem S. Congr. litteris ſeriè notifica-
„ mus Patern. Veſtris, quatenus ipſi deinde, ut Superio-
„ res notificent ſuis ſubditis, quod nimirum S. Cong. ab-
„ ſolutè, & ſine alia interprætatione Sacerdotis juniores
„ hujus Prov. qui vel finitis ſtudiis extra Prov. ad ſuos
„ Conventus in Boſnam ſub quovis prætextu redire no-
„ luerint: Vel poſtquam redierint, munia parochialia
„ exercendi recuſaverint, & moniti recuſare tenaciter per-
„ ſeveraverint, ipſo facto pœnas privationis vocis activæ,
„ & paſſivæ comminatas in Decretis ejuſdem S. Congr.
„ ſub die 21. Septem. 1750. emanatis, & a S. M. ſum-
„ mo Pont. Benedicto XIV. confirmatis, eos jam incur-
„ riſſe intelligit. Datum Fojniczæ 21. Apr. 1760.

F. Paulus Draghichjevich Epiſcopus &c.

§. III.

§. III.

De privilegiis, & gratiis, quibus a Principibus cathol. donati reperiuntur FF. Ord. Min. Obſer. Boſnenſis Provinciæ.

1. REperitur in tabulis, ſeu Regeſtis Mſs. noſtris
ſequens particula ,, Si trova nel libro inti-
,, tolato atti della Regia Camera in Napoli, che la Pro-
,, vincia di Boſna Argentina in Turchia devè havere ogni
,, anno ventiquattro carra di tratte di grano franchi di
,, deritti, conceſſe benignamente dalla Maeſtà Cattolica
,, per Veſtiario de' Religioſi dell' ord. di S. Franceſco di
,, Minor Oſſer. che ivi ſtanno per la fede cattolica, co-
,, me ſi vede per la Real cedula data in Madrid a' 8.
,, di Luglio 1650. per la quale ſe li fa grazia di
,, potere eſtraere per anni dieci carra ventiquattro di
,, grano, l'anno, con ogni franchigia. Dopo ſpirata la
,, ſuddetta prima cedula, ſi trova 2. cedula della fel. m.
,, del Re Filippo IV. data in Madrid a' 15. Sett. 1659.
,, colla quale ha fatto grazia prorogare per altri ſei an-
,, ni d'eſtraere carrà ventiquattro di grano l'anno, fran-
,, chi di diritti di tratta come ſopra, nel Regno di Na-
,, poli di qualſivoglia porto o luogo. La terza cedula
,, della Maeſtà di Carlo Secondo (che Dio guardi) Re-
,, gnante, data in Madrid a' 26. Gen. 1670. colla qua-
,, le fa grazia ſimilmente prorogare dopo ſpirata la ſud-
,, detta cedula, per altri anni cinque. La quarta cedu-
,, la della ſuddetta Maeſtà data nel 1674. in Sett. con
,, la quale fa grazia prorogare per altri cinque anni,
,, che ogni anno ſe dia alla detta Provincia la tratta or-
,, dinaria, e quella non potendo conſeguire in grano, ſe
,, ne dia in denajo contante.

Subſidium a Rege Neapolitano &c.

Quod ſubſidium pro veſtiario illis temporibus perceperamus, & in remunerationem, poſt officium ſub convent.

vent.

Digitized by Google

vent. Sacro uſque in hodiernum pro felicitate Catholici Regis recitantur Litaniæ Ss. cum precibus ſequentibus (niſi Miſſa cantetur) ſed poſtquam bellis Imperatorem inter, & Catholicum Regem Neapolitanum regnum fuit perturbatum, ceſſavit dictum ſubſidium.

2. *Ducalis Sereniſſ. Principis Venet. eximens a Datiis &c.*

Sereniſs. Venet Reipub extraendi &c. libere.

1665. adì 14. Sett. Preſen. per il M. R. P. Gio. da Camengrado Provinciale di Boſna ince. Reff. Anzolo Fara & regiſt. in lib. Ord. Ducale A 1. Ott. 1651. della Cancel. Preff. di Vicen.

Adì 18. Sett. 1665. Preſent. all' Ecc. Sig. Podeſ. V. Cap. di Pad. per il R. P. Fra Giovanni di Camengrado Provinciale di Boſna per R. Baldino Com.

DOminicus Cont. Dei gratia Dux Venetiarum &c. Univerſis, & ſingulis Magiſtratibus hujus Urbis noſtræ Venetiarum, cæteriſq. Repræſent. miniſtris, & officialibus noſtris quibuſcumque præſentibus, & futuris ad quos hæ noſtræ pervenerint, & earum executio ſpectabit, vel ſpectare poterit ſign. hodie in Conſ. noſtro Rogatorum captam fuiſſe partem tenoris infraſcripti, videlicet = Corrono più anni che la Religione de' Minori Oſſervanti di S. Franceſco che habitano nella Boſna Argentina Paeſe Ottomano gode il Privilegio di poter in cadaun anno eſtrar da queſta Città, e Stato noſtro con la eſenzione di ogni pagamento di dacio, tanto di entrata, che di uſcita alcune Pezze di Panno Berettino baſſo, che l' anno 1646. 20. Novemb. fu dichiarato doveſſero eſſer ſeſſanta, e che in oltre la eſentione ſteſſa ſi doveſſe per lo ſpacio di anni dieci eſtendere in libri, corone, ſaponi, ed altro per l'importar di Ducati dieci di dacio; & eſſendo ſpirata la conceſſione medeſima viene ſupplicata la Serenità della continuazione. Però. Anderà parte, che ad

honor

honor del Signor Dio, e per continuato argomento della pietà di queſto Conſiglio verſo il merito de' medemi Religioſi, che come ſi è inteſo dalle giurate informationi de' Magiſtrati hora lette non hanno di gran lunga adempito alla facoltà conceſſagli: ſin per altri anni dieci dal prender della preſente prorogata la eſentione ſopradetta dell' anno 1646. Dovendo a mira della pontual eſecuzione di queſto Decreto eſſergli regiſtrato, come ſi è praticato altre volte, nelli capitoli delli dacij come ſarà biſogno. Quare auctoritate ſupradicti Conſilii mandamus vobis, ut ita exequi debeatur. Datum in noſtro Ducali Palatio die XXVII. Aprilis, Indictione XIII. M.

§. IV.

In quo ad conſervandam memoriam quædam ponuntur litteræ Protectionales, recomandatitiæ, & teſtimoniales.

I. JOSEPHUS Dei gratia Imperator ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ &c. Rex: Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Charinthiæ, Carnioliæ, Marchio Moraviæ, Dux Lucemburgæ, ac ſuperioris, & inferioris Sileſiæ Wirthenbergæ, & Thekæ, Princeps Sveviæ, Comes Habſpurgi, Tyrolis, Ferreti, Kyburgi, & Goritiæ &c. = Fidelibus noſtris Reverendiſſimis in Chriſto Patribus Dominis Leopoldo S. R. E. Tituli S. Hieronymi Illiricorum Presbytero Cardinali, a Kolonich Eccleſiæ Metropolitanæ Strigonienſis Archiepiſcopo, locique, & Comitatus ejuſdem Supremo, ac perpetuo, Comiti, Primati Hungariæ, Legato nato, Summo, & Secretario Cancellario, nec non intimato Conſiliario noſtro; & Paulo Szecheny Colocenſis, & Bachienſis, Eccleſiarum Canonicè Unitarum Archiepiſcopo, Epiſcopatus Weſſprimienſis

Litter. Prote. Imp. Joſeph.

Digitized by Google

mienſis Adminiſtratori, locorumque, & Comitatum eorundem ſupremo, & perpetuo Comiti, nec non Conſiliario noſtro, pariter intimo; Item Reverendis, ac honorabilibus Zagrabienſis, Boſnenſis, Segnienſis, Modruſienſis, quinque Eccleſienſis, & Sirmienſis Eccleſiarum Epiſcopis ordinariis, ac Diœceſanis, prout, & Vicariis, Archidiaconis, præterea locorum Dominis Tereſtribus, ipſorumque officialibus, cæteriſque cujuslibet conditionis, gradus, officii, dignitatis, & præeminentiæ: Eccleſiaſtici pariter, & Sæcularis ſtatus fidelibus noſtris ſalutem, & gratiam. Demiſsè ſimul, & quærulosè repræſentatum extitit Majeſtati noſtræ nominibus, & in perſonis Fidelium itidem noſtrorum Religioſorum Patrum Fratrum ordinis S. Patris Franciſci Minorum obſervantiæ Provinciæ Boſnæ Argentinæ. Quod licèt a multis retroactis Annis ſæcula etiam tranſcendentibus, in nonnullis præfatorum Regnorum noſtrorum Hungariæ, & Sclavoniæ partibus, ſub immani eò tum Turcarum Chriſtiani nominis hoſtium jugo, & poteſtate conſtitutis præfati ſacri ordinis Religioſi cum manifeſto etiam vitæ periculo, & plurimorum diſpendio diligentem in cura Animarum, ac Vinea Domini operam impendiſſent, Populumque inter tot Sectas, omni alioquin ſpirituali ſolatio deſtitutum, in Fide Orthodoxa Romano-Catholica erudiviſſent, & conſervaſſent, eandemque pro poſſe ſuo in defectu aliarum Eccleſiaſticarum perſonarum propter dominatum Turcicum in iiſdem partibus ſubſiſtere nequeuntium; & nullatenus toleratorum, cum magno fructu Eccleſiæ propagaſſent; univerſaque munia Parochialia obiviſſent, & in Sacramentorum adminiſtratione populo adſtitiſſent; imò recuperatis, etiam, & a jugo Turcico partibus prænotatis, per victricia Arma noſtra Deo propitio glorioſe vindicatis, ſoli ipſi memorati Religioſi ibidem non ſolum in Conventibus ſuis, verum etiam Reſidentiis, & Parochiis, populum verbo Divino foviſſent, & cuncta ſpiritualia

Digitized by Google

tualia zeloſe adminiſtrando omnem conatum in propagandam Dei gloriam, & procurandam proximorum ſalutem, reducendumque ad gremium Eccleſiæ deviantem, & aberrantem populum conſtanter continuaſſent. Attamen rebus jam per Dei gratiam pacatis, pulſoque a partibus illis othomanæ perfidiæ furore, dum poſt exantlatos in Vinea Domini tot labores, ſuperataque tot pericula, quietam & ſtabilem mentionati Religioſi Provinciæ Boſnæ Argentinæ in antiquis, & ſub Dominatu Turcico poſſeſſis Conventibus, Reſidentiis, Stationibus, ac adminiſtratione etiam Parochiarum ſibi jure merito pollicerentur permanſionem, non deeſſent non nulli, qui eoſdem non ſolum in adminiſtrandis ulterius etiam Parochiis, verum etiam ipſorum Reſidentiis & Conventibus per ipſos ex emendicata Sacra Eleemoſina erectis, & fundatis, turbare, impedire, & recedere vellent, ac niterentur. Supplicatum itaque extitit Majeſtati noſtræ Nominibus. & in perſonis memoratorum Sacri ordinis S. Franciſci, Minorum obſervantiæ Provinciæ Boſnæ Argentinæ Religioſorum debita cum inſtantia, humillime, quatenus tot laborum, & operarum in Vinea Domini pro ſalute Animarum, ac per eoſdem laudabiliter impenſarum & quas ſub Dominatu Turcico ex ſola in Deum, & proximos pietate, ac zelo retroactis libenter ac ſponte ſupportarunt & perpeſſi ſunt. Calamitatum ac periculorum intuitu parati exiſtentes, & ſemetipſos offerentes, ulterius etiam in cura Animarum, & propaganda inter eundem adhuc Raſcianum populum præſertim Fidei ceſſantibus, jam per Dei Gratiam, prioribus periculis, medio etiam talium Religioſarum perſonarumque, qui Philoſophiam, & Theologiam ſtudendo abſolverint, adhibendarum, & deputandarum omnem conatum ſuum impendere, ac in Parochialibus Diœceſanorum, & ordinariorum, Juriſdictionis examini, & Viſitationi ſubeſſe, ac ſubjacere velle. Hinc nos pro innato zelo, & pietate

 noſtra

Digitized by Google

noſtra quà erga præfatum Sacrum ordinem S. Patris Franciſci Seraphici ducimur, & cujus precibus nos a Divina Bonitate exorata, in quibuſvis neceſſitatibus noſtris adiuvari credimus, attentiſque, & conſideratis prædeclaratorum Religioſorum Provinciæ Boſnæ Argentinæ indefeſſis hactenus in Vinea Domini cum fructu Animarum curis, & laboribus in partibus illis dominatui ante hac Turcico ſubjectis, jam vero Deo propitio eliberatis populo ibidem degenti præſtitis, & impenſis; mentionatos Religioſos dictæ Provinciæ Boſnæ Argen. in noſtram Cæſareo-Regiam clementer recepimus protectionem, volentes, ut qui turbulento, & periculoſo, ſub tempore zeloſos ſe Eccleſiæ Miniſtros conteſtati ſunt Sereniori quoque jam aſfulgente pacis Cœlo ſpirituali etiam non deſtituantur conſolatione, ut ſecuri tanto zeloſius in propagando cultu Divino, imbuendaque circa Fidem Catholicam gente Raſciana ſibi multum addicta ferventius laborare eximium fructum reportare valeant, atque adeo in univerſis ſuis, præſertim formatis Conventibus, & Religioſis Reſidentiis, ubi duo, vel tres eorum reſident, aliiſque ad ſubſiſtentiam, & neceſſariam ſuſtentationem eorundem applicatis attinentiis, Quæ ut idem afferunt in quibuſdam paucis Terrenis, & Vineis, antea ſub jugo Turcico, jam vero ſub Dominatu noſtro exiſtentibus, ac per modum piorum legatorum per diſpenſationes ſummorum Pontificum obtentis conſiſtunt, imperturbatè permaneant, & conſerventur, Quantum vero ad Parochialia munia, ſaltem donec ædificati fuerint, Conventus, & Reſidentiæ ipſorum, & alio modo neceſſariam ſuſtentationem habuerint, ſalvis nihilominus ordinariorum, & Diœceſanorum juribus: admittantur. Qua propter univerſos, & ſingulos quos ſupra, hiſce benigne hortamur, ac nihilo minus iiſdem etiam clementer comittimus, & mandamus, quatenus ſæpe fatos ſacri ordinis S. Franciſci Minorum obſervantiæ Provinciæ Boſnæ Argen. Religioſos ſub benignam pro-

tectionem noſtram prævio modo aſſumptos in eorumdem antiquis ſtationibus formatis, nempe Conventibus & Religioſis Reſidentiis, præmiſſis quæ attinentiis imperturbatos permanere, & conſervare, contra violentos, & illegittimos vero impetitores Authoritate noſtra Cæſareo-Regia tueri, protegereque debeant, & teneantur, præſentibus perlectis exhibenti reſtitutis. Datum in Civitate noſtra Viennæ Auſtriæ die 5. Menſis Novembris anno Domini 1705. Regnorum noſtrorum Romani XVI. Hungariæ & reliquorum XVIII. Boæmiæ vero Anno primo.

JOSEPHUS.

2. NOS LEOPOLDUS S. R. E. Presbyter Cardinalis Tituli S. Hieronymi Illyricorum Protector, Germaniæ Archiepiſcopus, Eccleſiæ Metropolitanæ Strigonienſis, locique ejuſdem, & Comitatus Supremus ac Perpetuus Comes, Sedis Apoſtolicæ Legatus natus, Primas Regni Hungariæ, ejuſdemque ſummus & Cancellarius, & Secretarius, S. Joannis Hieroſolymitani Ordinis prior, & Commendator Egræ, ac Mailbergæ, Sacræ Cæſareæ Majeſtatis intimus Conſiliarius &c.

CUM Reverendi, & Religioſi viri Ordinis S. Franciſci Provinciæ Boſnæ Argentinæ fidem Catholicam in partibus Hungariæ, & Sclavoniæ, neo acquiſitis ſub immani aduc Barbarorum juge conſtitutis ultra Sæculum conſervaverint, gentis Raſcianæ ibidem degentis Parochos egerint, congruum videtur ut qui ſub Turcico Dominatu tot inter calamitates, & pericula portarunt pondus diei, & æſtus, nunc in veteribus ſtationibus ſuis conſerventur, neque inde abſque ſufficienti cauſa inviti abeſſe cogantur, maxime cum promittant tales ſe curæ Animarum in iis Parochiis habendæ admoturos, qui Philoſofiam & Theologiam ſtudendo abſolverint, paratique ſint ſe Dominorum ordinariorum examini, viſitationi ac directioni in parochialibus omnibus, ut decet, ſubjicere, quare

Litt. recom. Arch. Strig.

Digitized by Google

quare dictos RR. Patres tamquam de partibus neo-acquiſitis tempore adhuc turcico bene meritos, Venerabilibus in Chriſto confratribus Dominis locorum ordinariis hiſce commendandos duximus, ut eos in Parochiarum ab immemorabili tempore adminiſtratarum cura continuanda conſervare, iiſdemque ope, & auxilio potius, quam impedimento eſſe velint. Cujus ob idiomatis notitiam, perſpectumque cum Raſcianis agendi modum, hos, qui Catholici ſunt, melius regere, alios vero, qui Græco Schiſmatici etiamnum addicti ſunt, facilius ad unionem cum Eccleſia noſtra reducere, ſicque uberiorem præ aliis fructum facere poſſint.

Actum Viennæ die Pentecoſtes 1703.

Leopoldus Cardinalis a Kollonich
Archiepiſcopus Strigonienſis.

(L. S.)

Teſtim. honorif. Commen. Brodenſ.

3. EGO infraſcriptus Sacræ Cæſareæ, Regiæque Majeſtatis Colonellus, Commendans Brodenſis, & totius confinis Savani, nec non Conventuum principaliorum ordinis S. Franciſci Seraſici de obſervantia Provinciæ Boſnæ Argen. in tota Sclavonia exiſtentium Sindicus Apoſtolicus. Univerſis, omnibus, & ſingulis cujuſcumque officii honoris, dignitatis, præeminentiæ, Status & conditionis ſint, fideliter, & ſincere in Domino Atteſtor, præfatæ Provinciæ Religioſos, & Reverendos Patres, in Sclavonia, & Hungaria plagis commorantes, honeſte, pie ac religioſe non ſine notabili, maximoque Animarum fructu, & Sanctæ Fidei Catholicæ propagatione verſaſſe innumerabiles, nempe, Mahomethanos, Schiſmaticos, Calviniſtas, & Lutheranos, ad agnitionem Sanctæ Orthodoxæ Fidei Catholicæ ſuis aſſiduis concionibus

nibus, admonitionibus ac ſuis Religioſis exemplis perduxiſſe, & Sanctæ Matri Eccleſiæ incorporaſſe, ac reſtituiſſe, omni cum diligentia, charitate, præcipuo ſtudio, & continuo labore, non ſolum ſuis nationalibus chriſticolis, verum etiam plurimis in locis noſtræ Germanicæ Militiæ, Sanctiſſima Sacramenta debitè adminiſtraſſe, & alia nonnulla ſalutifera documenta ubique præbuiſſe, & tandem inviolabilem fidelitatem, erga ſuam ſacratiſſimam Majeſtatem Cæſaream ſemper obſervaſſe. Quamobrem præfatos Religioſos de communi voto, & conſenſu totius hujus devoti Populi Chriſtiani: Excludendo omnes alios: Inter nos in perpetuum habere volumus, & intendimus. In quorum fidem propria manu ſubſcriptas, & ſigillo meo ſolito munitas extra dedimus

Datum Brodii die 22. Decembris *1699*.

Joannes Ferdinandus Ckibba a Kymffeld m. p.

(L. S.)

Aſſidua, familiariſque notitia, & perſonæ, & Sigilli, & ſubſcriptionis ejuſdem Illuſtr. D. Colonelli, firmam & inconcuſſam reddi fidem, totius ante actæ ſcripturæ, tutò perhibemus Diacovæ

Die 22. Januarii 1700.

Fr. Nicolaus Plumbenſis Diaconenſis, ſeu Boſnenſis Epiſcopus.

(L. S.)

CAP. III.

CAPUT III.

§. I.

De conſiſtentia antiqua Provinciæ Boſnenſis.

1. JAM ſupra Cap. 1. diximus hanc Boſnen. Provinciam ſub nomine Vicariæ conſæculeam omninò, & prope coævam eſſe Sac Relig. Seraphicæ. Porrò non non eſt intenti noſtri in hac reſtricta Epitome nominatim omnia loca, ſeu Monaſteria, & Cœnobia indigitare, quæ conſiſtens in pluribus Cuſtodiis, pluribus Principatibus, ac etiam Regnis quondam numeraverat. Cum nec conſtitiſſet ſemper in iiſdem, æquiſque numero, ſed nunc in pluribus, nunc in paucioribus, juxta diverſas temporum viciſſitudines, & neceſſitates, quibus Fratres vocabantur, & lætanter nam minus ac generoſe dilatabantur pugnaturi contra hæreſes, atque infideles, facti *murus pro Domo Domini Dei Sabaoth*: ut infra patet teſtimonio Pontificio. Minuſque intenti noſtri eſt commendare, & extollere Fratrum noſtri Ord. Regularis Obſervantiæ merita, frugive labores exantlatos in Vinea Domini. Hæc quippe omnia ſatis, ſuperque indigitantur in Bullis innumeris Pontificum, litteris favorabilibus Epiſcoporum, ac Diplomatibus Principum, relatis a Chroniſtis Ordinis Seraphici: utpote Vadd. Harol. Gonz. &c. Liceat tamen vel breviter ad hunc finem adducere teſtimonia.

2. Haroldus in Epitome Annalium, quam concinnavit ex Vaddingo, Sectione ſecunda pag. 1098. diverſas diſtributiones Ordinis in Provincias, & Vicarias, harumque in Cuſtodias pro diverſis temporibus ponit. Et quidem Primam ita notat.

Diſtri-

Diſtributio totius Ordinis Minorum in Provincias, & Vicarias & harum in Cuſtodias, facta per S. Bonaventuram in Cap. Generali, quod Narbonæ celebravit anno Chriſti 1260. *Relig. autem* 53. Et poſtquam a num. Marginali XII. uſque ad XIX. enumeravit 30. Provincias, neque tunc erant plures in toto Ordine, ſubjungit, loquens de illo Catalogo D. Bonaventuræ, hæc = *Hucuſque enumerata ſunt Provinciæ, deinde ſubjungebantur Vicariæ, quæ propter paucitatem fratrum, vel Monaſteriorum ad dignitatem Provinciarum non aſcendebant. Prima Vicaria Boſnæ habet Cuſtodias octo* — *Diſtrib. prima Ord. in Prov. &c.*

1. Dulmnæ	5. Machiovæ
2. Grebenſem	6. Bulgariæ
3. Boſnæ	7. Covini
4. Uſſoræ	8. Ruſſiæ

Proſequitur idem Harol. l. cit. pag. 1102. *Alia diſtributio ordinis in duas familias, Ciſmontanam, & Ultramontanam, harumque in Cuſtodias, & Cuſtodiarum in ſingula Cœnobia, quibus conſtabat anno Chriſti* 1400. *per B. Bartholomæum Piſanum conſcripta in libris conformitatum.* — *Diſtrib. 2. Ord. in Prov. & Vic. &c.*

In hac diſtributione Vicariam Boſnenſem diminuit una Cuſtodia, nimirum *Ruſſiæ*, aſſerens eam habere Cuſtodias 7. & quidem eaſdem mox ſupradictas, dempta *Ruſſia*. Atque cœnobia 37. dico triginta ſeptem.

Tandem Harol. l. c. pag. 1158. tertiam notat diſtributionem factam an. 1516. Et in hac dicit: *Provincia* XX. *Boſna* &c. Item ponit eam ſeptem Cuſtodiis, ſed longè aliter eas nominat. Ecce! — *Diſtr. 3. Ord. in Prov. &c.*

1. S. Nicolai.	5. Croatiæ.
2. S Mariæ de Sodonico.	6. Cethinæ.
3. Nandaralbæ.	7. Terſeti.
4. Jajcæ.	

Singularum loca, ſeu Cœnobia numero ponens, numerat Cœnobia 41., dico unum ſupra quadraginta. Deinde ſubjungit. *In his, aliiſque locis* (Nota bene, *aliiſque locis*,

 ergo

ergo præter quadraginta unum abs ſe numerata forſan alia plura fuere:) *habitabant Fratres, magno animarum lucro, & fidei incremento; ſed proh dolor! per Turcas omnia fermè ſunt occupata, & diruta.*

3. Addo cuſtodias alias ex Gonzaga in prœmio Boſnæ Croatiæ ubi hæc habet. *Provincia hæc Boſnæ, ſeptem olim Cuſtodias, nempe:*

Ex Gonz.

1. S. Cath. V. apud Apulos.
2. Hungariæ.
3. Cettini.
4. Tarſati.
5. Corbaviæ.

& alias duas.

Complexa eſt.

§. II.

1. *Teſtimonium Pontif. cum extenſionem Vicariæ Boſnenſis, tum FF. frugi labores confirmans.*

EUGENIUS PP. IV.

Ad perpetuam rei memoriam.

Ex Bulla Eugenii 4.

„ SUper gregem Dominicum ... Nos igitur ſuper his, „ quantum nobis ex alto permittitur, totis provi- „ dere viribus intenti, & firmam ſuper eo, quod hacte- „ nus dilecti filii Ordinis Minorum profeſſores de Obſer- „ vantia nuncupati, & præcipue Vicariæ Boſnæ, qui, „ ut celebris & publica fama inſinuat, *ſe murum facien-* „ *tes pro domo Domini*, & Orthodoxæ propugnatione fi- „ dei, ad confundendas, eliminandaſque hujuſmodi hæ- „ reſum ſuperſtitiones opem, & operam efficaces ſolertius „ adhibere, quantum in eis fuit, ſtuduerunt, & ſtudent „ prout tantæ rei neceſſitas exigit, in convincendis, eli- „ minandiſque dictis erroribus, ſuas impertiri partes de- „ beant, fiduciam in Domino, ut congruit, acceptantes, „ motu proprio, non ad dilectorum filiorum Fabiani de

„ Ba-

Digitized by Google

„ Bachia Vicarii, & Fratrum dicti Vicariatus, vel ali-
„ cujus pro illis nobis ſuper hoc oblatæ pætitionis in-
„ ſtantiam, ſed de noſtra mera deliberatione, & ex cer-
„ ta ſcientia, Auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium
„ prædictum Fabianum, quem, ſicut fide dignorum te-
„ ſtimoniis accepimus, religionis, & fidei ſinceritate, ac
„ maturitate morum, nec non litterarum ſcientia, alia-
„ rumque virtutum donis, earum Largitor Dominus in-
„ ſignivit, & illius ſucceſſores, qui pro tempore erunt
„ prædictæ Vicariæ, Vicarios, in Hungariæ, & Boſnæ
„ prædictis, ac Moldaviæ, Valachiæ, Bulgariæ, Ruſſiæ,
„ nec non Slavoniæ: ac omnibus & ſingulis aliis regnis,
„ & partibus ad quæ, vel quas ſe Vicaria hujuſmodi
„ extendere dignoſcitur, (*Ubi ſignum evidens quod præ-
*ter nominata regna, ad alia plura extendebatur Vic. Bo-
ſnenſis*) „ Inquiſitorem, & Inquiſitores hæreticæ pravita-
„ tis perpetuo facimus, conſtituimus, & etiam deputa-
„ mus.... Non obſtantibus &c. Nulli ergo &c. Datum
„ Romæ ap. S. Petr. 1444. Kalendis Februarii. Pontifi-
„ catus noſtri anno 16.

Vic. Boſn. quam extenſa quondam!

2. Alia ejuſdem Pontificis, ad Reges, Principes, Archiepiſcopos, Epiſcopos &c.

„ INter deſiderabilia cordis noſtri illud intentis deſi-
„ deriis affectantes, ut Vinea Domini Sabaoth, ad
„ cujus curam, & cuſtodiam ſumus... Attendentes quo-
„ que, quod dilecti filii, Fabianus de Bachia Vicarius,
„ & Fratres Vicariæ Boſnæ nuncupati, Ordinis Minorum
„ Regularis Obſervantiæ, qui in partibus præſertim ſe-
„ ptemtrionalibus honorem Dei, & propagationem Chri-
„ ſtiani nominis diligenter, ac fideliter proſequentes pro
„ Ortodoxæ fidei, nec non Divini cultus, & Religionis
„ augmento plurimos labores, & ſtudia fructuoſa impen-
dere

Ex Bulla ejuſdem.

Digitized by Google

„ dere poterunt, & libenti animo impendent, ipſos Fa-
„ bianum, ac illius Succeſſores, qui pro tempore erunt
„ Vicariæ, Vicarii in Hungariæ, Boſnæ, Moldaviæ, Va-
„ lachiæ, Bulgariæ, Raſſiæ, nec non Slavoniæ, ac om-
„ nibus, & ſingulis regnis, ſeu partibus, ad quæ, ſeu
„ ad quas Vicaria Boſnæ hujuſmodi ſe extendere digno-
„ ſcitur Inquiſitorem, & Inquiſitores hæreticæ pravitatis
„ perpetuò fecimus, & etiam deputavimus. Et ut faci-
„ lius populos illarum partium &c. Vos univerſos, &
„ ſingulos prædictos obſecramus in Domino . . . ut Fabia-
„ no, Vicariis, & Fratribus prædictis pro tempore in
„ præmiſſorum executione, quoties pro illorum parte
„ fueritis requiſiti, aſſiſtentes oportuna eis auxilia, con-
„ ſilia, & favores impendatis &c. Datum Romæ apud S.
„ Petrum 1444. 14. Kal. Martii. Pontificatus 14. Utram-
que hanc Bullam plenius refert Vadd. ad annum 1444.
Tom. 5.

3. DECRETUM. *Nos Stephanus Tvartcus Dei gratia Raſciæ, Serviæ, Boſnenſium, ſive Illyricorum, Primordiæ, partium Dalmatiæ, & Crobatiæ Rex &c.*

Decr. Reg. Bos. &c. Tvart. favor. Fratrum.

„ MEmoriæ mandamus tenore præſentium . . . . . ad
„ humillimas preces Reverendiſſimi in Chriſto P.
„ Gerardi Odonis Miniſtri Generalis Or. M. S. P. Fran-
„ ciſci nuncupatorum, qui nomine ſuo, omniumque
„ Religioſorum ſui Sacri Inſtituti in hoc noſtro Regno
„ Boſnæ demorantibus . . . . Cum ſumma, a plenipoten-
„ tiaria poteſtate ad extirpandas hæreticas, & falſas do-
„ ctrinas, quæ ubique locorum in hoc noſtro regno, &
„ Dominio a perfidis hæreticis Patarenis, atque Mani-
„ cheis a multis jam annis diſſeminatam eſſe comperi-
„ mus . . . . Quamobrem cum perſonaliter requiſiti, &
„ moniti fuerimus conceſſimus illis ubique locorum for-
„ mare, & fabricare Cœnobia: Atque jam hactenus fun-

„ data,

Digitized by Google

„ data; nec non fabricata conſervare: (*Nota bene hic probam evidentem eſſe contra illos, qui Vicariam Boſnenſem negant fuiſſe ante acceſſum Gerardi Odonis in Boſnam: Ecce enim Rex affirmat aliqua Cœnobia Vicariæ Boſnenſis jam ante fundata, ac fabricata fuiſſe:*) „ Immo
„ tenore præſentium firmiter promittimus, ſub bona, ac
„ inviolabili fide noſtra, quatenus omnia Monaſteria, &
„ Hoſpicia Fratrum M. Obſervantium S. Franciſci Vi-
„ cariæ Boſnæ, in eodem regno noſtro Boſnæ, ac ter-
„ ris poteſtati noſtræ ſubjectis, atque Fratres in eiſdem
„ nunc, nec non in futurum ſucceſſivis ſemper tempo-
„ ribus morantes, & Domino Deo ſervientes die, ac
„ nocte, ab omnibus, ac ſingulis quacumque cauſa, vel
„ quocumque pretextu, aut ſub quovis colore turbare,
„ atque moleſtare volentibus, totis viribus, & auctori-
„ tate regia protegamus, tuebimur, & manutenebimus,
„ ita ut nec per nos, aut noſtrates aliquam moleſtiam,
„ turbationem, perſecutionem eiſdem, vel alicui eorum
„ inferemus, nec inferri faciemus, nec permittemus.
„ Dantes, & concedentes eiiſdem Fratribus præſentibus,
„ & futuris, & cuilibet illorum plenam, liberam, atq.
„ omnimodam facultatem in omnibus locis, ac finibus
„ regni Boſnæ noſtræ juriſdictioni, ac poteſtati ſubjectis
„ prædicandi, nec non promulgandi verbum, & S. Ca-
„ tholicæ atque Romanæ Eccleſiæ veritatem. Omnes &
„ ſingulos homines utriuſque ſexus, cujuſcumque ætatis,
„ atque conditionis baptizandi, & ad fidem, quam S.
„ Cathol. Romana profitetur Eccleſia, convertendi, at-
„ que curam animarum exercendi, omniaque alia jura
„ Parochialia adminiſtrandi, cum omnimoda, ac totali
„ plenipotentiaria poteſtate nunc, & in perpetuum: Nec
„ aliquo tempore hujuſmodi Sanctas, atque ſalutiferas ip-
„ ſorum operationes, quovis prætextu, coloreque directè
„ aut indirectè, per nos, aut alios, palam, vel occultè
„ prohibemus, aut prohiberi facimus: in cujus rei me-

Vicaria Boſ. antiquior Gen. Odon adventu, hic patet.

„ mo-

Digitized by Google

„ moriam, atque firmitatem perpetuam præſentes noſtras „ litteras iiſdem Fratribus cum noſtro ſigillo, quo uti- „ mur, munitas in præſenti concedendas duximus. Da- „ tum in Argentina, in noſtra regia Reſidentia hac die „ 14. Junii in feſto S. Viti Martyris; regni noſtri anno „ 6., Domini vero 1342. Hoc tamen Decretum videtur eſſe apocriphum propter rationes datas infra pag. 101. num. 9.

4. Patet ex dictis aliiſque innumeris tam ſumm. Pontificum Bullis, quam Diplomatibus regum, & principum, a ſupralaudatis Chroniſtis relatis, Vicariam Boſn. antiquitus conſtitiſſe, atque loca, & rem ſpiritualem habuiſſe in Diœceſibus plurium Archiepiſcoporum & Epiſcoporum: Suaque tentoria extendiſſe in Regna plurima & Principatus: uti ſunt. Præter Boſnam.

Ad om. hæc reg. extendebatur. Vic. Boſnen.

Dalmatia	Slavonia	Moldavia
Iſtria	Hungaria	Valachia
Croatia	Transylvania	Bulgaria
Pannonia	Ruſſia	Raſcia &c.

Quibus in Regnis quot centena millia hominum, vel ab infidelitate ad fidem Catholicam, vel ab hæreſi ad obedientiam S. Romanæ Eccleſiæ reduxerint; quotq. frugi labores exantlaverint ſatis in ſupralaudatis monumentis patet.

§. III.

Quid per Cuſtodias, & Cuſtodem Cuſtodum antiquitus intellexerant?

Quid plures Cuſtodiæ, & Cuſtodes in eadem Prov.?

QUia antiquitus vaſtiſſimæ fuerant Provinciæ, pro faciliori earum regimine, ut notat. *Kerch. Com. in ſtat. Cap.* 7. §. XI. in plures dividebantur diſtrictus, quorum ſinguli conſtabant pluribus Cœnobiis, & Guardianis; qui diſtrictus vocabantur Cuſtodiæ, & iis Cuſtodiis unicuique præficiebatur unus Superior, qui Cuſtos di-

cebatur

Digitized by Google

cebatur, qui licet eſſet verus Prælatus, & ordinariam juriſd. haberet in ſua Cuſtodia; tamen erat ſubjectus Miniſtro Provinciali. Sic in una Provincia quandoque erant plures Cuſtodes: qui omnes ire tenebantur ad Cap. Generale, & habebant votum in illo cum ſuo Provinciali, juxta Cap. 8. Regulæ: Et ita duravit uſque ad tempora Nicolai IV. qui ex Ordine noſtro erectus ad ſumm. Pontificatum ann. 1287. fuit autem antea Miniſter Provincialis Dalmatiæ. Hic ad evitandos magnos ſumptus, & alia incommoda, per Bullam *Ad Statum pacificum*. Statuit, ut omnes Cuſtodes unius Provinciæ unum ex ſemetipſis conſtituerent, qui vices omnium eorum, progreſſus ad Cap. Generale cum provinciali Miniſtro, ſuppleret: Et hic vocabatur *Cuſtos Cuſtodum*. Hic modus apud Conventuales ſervabatur: quia apud Obſervantes hujuſmodi qualificatus, qui cum Vicariis Provincialibus ad Comitia Generalia mittebatur *Diſcretus Provinciæ* appellabatur. At B. M. Leo X. quando tradi fecit ſigillum Religionis Obſervantibus, ſicut Vicarium Gener. Miniſtrum; ita Vicarios Provinciales, qui uſque ad illud tempus non nihil dependebant a Miniſtris Provincialibus Conventualium, fecit Miniſtros, ita etiam ſupradictum diſcretum declaravit *Cuſtodem*, eligendum in Capitulis Provincialibus ſemper, ut ſit uſque in hodiernum.

CA-

CAPUT IV.

De moderna conſiſtentia Boſnenſis Provinciæ.

§. I.

1. MIſſis omnibus Regnis, Principatibus, Archiepiſcopatibus, & ditionibus, in quæ hæc Mater quondam extendebatur cum prolificatura filias Religioni, tum fidei S. Romano-Catholicæ incrementa allatura, ut cap. præcedenti viſum, utpote quæ modo ad ſe non ſpectant, niſi Provinciæ illæ Ordinis ut filiæ ſpectentur: In præſens illa conſiſtit in ſolo Regno Boſnæ: Et licet non nunquam in hoc ſolo Boſnenſi Regno numeraverat loca, ſeu Cœnobia plurima, ut infra videbitur, tamen modo conſiſtit tota in tribus Cœnobiis. Nimirum I. S. *Joannis Baptiſtæ de Sutiska*. II. S. *Spiritus de Fojnicza*. III. S. *Catharinæ Vir. & Mar. de Kresbevo*. Atque ſex Reſſidentiis. Quarum I. S. Michaelis Arch. de *Varesb*. II. B. M. V. ad Cælos Aſſumptæ de *Traunik*. III. Nativitatis ejuſdem de *Saralio*. IV. S. Michaelis Arch. de *Ivanska*. V. S. Petri Apoſ. de *Salinis*. VI. S. Joannis Baptiſtæ de *Jajce*. Parochias incluſivè cum his, quæ Conventibus, ac prænotatis Reſidentiis adjacent, numerat triginta duas in tota Boſna, uti Chriſtianis Ortodoxis, inter Turcas, atque Schiſmaticos Græcos, diſperſis, divina adminiſtrantur. Dependenter utique quo ad curam animarum, & omnia Parochialia ab Illuſtriſs. & Reverendiſs. Ordinario, qui in præſentiarum eſt Fr. Marcus Dobretich, qui nuper ſecundò finivit Provincialatum, & renunciatus eſt Epiſcopus Eretrianenſis: Et: Vicarius Apoſtolicus in Boſna: quem nemo Paſtorum ſubalternorum non præcatur diù

Prov. Boſn. modo conſ. in 3. Cœnob. & ſex Reſidentiis.

vive-

vivere, quia melior illis, quam ſibi ipſi probatur; utpote vir non minus doctus, quam cultor pacis.

2. Si quiſpiam miratur in toto Regno Boſnenſi tria dumtaxat numerari formalia Cœnobia, in quo alioquin plurima antiquitus extitiſſe probatur non tædeat luſtrare attentius ea, quæ ſupra innuimus Cap. I. §. III. num. 3. ubi oſtendimus, jam in ipſo primo impetu Turcarum deſtructa fuiſſe, & ceſſiſſe ruinæ ad triginta loca Fratrum. An hæc omnia fuerint Conventus formati, vel vero hoſpicia & domus ſimplices? incertum. Certum tamen, ac certiſſimum, utpote indigitatum in Bulla Eugenii IV. data Bononiæ ſeptimo idus Decembris, anno 1637. quod adhuc ante quam infelix hoc Regnum ceſſiſſet ditioni Turcarum; Hi per irruptiones bellicas combuſſerint ſexdecim Monaſteria Fratrum: Cui cladi Fratrum prælaudatus Sum. Pontifex compatiens, per ſupradictam Bullam eis conceſſit facultatem ædificandi Monaſteria in Hungaria, & alibi. Porro poſtquam iidem Tyranni Regno Boſnenſi ſunt potiti, ſuæque ditioni illud ſubjugavere, in quo adhuc Cœnobia extiterant plurima, quædam ex malitia, & odio in Chriſtianos, ſed vel maximè ex avaritia ſupellectili tum ſacra, cum profana Monaſteriorum ditandi deſtruxerunt, depopulatique combuſſerunt. Item quædam alia ſucceſſu temporis tyrannica aggravia, tributa intolerabilia, diras perſecutiones, atque impoſturas continuas, iniquaſque inſimulationes, quibus pauperculi Fratres frequentiſſimè impetebantur, tolerare impotes, relinquentes fugerunt, ut mox infra §. ſequen. Si, inquam, hæc conſiderentur, nemo mirari poterit paucitatem Cœnobiorum: ſed compati debebit &c.

Non mirandum ea pauca eſſe Cœnobia in Boſ.

§. II.

1. *De Conventibus deſtructis, combuſtis, & relictis, poſtquam Boſna ingemuit mancipata, nec gemitus ejus apparet finis.*

PRimus Conventus fuit Mili, ſeu in *Milloſſecco*: ædificatus a Boſnenſi Bano Stephano: in quo & ſepultus eſt. Secundus fuit in *Veſela Straxa* apud Skopje in quo Rex Boſnen-Oſtoja anno 1406. præſentia ſua decoravit Provincialia Comitia Fratrum, ut legitur in Tabulis Fojnicenſibus manuſcriptis.

Tertius fuit in *Skakava* (apud Haroldum Sckachova legitur) inter fluvium Sava, & Salinas: Ubi uſque in præſens rudera apparent, & in feſto Seraphici S. F. Miſſa celebratur, & fit Merçatus: quaſi nundinæ &c.

Quartus fuit in *Uſora* prope fluvium ejuſdem nominis non longe ab Arce Theſſagn.

Quintus fuit in *Laſva* prope Civitatem Travnik, in qua ad præſens eſt ſedes Præſidis, qui ut Vice-Rex jus dat univerſo Regno. Apud Haroldum legitur *Laſciovia.*

Sextus fuit in, aut prope inſignem Arcem *Jajce*, quæ nonnumquam antiquitus Caput regni Boſn. ac Banorum, Regumque Sedes fuit.

Septimus fuit in, aut juxta Urbem *Glamoa*, ſic apud Haroldum Cœnobium quoque Glamæ vocatur, qui locus eſt in confiniis Croatiæ aut Corbaviæ.

Octavus fuit in *Zvaçuj*. Hucuſque nominati Conventus extiterant quondam indubiè in Provincia Boſnenſi: verumtamen deſtructionis, aut relictionis eorum apocha me fugit.

2. Nonus fuit in *Zvornik*, in Arcene, an extra? hæreo. Hunc Turcæ Anno D. 1533. depopulati deſtruxerunt. Notandum: quod cum prævidiſſent Religioſi excidium con-

conventui, nec non ſibi imminere, aſſumptis paucis effectibus melioribus, miſſis multis aliis, ſummæ curæ fuit illis ſubtractio, & cuſtodia cujuſdam devotiſſimæ imaginis B. V. M. in tela depictæ. Hanc igitur ſecum ferentes fuga ſibi conſuluere: & ecce! obviat illis Turca in equo, præter alia arma, geſtans in manu haſtam, qua ſacrilegus ſacrilegè (ſed non impunè) Sacram imaginem in faciem percutiens ferivit. Et illicò ſanguis ac ſi viva caro fuiſſet erupit, nec deleri potuit, quamdiù ſuperſtitit S. Imago. Dixi: non impunè, Nam illicò ſacrilegus una cum equo retrocedens cecidit: Et, ut erant in ripa Fluvii Drinæ volutando ceciderunt in dictum fluvium. Cujus in gurgite per annos fermè centum idem Turca inſeparatus ab equo, & haſta, ſingulis vigiliis ſolemnitatum B. V. M. apparuerat volutando per undas. Hoc totum conſtat ex proceſſu ſuper hac re facto per Illuſt. & Reverendiſſ. Dom. Hieronymum Epiſcopum Drivaſtenſem: in quo aſſerit id fuiſſe non ſolum Chriſtianos cum Latinos, tum etiam Græcos, ſed Turcas quoq. Quia alii ab aliis prodigium audiendo, conveniebant in vigiliis ſolemnitatum B. V. viſu experturi, auditu incredibilia.

Miraculum 1. B. V. M.

Miraculum 2. B. V. M.

3. Decimus Conventus fuit in *Cognicz*. Quem anno D. 1534 Turcæ ſolo æquaverum cum aliis 4. nimirum Fojnicenſi, Kreſſevienſi, Viſſokienſi, atque Suttiſcenſi. Ex quibus Kognicenſis numquam amplius fuit reædificatus Viſokienſis licet fuerit reſtauratus, tamen iterum 1688. deſtitutus eſt ut mox infra dicemus. Alii autem tres, poſt 30. fermè annos, nimirum anno 1566. non prius, reſtaurati: & licet nonnumquam igne devorati, tamen iterum reſtaurati: licèt ſæpè ad tempus relicti propter nimia aggravia, tamen totaliter numquam deſolati; ſed uſque ad præſens ſubſiſtentes, ſpirituali alimonia, per ſuos religioſos, alunt gregem Chriſti inter Lupos.

Quinq. Conven. ſolo æquati.

Undecimus fuit in *Moſtar*, qui propter receptum a FF. Dominum Danielem Epiſcopum Duvnenſem, quem

Digitized by Google

Turcæ inſectabantur, clamque dimiſſum ad fugiendum; iidem Turcæ ſunt depopulati, deinde cum ſolo æquavere Anno 1563.

Duodecimus fuit in *Gljubuski*, quem eodem anno 1563. quo & mox dictum Moſtarienſem, atque ob eamdem cauſam a Turcis depopulatum eſt, & everſum.

Tertiuſdecimus Conventus fuit in *Modriçab* Deo dicatum ſub titulo S. Eliæ Prophetæ, quem fratres ad fugiendam tyrannidem deſerentes, fugierunt ultra Savum, ad partes ditionis Cæſareo-Regiæ in Civitatem Djakovæ cum ſacra ſupellectili, qua uſq. ad præſens ibi utuntur, ſiquam non conſumpſit vetuſtas.

Quartuſdecimus conventus fuit in Civitate Argentina, a qua hæc Provincia & appellata eſt Provincia Boſnæ Argentinæ: eo etenim tempore, quo Croatia a nobis fuit diviſa, & appellata Provincia Boſnæ Croatiæ: Hic Conventus Argentinenſis fuerat Principalis. Anno igitur 1686. inſultus tyrannicos ferre fratres impotes reliquerunt &c.

Quintuſdecimus fuit in *Plumbo*, vulgo in *Olovo*, dicatus B. V. in Cælos Aſſumptæ: ubi loci fuit ejus Imago miraculoſiſſima, qui anno 1687. fuit relictus, quia poſtquam pro debitis etiam aliqua vaſa ſacra oppignorare opus fuit, nullo modo FF. ſubſiſtere potuerunt. Poſt paucos annos Monaſterio ignis admotus ab aliquo Zingaro, inſtinctu, ut fertur, Sefer Paſſæ de Czarna-Rieka, ut poſſit uti lapidibus pro conſtruendo Palatio: tunc flammis conſumpta eſt Eccleſia, & etiam imago prælaudata: quamvis de hac diverſi diverſa loquuntur: ſed probabilius fuit igne conſumpta.

Sextuſdecimus fuit in *Viſſoky* S. Nicolai, quem fratres ære Turcico gravati deſerentes, fugerunt Gradiſcam ultra Savum cum Sacra ſupellectili, quam Cives Gradiſcenſes redemere, ſolventes debita Turcis. Anno D. 1688.

Decimus ſeptimus in *Gradov-Vbar*, non longe a Superio-

periòribus Salinis. Hunc quoque mox dicto anno 1688. fratres vexas, angariaſque ferre impotes, orbavere.

Decimuſoctavus fuit in *Salinis inferioribus*, S. Petro Apoſtolo dicatus: quem fratres deſerentes anno 1690. cum milite Cæſareo tunc graſſante, fugerunt.

Decimuſnonus fuit in *Rama*: quem non modo ob aggravia Turcica, verùm etiam ob frequentem infeſtationem latronum coacti ſunt fratres orbare: itaque fugerunt in Dalmatiam ſub Sign, cum tota ſupellectili tam profana, quam ſacra (qua etiamnum utuntur) Anno 1695.

4. Porro Tres conventus ſuperſtites, nimirum *Suttiſcenſis*, *Fojnicenſis*, & *Creſſevienſis*, quamvis ſæpiſſimè periclitati, ut diximus num. antecedenti, & merſi: tamen numquam immerſi, quin emerſi: qui per ſuos Religioſos curam ſpiritualem gerunt omnium Chriſtianorum Catholicorum per totum Boſnæ regnum. Licet autem ſinguli Parochi, & Miſſionarii, magnis frequentibuſque donis manutenere debeant Rectores, & magnates eorum locorum, in quibus verſantur Deo, ſalutique animarum famulantes, ut eorum patrocinio, & auctoritate protegantur ab inſultibus minorum, communiſque plebis infidelium, numquam in nos dentibus non ſtridentium. Verumtamen Guardiani trium Conventuum, (ubi duntaxat habemus Eccleſias publicas, in quibus divina publicè diù noctuque perſolvuntur) apud Præſſidem, qui *Paſſa* audit, ſeu Vice-Rex, ſoli res componunt expenſis graviſſimis. En cauſa paucitatis Cœnobiorum in Boſna: quia ſcilicèt quo plura quondam fuere Cœnobia, & Eccleſiæ publicæ, eo ingentius æs Turcis pendi debuerat: Ad quod fratres redditi impotes ſubminiſtrandum, relictis monaſteriis ſe ſubtraxerunt, ut præfertur in toto hocce §. *Cur pauca monaſt. in Boſna?*

Cæterum ſi Altiſſimus, poſtpoſita pœna noſtris peccatis debita, misericorditer Boſnam ditioni alicujus Catholici Principis ſubjugaret brevi tempore in illa excitari poſſent 20. vel 30. Monaſteria.

Hoc

Hoc tamen conſolationis eſt nobis, quod Prov. noſtra eſtò paucior ſit aliis Cœnobiorum numero, numero tamen fratrum præſertim Sacerdotum (quorum amplius 100. numerat) frequentior & copioſior eſt pluribus Provinciis in Chriſtianitate conſtitutis, qui omnes fermè laborant in Vinea D. Sabaoth.

CAPUT V.

Catalogus Vicariorum Prov. Boſ. dum erat Vicaria:

§. I.

Probabiliſſimè fuerunt alii Vicarii ante Peregrinum.

LIcet Vicaria Boſnen. initium habuerit jam tum ſæculo XIII. cum ſit conſæculea Sacræ Relig. Seraphicæ, ut oſtendimus Cap. 1. Noſtrique Ordinis Fratres in Boſna fuerant inſtituti Inquiſitores hæret. pravit., eodem ſæculo ab Innocen. IV. ut viſum eſt ibi num. 6. Vicarios tamen a principio non offendi. Auſim nihilo ſocius P. Fabianum, quem Joan. XXII. tamquam Inquiſit. hæret. pravitatis, & alios conſtituendos, admodum recommendat Principi Boſnenſi, ut conſtat ex tabulis Avenienſibus. Vide omnino, quæ de hoc P. Fabiano diximus ſupra Cap. 1. num. 7. Auſim ergo dixi, hunc fuiſſe Vicarium ſimul, ac principalem Inquiſitorem dicere, propter rationabiliſſimas conjecturas adductas l. c. Et hic certè præceſſit adventum Gerardi Odonis in Boſnam. Nihilominus incipiam numerare Vicarios cum probabiliori opinione, præſertim juxta notitiam mihi ſubminiſtratam ab A. R. P. Vincentio Blaho Almæ Prov. S. Salvatoris Chronologo: ut infra.

Vicarii Vicariæ Boſnenſis.

1. 1340. P. Peregrinus. Poſtmodùm Epiſc. Boſnens.
2. 1349. P. Martinus de Æſt Italus.
3. 1350. P. Franciſcus de Florentia.
4. 1356. P. Lucas de Hungaria.

5. 1361.

5. 1361. P. Zoltaldus de Florentia.

6. 1363. P. Franciſcus de Florentia iterum.

7. 1367. P. Bartholomæus de Alvernia.

Nota bene: P. Gonzaga dicit hunc P. Bartholomæum in Boſnam veniſſe elapſis 68. annis poſt diſceſſum Gerardi Odonis, ſcilicet, anno 1407. vide (*a*) ſed fallitur (nec ſolum in hoc, ſed in multis aliis) nam ante dictum annum ille finiverat Vicariatum, non quod inceperat, ut conſtat ex ſequentibus. Cæterùm quod ipſe Vicarius Boſnenſis fuerit annis antecedentibus evidenter patet ex Bulla Bonif. IX. cujus titulus eſt talis. *Dilectis Filiis Bartholomæo de Alvernia Vicario, & Fratribus.. in Vicaria Boſnæ. Datum Romæ an.* 11. *Pont. Bonif.* IX. *i. e. an. D.* 1400. Vide in libello *Paſtor Bonus* pag. 77. hanc Bullam. Vicarii

Ecce! Qui potuit Gonzaga verum aſſerere, dicendo illum veniſſe in Boſnam ex Italia anno 1407. cum anno 1400. jam potiebatur Boſnenſi Vicariatu, juxta Bullam præfati Pontificis incip. *Sacræ Religionis*. (*b*)

8. 1405. P. Marinus (aliis Martinus) Spalatenſis. Hic non habetur in Catalogo P. Vinc. Blaho. Sed mihi certo conſtat ex Mſs. P. Andreæ a Duboçacz: in cujus tabulis hæc lego: illirico idiomate; ſed verto in latinum. Anno 1406. die 16. Maii in Skopje, in Veſelà, ubi tunc fuit Capitulum: fuerat Vicarius Provincialis P. Marinus Spalatenſis, Vicarius totius Boſnæ: Qui teſtatur qualiter ad illud Capitulum venerat Rex Oſtoja &c. &c. Vicariæ.

9. 1408. P. Petrus de Seona.

10. 1411. P. Henricus de Polonia.

11. .... P. Mathias de Anglia.

12. 1420. P. Blaſius de Hungaria. Boſnenſis.

13. .... P. Joannes de Kurzula.

14. 1432. P. Jacobus de Monte Prandone D. Jacob a Marchia.

15 1439. P. Joannes de Baja: Alii ſcribunt de Waja.

P. Eme-

P. Emericus a Buda in *Ramo viridantis Olivæ* pro anno Dom. 1444. primò aſſerit Patrem Dionyſium ab Illok, poſmodum P. Fabianum, Vicarios fuiſſe. Mihi non probatur Dionyſius fuiſſe Vicarius Vicariæ Boſnenſis: Bene vero, Commiſſarius Apoſtol. partium ſeptentrionalium. Et eſto non numquam eadem perſona utroque hoc officio, ſcilicet Commiſſariatu, & Vicariatu fungeretur, uti functus eſt Sanctus Jacobus de Marchia profectò hic in Vicaria Boſnenſi. Lego enim de illo hæc: quæ a Miniſtro Generali illi ſcribuntur. *Cum pro reformatione.... ad Vicariam Boſnæ...mandans tibi ad meritum Obedientiæ ſalutaris...quatenus dictum Commiſſariatus, & Vicariatus officium recipias, receptumque &c.* (c) De ordinario tamen & plerumq. hæc duo officia non reſedere in eadem perſona, cum ſint diverſa ac diſparata: Nam jus Vicarii ſemper fuit ordin. ejuſque juriſdictio ordinaria. Comiſſ. autem juriſdictio eſt delegata. Cæterum in principio anni 1444. P. Fabianus de Baja jam erat Vicarius, ut conſtat ex Bulla, *Sacræ Religionis* Eug.IV. quæ dabatur 4. Kal. Febr. Id eſt, 29. Jan. an. 1444. Ubi ſcribitur qua Vicario inſtitutio Inquiſ. contra hær. pravitatem. Ergo hoc ipſo anno Dionyſius nequivit eſſe Vicarius, niſi ponantur duo ſimul &c. Igitur

De Vicarii Vicariæ Boſneſis.

16. 1444. P. Fabianus de Bachia. Sub hoc diviſa eſt Prov. Hungariæ a noſtra, quæ nunc audit S. Salvatoris.

17. 1446. P. Michael a Jadera. Fallitur Plin: Nerent. conſtituens poſt hunc S. Joan. Capiſtranum ad an. 1451. Hic enim fuit Commiſſ. Apoſt. cui etiam Boſna erat reccomendata: reperiebatur autem in Hungaria jam diviſa, ut præfertur, non qua Vicarius, ſed qua Com. Apoſt. ecce evidens teſtim. ex Harol. *eodem tempore* (i. e. ann. 1451.) *F. Michael Jaderenſis Boſnæ Vicarius eumdem Capiſtranum litteris rogat, ut ad viſitandos Fratres, & neophitum Regem in fide confirmandum accedat* (d) Igitur in Capiſtrano Triumphante poterit eſſe, quod legatur eum

fuiſſe

Digitized by Google

fuiſſe in Boſna ad dictum an. Commiſſ. non autem Vicarium, quæ officia ſunt diſparata ut dixi paulo ante.

18. 1454. Boſnenſes in ſuo Cap. elegerunt ſibi Vicarium quemdam *Rubertum Licienſem*; ſed Vicarius Gener. Marcus Bononienſis, cui perſpicua erat ejus minima inclinatio ad obſervantiam regularem, eum confirmare noluit; ſed miſit Comm. Delegatum, qui gubernet uſque ad Capitulum &c. (e)

19. 1455 P. Philippus a Raguſio.

20. 1458. B. P. Angelus a Verboſa: De hoc in Martyrol. ordinis ad diem 7. Junii hoc elogium habetur. *Fojnitzæ in Boſna Argentinenſi B. Angeli a Verboſa..., qui.. & multa millia infidelium ad Chriſtum convertit, ac poſt obitum plurimis coruſcavit miraculis.*

21. 1464. *P.* Bernardinus a Foſſa.

22. 1467. *P.* Dominicus a Boniſſa. Alibi legitur a *Goriſſa*.

Nota bene. Aliqui ponunt ad an. 1495. Vicarium fuiſſe *P.* Bernardinum a Caymis. Item ad an. 1498. *P.* Petrum a Boſna: Falluntur tamen, hic enim Cuſtos Boſnæ, & Commiſſarius forſan totius Vicariæ fuit. Ecce verba illius Cap. Mediolanenſis. *Commiſſarius, & Cuſtos in Cuſtodia Boſnæ Petrus de Boſna.* (*f*) Ille autem, id eſt, Caimus tantum fuit Commiſſarius. Jam autem ſupra loquens de Vicario 15. dixi officia Vicariatus, & Commiſſariatus eſſe diſparata. Cæterùm: ſi tunc i. e. anno 1495. fuiſſe Vicarius Boſnæ: quia fuit Commiſſarius: fuiſſet plurium aliarum Provinciarum. Ecce teſtimonium ex actibus Cap. celebrati Aquilæ dicto an. 1495. *Commiſſarius Dalmatiæ, Croatiæ, Boſnæ, Chii, Candiæ, & omnium locorum Terræ S. P. Bernardinus Cainus.* (*g*) Vis aliud teſtimonium, quod Commiſ. non ſit Vicarius? accipe ex actis Cap. Mantuani celebrato anno 1504. *Quam plures etiam Viſitatores fuerunt inſtituti, quos juxta indigentiam Provinciarum mitteret R. P. Vicarius Ge-*

neralis quoniam ipſe perſonaliter viſitare non poſſet. (*h*) Igitur.

23. 1498. B. P. Angelus a Verboſa Secundò: qua Haroldus (*i*) ad eumdem an. 1498. aſſerit, eum qua Vicarium Fojnicæ obiiſſe: proinde forſan Petrus Cuſtos Cuſtodiæ Boſnæ factus fuit Com. & gubernavit ut Deleg. Vic. Generalis, non autem ut Vicarius, uſque &c. *Nota bene*. Circa reliquias hujus B. ut Conventus Boſnenſes ſæpè combuſti, atque deſtructi fuerant, ita nulla monumenta vetuſtiora habentur. Niſi quod ab immemorabili locus ille retro Altare Conceptionis, in ſuperiore angulo atrii ex parte Clauſtri vocatus eſt, *Angelus*: Aliunde cum & murus ibi Craſſior, & lapis magnus prominentior cernatur. PP. Provinciæ ac Diſcreti Conven. Fojnicenſis fecere inſtantiam Illuſtriſs. & Reverendiſs. D. Epiſcopo Paulo Draghichevich, ut locus parietis amoto prominentiori lapide perſcrubetur. Factum; & ecce inventum eſt, quod in Craſſo muro factus ſit locus pro Oſſibus (quæ quaſi combuſta aliquantulum videntur) in modum caſſæ ſeu ſcrinii affabrè: ubi repoſita Oſſa unius perſonæ, abſque ulla ſcriptura, reperta ſunt: Nemo tamen non præſumpſit, & præſumit, ea eſse B. P. Angeli de *Verboſa*, ut illum notat Harol. & Martyrologium Ordinis: Nos tamen neſcimus ubinam ſit iſta *Verboſa*: nec illa datur modo hic in Boſna, niſi forſam ſit *Herboſa*, i. e. Travnik: Quia poteſt eſse per errorem poſita Littera V. loco litteræ H. *Herboſa* ſiquidem ſeu *Travnik* eſt locus conſpicuus, utpote Reſidentia Paſsæ. Redeamus nunc ad reliquias B. Angeli. Has de licentia ſupralaudati Epiſ. repoſuerunt in aliam fabrefactam caſsam, reportaveruntq. in Eccleſiam, & inter Altare S. Apol. ſeu S. Thomæ, & murum, item muro incluſerunt, cum ſcriptura narrante omnia ſupradicta. Porro lapidem in atrio iterum repoſuerunt ad priſtinum locum cum tali majuſculis litteris inſcriptione. HINC IN ECCLESIAM LATA SUNT OS-

SA

SA PRÆSUMPTA B. ANGELI EX ANTIQUISSIMA TRADICTIONE.

Actum Anno 1759. *die* 11. *Aug.*

24. 1500. vel paulo poſt, hujus æra electionis a diverſis diverſa ponitur: Annis tamen præcedentibus immediatè Diviſionem Boſnæ in Provincias *Boſnæ Argentinæ*, atque *Boſnæ Croatiæ* tenuit Vicariatum P. Antonius a Jezero. Diviſa eſt autem Boſna in duas mox dictas anno 1514.

De Vicariis Vicariæ Boſnenſis

NOTÆ.

(*a*) in Prœmia Boſnæ Croatiæ (*b*) in libello Paſtor bonus pag. 77. (*c*) Vadd. to. 5. ad annum 1434. num. XIII. (*d*) Harol. ad an. 1451. num. XIX. (*e*) Harol ad an. 1454. num. XII. & XIII (*f*) Chron. Mich. Ang. a Neap. pag. mihi 148. (*g*) Idem pag. 147. col. 1. (*h*) Idem pag. 209. col. 2. in calce. (*i*) Harol ad an. 1467. num. 11.

§. II.

Catalogus Miniſtrorum Prov. Boſnæ Argentinæ.

Ministri Provinciales.

QUamvis in quondam libello impreſſo ſub nomine D. Pli. Ner. texatur numerus Provincialium omnium trienniorum, ac ſi Comitia numquam intermiſſa fuiſſent: Ego tamen non amplector illum Catalogum a principio. *Primò* propter rationes a me exaratas ſupra Cap. I. §. III. num. 3. Et Cap. IV. §. II. n. 3. *Secundò*, quia Catalogus a principio textus in nullo noto Scriptore reperitur. *Tertiò*, quia alii Scriptores gloriantur citare fontes unde derivant ſua aſſerta. Plin. autem ſui conſervatoris antiquitatum, ut illum vocat, tacet nomen: Suſpectus eſt igitur mihi ille Catalogus ne ſit aut ingenioſe, ob finem neſcio quem, accomodatus: vel ex fontibus apocriphis deductus. Niſi conciliari rem velimus ea ratione, quod antiquis temporibus cum in Capitulis Provincialibus, tum etiam Gener. abſentium vota ſupple-

bantur eligendo pro actibus Capitularibus &c. quod Sæpe prohibitum. Tandem Innocentius XIII. die 15. Maii, anno 1723. omnino vetuit id fieri. Libentius igitur ſequar Catalogum, quem texuit *P.* Emer. in Ramo viridantis Olivæ. Igitur.

Admodum Reverendi PP. Miniſtri Provinciales.

1520. P. Blaxius a Kreſſevo. *Poſtea* Epiſc.

1523. P. Stephanus Kuçich, i. e. ex pago Kuçichi, qui eſt ſupra omiſs. in Dalmatia, ut in Mſs. legitur, *errant qui eum Caçich dicunt*.

1526. P. Thomas Skoroevich Suttiſcenſis: non Kreſſev. ut Emer. ponit.

1523. P. Matthæus Matkovich. Seu de Matthæis.

1532. P. Franciſcus a Boſna.

1538. *P. P*etrus Zlatarich a Cetina.

1541. *P.* Gregorius Bukovacz a Nerenta.

1544. P. *P*aulus a Kognicz.

1547. P. Auguſtinus Vaſiglevçanin a Vellica.

1550. P. Joannes a Moſtar.

1553. P. Simon a Kamengrad.

1556. P. Elias Jvkovich. *Non Jukovich ut aliqui errant.*

1559. P. *P*etrus Runovich ab Imota.

1562. P. Jacobus a Salinis.

1565. P. Marianus a Plumbo.

1568. P. Martinus Koſſovich.

1571. P. Antonius Matkovich. *Apud Emer. Greg. Caçich.*

1574. P. Gregorius Marinovich a Duvno.

1578. P. Gregorius Caçich. *Apud Emericum Jvan. a Derna*

1581. *P.* Matthæus a Kognicz. *Errat Eme. eum Martinum dicens*.

1584. P. Marianus Aglinich

1587. *P.* Franciſcus Balichevich. Poſtea Epiſc.

1590. P. *P*etrus a Gradov-Vahr.

1593. P. Marianus Aglinich Secudò.

1596. P. Gregorius Maſnovich.

1599. P. Antonius Millanovich.

1602.

1602. P. Stephanus Zalatrich.
1605. P. Jacobus a Slapnicza.
1608. P. Elias Cakalovich.
1611. P. Martinus Billavich.
1614. P. Gregorius Maſnovich iterum.
1617. P. Thomas Iukovich.
1620. P. Lucas Caçih.
1623. P. Marianus Oluvçiçh.
1626. P. Tomas Jukovich iterum.
1629. P. Andreas a Kamengrad.
1632. P. Martinus a Bargule.
1635. P. Nicolaus Brankovich.
1638. P. Marianus Maravich.
1641. P. Martinus a Râma.
1644. P. Petrus Lipglianovich.
1647. P. Michael Boghetich.
1650. P. Matthæus Benlich.
1653. P. Philippus a Tarnovczi.
1656. P. Gregorius Dulgerovich.
1659. P. Franciſcus Ogramich.
1662 P. Franciſcus Miletich.
1666. P. Gregorius Sabich. Obiit primo anno.
1667 P. Thomas Juraich.
1669. P. Gregorius Kovaçich.
1672. P. Antonius a Travnik.
1675. P. Marcus Vaſiglevçanin.
1678. P. Gregorius ab Imota.
1681. P. Andreas a Duboçaez.
1684. P. Antonius a Gabela. Obiit anno primo.
1685. P. Michael Radnich: quinquennio rexit.
1690. P. Gabriel Stanich.
1693. P. Paulus Caçich.
1696. P. P. Franciſcus Budalich.
1699. P. Franciſcus a Travnik.
1702. P. Gregorius Gabrich.

Admodum Reverendi PP. Miniſtri Provinciales.

1705

Digitized by Google

1705. P. Marcus Buluich.

1708. P. Andreas ab Imota.

1711. P. Petrus Paſtirovich.

1714. P. Petrus a Laſva Fojnicenſis: Vir multus in omni virtute, Gravitatem condire humilitate, & manſuetudine eatenùs ſtuduit, quatenus infideles ipſos plerumq. veneratores ſui, infeſtos nuſquam habuit. Quanta charitate erga proximos arſerit, vel tunc clarè patuit, cum contagioſa lues ſeviiſſet: quia nec debilitate ætatis decrepitæ, nec ſtatus ſublimitate curatis, ſpontè ad Parochiam de Travnick progreſſus, Chriſticolis illis SS. Sacr. monitaque ſalutis miniſtrare non deſtitit, quamdiù vivere non deſiit. Qui nulli ex ſuum funus certatim contrectantib. morbum contagioſum, quo obiit, communicavit. Super demortui corpus luces, ut radii, cœlitus deſcendentes: Nec non faces ſuper tumulum ardentes, in ſignum ardentiſſimæ ſuæ charitatis, teſtibus viris chatolicis, fide dignis, viſæ ſunt:

1717. P. Philippus Surcovich.

1720. P. Andreas a Kuttiera.

1723. P. Auguſtinus a Salinis Suttiſcenſis. Vir doctus, Concionator inſignis, qui ferventiſſ. ſuis concionibus, præter alia & eradicata mortifera, & ſalutifera implantata, peſtem multarum ſuperſtitionem, ab infedelibus, quos inter degimus, communicatam etiam fidelibus, fermè radicitus extirpavit. Religioſus erat omni mirans virtute: At zelus altiſſimæ paupertatis, qui cordi ſuo inſidebat, in omni occaſione ex ore fulgurabat. Imperium illi in morbos, ac dæmones ſingulare: Unde non modò Turcæ, & Schiſmatici, ſed etiam (quod tam mirum, quam rarum) perfidi Judæi nonnumquam energumenos ac infirmos ſuos coram illo ſiſtebant ſanandos: Ne ſine optato fine.

1726. P. Paulus Nicolich, qui obiit primo anno.

1727. P. Simon Thomaſſevich Vic. Provincialis.

1729. P. Jo. a Straxemano. *Iverat ad Cap. Gen. Mediol.*

1732.

1732. P. Antonius Markovich a Duvno: Lector Jubilatus. *Sub hoc diviſa eſt Provincia S. Caii, quæ modo SS. Redempt.*

1735. P. Lucas Karaghich.

1738. P. Joannes a Sirmio.

1741. P. Philippus ab Ochjevja. *Pedeſter ſolitus viſitare Provin.*

1745. P. Franciſcus Jvanovich.

1748. P. Petrus a Baja.

1751. P. Joſephus a Valkovarino.

1754. P. Antonius Bachich. *Sub hoc diviſa eſt Prov. S. Jo. a Capiſtr.*

1758. P. Marcus Dobretich, *per Breve.*

1762. P. Franciſcus Bogdanovich Kreſſerienſis. Hic a denato Illuſtriſs. & Reverendiſſimo D. Mariano Bogdanovich relictus pro Vicario Sede vacante. Sacra Cong. de Prop. Fide id ratum habuit, itaque per 15. menſes fuit Vic. Apoſ. & ſi non renunciaſſet conſtanter, fuiſſet Epiſ.

1765. P. Bonaventura Benich Suttiſcenſis. Huic B. M. Clemens XIII. contulerat Epiſcopatum Libiſtrin. & Vicariatum Apoſ. in Boſna: At acceptare renuit, ſed humiliter renunciavit; poſtea anno 1768. iverat in Hiſp. ad Cap. Gen.

1768. P. Marchus Dobretich iterum.

1771. P. Petrus Alovich Kreſſevienſis, Vir raræ activitatis in tribunalibus Turcis, quo circa finito Provincialatu ablegatus eſt Coſtantinopolim, ad confirmanda privilegia apud novum nuper exaltatum Sultanum: & quædam impetranda: faxit Dominus ut illi proſpere ſuccedant, quia in præſenti adhuc Conſtantinopoli agit.

1774. P. Bonaventura Benich iterum: quem Deus diù ſervet.

§. III.

Digitized by Google

§. III.

Catalogus Commiſſariorum Viſitat. Generalium ; ab anno D. 1693.

Comiſſarii Viſitatores Generales.

1693. P. Bonaventura de Curzula.

1696. P. Laurentius a S. Laurentio : *poſtmodum Min. Generalis* : *tandem Cardinalis*.

1702. P. Antonius Capretto a Mediolano.

1705. P. Franciſcus a Travnik.

1708. P. Joan. Baptiſta L. Jub. noſtræ Provinciæ.

1717. P. Joan. a Sirmio L. ſexen.

1720. P. Franciſcus Boroevich Com. Viſitator : ſed Præſens Capituli fuit P. Paulus Nicolich.

1723. P. Petrus a Laſva : ex Min. noſtræ Provinc.

1726. P. Hieronymus Philipovich a Rama L. Gener.

1732. P. Joannes Narancich ex Diff.

1735. P. Cajetanus ab Interaquis L. Jub. & ex Prov. Provinciæ Aquilanæ.

1738. P. Petrus a Baja L. Generalis.

1741. *P.* Joannes a Straxemano. Ex min. noſ. Prov.

1745. *P.* Dominicus Paliack excuſ. Prov. S. Ladislai :

1748. *P.* Michael Pavunovich excuſ.

1751. *P.* Simon Andriçin. Provinciæ Bulgariæ.

1754. *P.* Bernardinus Major L. Gen. Provinciæ S. Ladislai. Ad hujus Cap. Boſnenſes non iverunt : quia Romæ jam agebatur de diviſione.

1757. *P.* Joannes Lukich L. Jub. Hoc anno diviſa eſt Provincia S. Joan. a Capiſtrano : itaque omnia facta ſunt per Breve Romæ pro utraque parte.

1762. *P.* Marianus Bogdanovich. Qui poſtea Epiſ. & V. Apoſtol. in Boſna Ottomana.

1765. *P. P*hilippus ab Ochievja.

1768. *P.* Thomas Miletich ex Diff.

1771.

Digitized by Google

1771. P. Bonaventura Benich Ex-Prov.
1774. P. Auguſtinus Okich. L. Jub.

DIFFINITORES GENERALES
Provinciæ Boſnæ Argentinæ. *Diffi. Gener.*

1587. P. Marcus Boſnenſis Cuſtos in Comitiis Romæ.
1600. P. Antonius Milanovich a Fojnicza Min. Provin.
1750. P. Joſephus Jankovich a Valcovarino Cuſtos.

§. IV.

Catalogus Epiſcoporum, qui aſſumpti ſunt ex Religioſis hujus Provinciæ Boſnen.

1. P. Blaſius Kovaçich a Kreſſevo Ep. Boſnenſi circa annum 1543.
2. P. Thomas Skoroevich a Teshevo Ep. Boſn. 1556.
3. P. Antonius Mathkovich Ep. Boſn. 1573.
4. P. Daniel Vladmirovich Ep. Duvnen. 1561. *Epiſcop.*
5. P. Nicolaus Ugrinovich Ep. Semedrienſis 1588. *ex filio Pro-*
6. P. Franciſ. Balichevich a Riçicza Ep. Boſn. 1588. *vin. Boſn.*
7. P. Ant. a Poſega Ep. Scardonæ, poſtea Boſn. 1613.
8. P. Petrus a Salinis Ep. Sophiæ 1624.
9. P. Thomas Jukovich Ep. Scardonæ: Adminiſt. Boſn. 1626.
10. P. Bartholomæus Caçich Ep. Makarskæ 1615.
11. P. Hieronym. a Varesh Ep. Drivaſtens. 1635.
12. P. Thomas Pilash Ep. Boſn. 1639. Epiſcopi.
13. P. Petrus Caçich Ep. Makarskæ 1650.
14. P. Marianus Maravich Ep. Duvn. poſtea Boſ. 1645.
15. P. Paulus Moſſugljanin Ep. Scardonæ 1640.
16. P. Paulus Paſſilovich Ep. Scardonenſ. 1642.
17. P. Marianus Ibriſſimovich Ep. Belgrad. 1650.
18. P. Matthæus Benlich Epiſ. Belgrad. 1651.
19. P. Matthæus Bergnjakovich Ep. Belgr. Romæ 1679.

Conſecratus: at Anconæ obiit, nec pervenit &c.

Episcopi.

20. P. Marianus Lishgnich Ep.Macarskæ, obiit 1680.

21. P. Nicolaus a Plumbo Ep. Boſn. Djakovæ occiſus 1670.

22. P. Matthæus Delivich Epiſ. Bolin. V. Apoſt. in Boſna 1735.

23. P. Paulus Draghichievich Ep. Diumen. V. Apoſ. in Boſna. 1741.

24. P. Marianus Bogdan Epiſ. Echin. V. Apoſt. in Boſna 1767.

25. P. Marcus Dobretich Ep. Eretrian. V. Apoſt. in Boſna 1773.

§. V.

Catalogus Scriptorum Boſnen. Provinciæ: qui opera Typis dederunt.

Scriptores qui opera typis dederunt.

I.

P. Joannes Bandilovich Evangelia & Epiſtolas Illyricæ linguæ reddidit.

II.

P. Paulus Paſſilovich edidit Illiricè libellos.

1. Titulo: *Naslagegne dubovno*.
2. Titulo: *Czvit Kriſpoſtii dubovnij*.

III.

P. Michael Radnich Illyrizavit inſigne opus Didaei Stella de contemptu mundi.

IV.

P. Stephanus a Jajce typis dedit Conciones in omnes Dominicas & Feſta per annum. Ac doctrinam Chriſtianam cum inſtructione pro pœnitentibus illyricè.

V.

P. Matthæus Divkovich in Dominicas & feſta conciones. Ac libellum in quo doctrina Chriſtiana, & quidam verſus illiricè.

P. Joan.

VI.

P. Joannes Aneich codicem.

1. Titulo: *Svitloſt Karſtjanska*, Illyricè.

2. Titulo: *Vrata Nebeska*, Illiricè.

3. Titulo: *Theſaurus Indulgentiarum*, Latinè (ſuſpenſus.)

VII.

P. Franc. a Themisvar Libellum, Titulo *Paſtor Bonus*. Latinè.

VIII.

P. Antonius Bachich Librum Moralem, Titulo *Iſtina karſtranska* illyricè.

IX.

P. Laurentius a Buda opus, Titulo *Uzao uxgane gljubavi ſerafinske* illyricè.

X.

P. Thomas Babich illyricè explicavit rudimenta gramatices pro incipientibus. Item libellum Titulo: *Czvit razlikoga miriſa dubovnoga*.

XI.

P. Laurentius a Gljubuski egregiè illyrizavit Gramaticam ex Emanuele, aliisque. Item brevem doctrinam, & cantilenas aliquas ſpirituales illyricè.

XII.

P. Stephanus Villov. Dyalogum edidit inter Theodorum Schiſmſticum, &Franc. Catolicum. Exordio quidem lepidum, at proſecutione Auctor oſtendit ſe Theologum, nulli eruditiſſimorum ſecundum.

XIII.

P. Nicolaus Keſſich, recudit Evangelia illyricè, addens ſingulis orationes concinnas ex germanico idiomate ad Illyricum traductas.

XIV.

P. Hieronymus Lipovçich, quoſdam ſerm. morales alicujus Epiſcopi Hungari illyrizavit.

Scriptores qui opera typis dederunt.

Scriptores, qui opera typis dederunt.

XV.

P. Antonius Papuçlich, edidit 7. Conc. Panegyricas in 7. feſta B. V. M. Illyricè.

XVI.

P. Lucas Cilich recudit quemdam prçclarum libellum aſceticum. Titulo. *Recta via ad Cælum.*

XVII.

P. Hieronymus a Rama Boſnenſis edidit Libellum, Titulo, *Puut Kryxa*, in quo elegantiſſimæ inſtructiones, & meditationes, exercendi viam Crucis: *Illyricè*; Hic cum reverentia nominandus P. poſtquam diviſa eſt Provincia SS. Redemptoris a Boſnenſi, factus per Breve ejuſdem primus Miniſt. Provinc. in ea remanſit, & edidit eruditiſſimarum concionum Tomos tres ſuper Doctrinam Chriſtianam, Præcepta Decalogi, e 7. Sagramenta, ubi altiſſimam doctrinam cum clariſſima explicatione ad captum plebis mirabiliter conciliavit.

XVIII.

P. Philippus Laztrich ab Oçchjevja luci dedit opera ſequentia.

1. Titulo: *Koriſtan nauk dillovati moſitvu od pameti*, illyrice.

2. Titulo: *Kratak naçin çinti puut Kryxa*: illyricè.

3. Titulo: *Teſtimonium Bilabium*: quidam ſermones Panegyrici Latinè, & Illyricè in eodem Codice.

4. Titulo: *Hediglnik dvoſtruk*. Id eſt, bini ſermones in omnes Dominicas per annum: Illyricè.

5. Titulo: *Svetgnak*: Sermones in omnia feſta Fori.

6. Titulo: *Oduzame*: i. e. Veni mecum. In quo multa brevia, & parata pro Parochis, & Miſſionariis Boſnenſibus, tam ſuper doctrinam Chriſtianam, quàm ſuper Evang. in omnes Dominicas & feſta per annum, in breviſſimos ſermones congeſta. Illyricè.

7. Titulo: *Epitome vetuſtatum Prov. Boſnenſis*. Et eſt hæc ipſa.

Proba-

Probabile immò certum plurimos alios Scriptores ex hac vetuſtiſſima Provincia prodiviſſe, ſicut & Epiſcopos, qui me fugiunt, ob carentiam veterum monumentorum, ut ſæpe dixi.

§. VI.

Catalogus Provinciarum Ciſmontanæ familiæ tantum.

NON ingratum fore legentibus arbitratus, addo hunc Catalogum Provinciarum juxta locum præcedentiæ, qui cuilibet competit, obſervatur in cap. Gener. uti in cap. Gen. Mantuano, cui interfui, obſervavi. Olim diſpoſitum a Reverendiſſ. Fran. Gonz. Et nuperrimè a P. Carolo Maria Peruſino, in reimpreſſione cronologiæ ordinis in calce poſitum: Adjunctis novis Provinciis. *Catalogus Provinciar. Ciſm. familiæ.*

1. Seraphica Obſervantium, quæ Caput eſt & mater omnium.
2. Romana Obſer.
3. Marchiæ Ancon. Obſer.
4. Tuſciæ Obſer.
5. Bononiæ Obſer.
6. Venetiæ Obſer.
7. Genuæ Obſer.
8. Mediolani Obſer.
9. Principatus, ſeu Terræ Laboris Obſer.
10. 7. Mart. in Calabr. Obſ.
11. Siciliæ Obſer.
12. S. Nicol. Barenſis Obſ.
13. S. Bernar. Aquilæ Obſ.
14. S. Angeli Obſer.
15. Dalmatiæ Obſer.
16. Candiæ Obſ.
17. Carnioliæ Refor.
18. Auſtriæ Refor.
19. Boemiæ Refor.
20. Poloniæ minoris Obſer.
21. Corſicæ Obſer.
22. Raguſæ Obſer.
23. Brixiæ Obſer.
24. Baſilicatæ Obſer.
25. SS. Salv. Hungar. Refor.
26. Boſnæ Argentinæ Obſ.
27. S. Mariæ in Hung Refor.
28. Terræ Laboris Obſer.
29. Tyrolis Refor.
30. Calabriæ citra Obſ.
31. Albaniæ Obſ.
32. S. Didaci Obſer.
33. S. Thomæ Obſer.
34. Vallis Mazariæ Obſer.
35. Vallis Næthi Obſer.
36. Bavariæ Refor.
37. Poloniæ Majoris Obſ.

Digitized by Google

38. Ruſſiæ Obſer.
39. Seraphica Refor.
40. Romana Refor.
41. Marchiæ Ancon. Ref.
42. Tuſciæ Refor.
43. Bononiæ Refor.
44. Veneta Refor.
45. Genuæ Refor.
46 Mediolanenſis Refor.
47. Principatus, Terræ laboris Refor.
48. Ss. 7. Martyr. Calabriæ Refor.
49. Siciliæ Refor.
50. S. Nicolai Refor.
51. S. Bernardini Refor.
52. S. Angeli Refor.
53. Poloniæ Minoris Refor.
54. Corſicæ Refor.
55. Brinæ Refor.
56. Baſilicatæ Refor.
57 Terræ laboris Refor.
58. Calabriæ Reformatorum.
59. S. Didaci Refor.
60. S. Thomæ Refor.
61. Vallis Mazariæ Refor.
62. Vallis Næthi Refor.
63. Poloniæ Majoris Refor.
64. Tridentina S.Vigilii Ref.
65. S. Ladislai Obſer.
66. Bulgariæ Obſer.
67. Lithuaniæ Obſer.
68. Tranſylvaniæ Refor.
69. S. Antonii Licenſ. Obſ.
70. SS. Redempt. Obſer.
71. Ruſciæ Refor.
72. Sileſiæ Refor.
73. S.Joan. aCapiſtrano Obſ.
74. S. Mariæ Dolorum Ref.
75. Mantuana Obſer. diviſa a Veneta.

Extant inſuper in Regno Neapolitano duæ Provinciæ Diſcalceatorum: i. e. S. Petri de Alcantara, Neapoliſ. & S. Paſchalis, Licii, diviſa a mox dicta; ſed cum Provinciis ultramontanis Diſcalceatorum numerantur.

C A-

CAPUT VI.

§. I.

De iis, quæ FF. Boſnenſes non numquam paſſi ſunt propter Epiſcopos.

Damna quæ paſſa eſt Provincia propter Epiſcopos.

1. CIrca annum 1536. cum fuiſſet Epiſcopus Boſnenſis Frater Blaſius Kovaçich a Kreshevo, fugiendo tyrannidem, & perſecutionem Turcarum periit ſubmerſus in Drino fllumine: quia Turcæ, iniqui impoſtores inſimulando, dixerunt eum Vexilla Roma tuliſſe ad prodendum hanc patriam, Papæ. Qua propter Provincia multo ære vitas Fratrum redemit, dicebant enim Turcæ Fratres fuiſſe complices ſecum.

2. Circa annum 1539. Cum fuiſſet Epiſcopus Frater Thomas Skoroevich, impii impoſtores eadem inſimulatione, qua mox dictum, illi quoque circumvenientes, debuit Provincia numerare magnam ſummam pæcuniarum, pro ſalvandis illo, & Fratribus.

3. Circa annum 1573. Cum fuiſſet Epiſcopus Frater Antonius Mathkovich Roma reverſus, obiit Poſegæ, Et ecce Tyranni impoſtores configunt eum multum theſaurum tuliſſe a Pontifice, quo concitaturus fuiſſet animos Chriſtianorum ad tradendum Boſnam &c. Veniunt ergo multi quærentes præſumptum theſaurum, nec invenientes, aperuere ſepulchrum, ne ſecum ſit repoſitum, at ſpe fruſtrati, inſimulavere. Fratres abſcondiſſe pecuniam; quo extorſerunt ultra mille taleros a fratribus peſſime jam tractatis. Immo tunc aut paulo poſt Conventus ſolo æquatus: Eccleſiola pro fano Turcarum habita: Fratres vero in Reſidentiola, apud Eccleſiam *Ss. Phil. & Ja-*

& *Jacobi* Chriſtianis ſervituti conſiſtebant. Vide *Ramum virid. Ol. pag.* 279. de hoc conventu Poſeghienſi.

Damna, quæ paſſa eſt Provincia propter Epiſcopos.

4. Circa annum 1563. Frater Daniel Epiſcopus Duvnenſis, inſequentibus Turcis fugit in Conventum noſtrum de *Moſtar*, quod cum innotuiſſet impiis perſecutoribus, venerunt ad Conventum, ex quo Epiſcopus jam fugerat, cùmque illum non inveniſſent, in vindictam non tantum hoc, ſed & aliud de *Gljubusbky* ſolo æquavere, qui numquam amplius ſünt ædificati. Porrò ſuam Diœceſim videns non poſſe inhabitare fugit dictus Prælatus: verum paulo poſt captum Turcæ prope *Kurzulam*, duxerunt in *Vargoraz*, & carceratum tenuere, donec Provincia redemit illum tamquam eſſet mancipium.

5. Circa annum 1589. Cum fuiſſet Epiſ. Boſn. Frater Franciſcus Balichevich, & perrexiſſet Romam, appulit ad Monaſterium de *Zaoſtrogb*, edoctiq. Turcæ eum Romam petere: iniqui impoſtores inſimulantes eum ferre tributa a Catholicis Romano Pontifici, irruerunt in Conventum, nec invenientes eum, quia a Fratribus Navicula fuit trajectus in Inſulam *Suchjurjanam*, torſerunt quemdam P. Paulum Jakich, ut indicet ubinam deliteſcat Epiſcopus cum pecunia tributaria, tutuderunt quoque ſervum Epiſcopi; deinde deprædati ſunt Monaſterium, equoſque Epiſcopi rapuerunt: & ſuper hæc omnia Fratres multam pœcuniam Turcis dederunt, ne eos amplius vexent, petendo ab illis Epiſcopum.

6. Circa annum 1588. Cum veniſſet Frater Nicolaus Ugrinovich Epiſcopus Semedrienſis in Dalmatiam cæperunt illum Turcæ ut exploratorem, ſtatuſque proditorem, & ductum in Livno, carceratumque diù tenuerunt; donec Fratres redemerunt illum ultra mille talleris numeratis. Tamen poſt paucos annos a Turcis prope *Kgljuç* fuit capite minutus cum duobus Presbyteris, & uno Laico, ſeu ſæculari ob ſuſpectum proditionis Status.

7. Circa annum 1624. Cum fuiſſet Epiſcopus *Oſci Tri-*

balorum

balorum vulgo *Sofiæ*. Romam redux divertit in Patriam ſuam, nimirum Salinas Superiores ad Cœnobium de *Gradov=Vabr*. Ibique infirmatur, ac moritur: edocti Turcæ eum Romam veniſſe ibique obiviſſe, irruentes incatenaverunt omnes Fratres, quaſi Epiſcopus multam pæcuniam tuliſſet, quæ jam ad Fiſcum ſpectat, petentes, ſic graviter vexati, numerare debuerunt ad duo millia talerorum: & deſolatum fuit Monaſterium, quam non potuerunt amplius ſubſiſtere &c.

Hæc quæ hactenus, in Mſs. reperi, miſſaque eſt horum notitia ut ſupra enarrata ſunt ad S. Cong. de Prop. Fide, ſed epochæ quidam ſemioblitteratæ cum fuiſſent, poterit eſſe nonnullibi error in numeris.

Damna, quæ paſſa eſt Provincia propter Epiſcopos.

8. Duo caſus ſequentes noſtris temporibus nuper acciderunt Primus Anno *1769*. Cum Illuſtriſſimus ac Reverendiſs. Dominus F. Paulus Canonica viſitatione luſtraret Parochias Kreshevienſis Cœnobii; in confiniis Dalmatiæ ſitas, & in Parochia de Poſſushje populum colegiſſet ſacrum Chryſma adminiſtraturus: adfuere circum viciniores Parochi omnes Prælato, ut par eſt functionique aſtituri. Et ecce Domicelli Turcæ locorum illorum, partim quia forſan non fuerunt tantum donis uncti quantum ipſi inſatiabiles prætenderant, partim vel maximè ex malitia innata, quærulofis impoſituris accuſarunt Fratres quaſi congregaſſent conſilia in Statum pernitioſa &c. &c. ita ut Conventus Kreshevienſis in defenſionem ac juſtificationem Parochorum ad centum aureos Venetos expenderit.

9. Secundus Caſus. Anno *1770*. Illuſtriſs. & Reverendiſs. Dominus F. Marianus Bogdanovich Epiſcopus Echinenſis, ac Vicarius Apoſtolicus in Boſna, cum ante viſitationem canonicam debuiſſet, juxta ſolitum, Miſſionarios diſpoſituros rudem populum per conciones, peccatoreſque diſpoſitos per abſolutionem Sacramentalem ad recipiendum Prælatum &c. deſtinare Miſſionarios regula-

M res

res a Provincia ſibi propoſitos, neſcitur quo vento adactus, non regulares, ſed Præsbyteros Sæculares deſtinavit ad id operis. Hic notandum, primò, quod tunc jam inceperat rebellio *Nigri Montanorum*, qui ſunt confines Boſnæ, & bellum Moſcoviticum cum Turcis tunc exordium ſumpſit. Notandum ſecundò: quod Præsbyteri ſæculares, ut Domini vocitari amant, ita pompoſius non nihil ſocietate equorum equitumque ſtipati, quam ſolebant regulares pompam declinantes, tranſibant de Villa ad Villam: Interim conveniebant etiam Parochi regulares confeſſionum exaudiendarum cauſa. Et ecce deferunt calumniatores & impoſtores iniqui ad judices, & Domicellos locorum conciliabula convocari per Villas abs exploratoribus miſſis ex Nigro-Monte, & perſuadentibus ad rebellionem una cum Parochis Franciſcanis: Præſto ſunt ſatellites, capiuntur aliquot Sacerdotes tam ſæculares quam regulares, incarcerantur; quæruntur ab illis exploratores Nigro-Montani, circumveniuntur etiam ſæculares majores Villarum. Tandem cum inveniri non poſſint, quia revera nec ſunt, nec umquam fuerunt præſumpti *Nigro-Montani* apud nos, Parochi & Parochiani de *Livno*, *Duvno*, *Roskopogle*, *Peſſusbje*, & *Gljubuski*, perdiderunt ad mille taleros: Nec tamen ſubſtitit in hoc impoſtura impiiſſimorum Judicum, qui *Kadiæ* audiunt: Hi reſcriptis ſuis depoſuerunt apud Præſſidem, *Paſſam*, deliteſcere *Nigro-Montanos* ſubornatores in Conventibus a Fratribus celatos: quo præſto ſunt Apparitores Paſſæ, ſeu Præſidis, rapiunt Guardianos trium Conventuum, ad præſentiam ductos, licèt innoxios etiam Magnatum turcarum teſtimonio inventos, mulctant in 550. quingentis, dico, quinquaginta taleris.

§. II.

Digitized by Google

§. II.

De malis toleratis ex iniquitate, & circumventione Græcorum.

1. ANno 1661. Schiſmaticus Patriarca Græcus facultate colligendi annuum cenſum, a ſuis Græcis ſolitum ſibi dari, inſtructus: vehementi prætenſione circumvenerat omnes Chriſtianos etiam latini ritus, ac vel maximè Regioſos, non ad dandum cenſum dumtaxat, ſed etiam ad ſubjiciendum ſuo ritui, ac ſchiſmati: ſed recurrentibus Catholicis ad magnates Turcas ſuos Patronos & Dominos, pepulerunt eum ſpe fruſtratum: non tamen ſine effuſione multi æris.

2. Anno immediate ſequenti 1662. iterum ſupradicta belva Schiſmaticus Patriarca ad eumdem finem, ſubjugandi nimirum, omnes Chriſtianos ſibi ſuoque ritui, Conſtantinopoli veniendo, divertit Temiſvarinum (ibi enim Magnus Seraſchierius reſidebat,) ubi confirmatis ſuis facultatibus venit in Bagnja-Luka, ubi inſurrexerunt Catholici omnis conditionis, ac utriuſque ſexus appellantes clamore ſempiterno non ſolum ad tribunal Seraſcherium, ſed uſque ad Imperiale: Itaque quidam Catholici iverunt cum Pachjara Temiſvarinum, nonnulli autem deſtinati ſunt Coſtantinopolim: Temiſvarini peſſimè tractarunt etiam verberibus quoſdam Catholicos Bagnalucenſes, & vix vitam ſalvaverunt: Tamen per miſericordiam Dei litem vicerunt, & eripuerunt Catholicos ex ore Draconis &c.

3. Anno 1669. menſis Martii die 17. venit iniquus homo Anticatholicus Patriarca Græcus, renovans prætenſionem ſuam ſubiiciendi Fratres & Catholicos ſuo ritui ac juriſdictioni: Et niſi ſpeciale auxilium Divinum adfuiſſet, gratis forſan fuiſſet effuſio trium millium & ultra, realium, ſeu Groſſorum: ſed bene dicitur, *ubi de-*

Digitized by Google

ſunt humana, aderunt auxilia Divina: Ecce illa! In ipſo litis actu Draco ille fuit tactus apoplexia, ita, ut illum læſum, claudumque inde tulerint: ejus ſocius ſæcularis litigator infra octiduum repentinè denatus eſt: Tertius autem aliam ob cauſam extra hujus litis negotium, fuit a Turcis unctus 300. ictibus baculorum, & mulctatus in 300. taleris. Poſt hoc, eſtò ocultè nobis inſidiari deſtiterint numquam tamen palam id non præſumpſerunt, niſi poſt nonaginta annos, ſcilicet:

4. Anno 1760. Venit Patriarcha Diocleæ, qui totius Illyrici Primas intitulatur, cum ſuo Vic. Generali Baſilio, qui & Epiſcopus erat Romæliæ. Vir audax, idiomatum peritus plurium. &c. hic ſteterat nobiſcum in tribunali: Lis fuit acerba & valde pericoloſa pro parte noſtra: Quia tunc mortuo Sultano novus fuit incoronatus: ad quem nos quidem miſeramus P. Antonium Dobretich, pro confirmandis privilegiis Coſtantinopolim, ſed inimicus homo prævenerat in accipienda facultate nos vexandi, venitq. antequam noſter rediiſſet Miſſus. Tamen ex una parte multi auri effuſione, nimirum, 1300. dico mille trecentorum aureorum Venetorum: ex alia parte, & maximè adjutorio B. V. in cujus Aſſumptionis Vigilia accidit confrontatio, ſententiaque lata, ne quid innovetur, nec Patriarcha Græcus ullum jus habeat ſuper Chriſtianos Catholicos. Hic Patriarcha nec annum poſt hoc perſtitit in ſchiſmate, apoſtatavit totaliter, & factus Turca, in eadem perfidia ivit ad inferos.

5. APPENDIX.

Porrò quæ, & quanta a barbaris effrenatis, quos inter moramur, a quo mancipatum eſt Regnum Boſnæ, præſertim primis ſæculis. Religioſi noſtri paſſi ſunt (nec pati unquam deſinunt) ſupra cap. I. §. III. num. III. tetigimus, & alibi. Nunc addendi

Digitized by Google

di veniunt quidam caſus tragici, qui hoc ſæculo noſtris temporibus acciderunt. Igitur

Anno 1752. P. Antonius Thommich a Creſſevo dum Parochiam Salinarum adminiſtraret pro defenſione libertatis Sacramentorum, præcipuè Matrimonii, a Turcis graviter cæſus paucis poſt annis ibidem vivere deſiit.

Anno 1756. P. Michael Momcſinovich a Creſſevo Parochus in Gliubuſchi ob eamdem cauſam mox allatam a rabidis Turcis per ſcalas præcipitatus, paucis poſtea menſibus vitam finivit.

Anno 1763. P. Franciſcus Blekich a Pogliani diſtrictus Suttiſcenſis, Parochus Salinarum, ibidem a Capitaneo Turca, locique Domino ob ſuſtentationem libertatis Matrimonii prius baculo immanè, Servis tenentibus pauperculum inclinatum, per dorſum unctus, deinde ab eiſdem Servis annuente eodem Capitaneo, clava contuſus, atque per terram proſtratus, pedibus conculcatus eatenus crudeliter, quatenus ſemivivus fuerit relictus, & poſt multos dies aliqualiter revaluit, ſed poſt quatuor annos vivere deſiit in optimo flore juventutis.

Anno 1769. P. Lucas Miculich a Buxichi Magiſter Novitio-Creſſevi exiſtens in horto inſidiosè ex ſclopo ab iniquo jagnicero fuit occiſus, ita ut vix occurrentes ei Religioſi abſolutionem, & Sacr. Unctionem dare potuerint.

Anno 1771. P. Andreas Cſavlinovich a Duvno dum Parochum ageret in Vodicſevo a quodam ſcelerato Turca, alias noto graſſatore, & Sicario bina glande plumbea ex parvo Sclopeto graviſſimè ſauciatus quinta die è vivis ſublatus eſt.

Hæc, & alia quandoque multo acerbiora, pauperculi viri Franciſcani, in hoc captivo Regno Boſnæ, ſuſtinuerunt, ſuſtinentque in dies incolentes vaſtam vineam Domini Sabaoth, & quis dixerit quod non in odium Fidei? quæ brevitati conſulens miſſa facio.

CA,

CAPUT VII.

De Boſna Civiliter conſiderata.

CUM turpè ſit, ut quemdam gravem Hiſtoricum proloquutum offendi, cuilibet viro neſcire, quam regionem incolat, quomodo in ipſam pervenerit, & ex quibus majoribus ortus ſit: Poſt aliquales notitias, quas, licet artiſque hiſtoricæ inſtrumentorumque ejuſdem artis inops, neceſſitate coactus, non prolubio allectus, quemadmodum in Prologo clarè patefeci, adnotare debui, quæ ſpectant ad Boſnam Regularem, & Canonicam, ut patet in præcedentibus. Addenda in eo nunc aliqua de Boſna ſæculari, & civili: nec genio alio, nec fine, niſi ad dandum ſtimulum poſteris noſtræ nationis culturam hanc aridam, nec ab antiquis noſtris cultam, colere proſequi, quam culturam a me prope octogenario, manibus tremulis, oculis cæcutientibus, debilitatiſque viribus cœptam, ſpero non aſpernaturos propter exilitatem, imperfectionemque operis: Quinimmò monimenta uberiora lucratos, temporaque feliciora nactos, æmulando amplificaturos, & perfecturos: Sit ergo.

§. I.

De nomenclatura Boſnæ, origineq.

VAria ſunt placita Scriptorum, nec id de ſola Boſna: ſed nulla fere natio eſt, quæ non præbeat materiam diſputandi unde unde nomen, genuſque traxerit: inquit Farl. (*a*) ubi multis rejicit communem opinionem Illyros ab Illyrio derivari; ſed probat multis conjecturis *Illyros* derivari ab *Hyllo*, Filio Herculis; vide ibi pag. 2. Idem Far-

Farlatus (*b*) nec ſolus, opinionis eſt Boſnam derivari a flumine Boſna, non a Beſſis populis, & rationem jectu- rat, quam *Baſſorum*, *&* *Boſnæ*, inquit, *vocabula inter ſe adeò differunt, ut alterum ab altero derivatum non vi- deatur*. Quaſi vero, plus differre videantur vocabula Beſ- ſi & Boſſi a Boſna; quam Illyrij, & Illyrici ab *Hyllo*; & tamen ille Illyricum, & Illyros opinatur derivari ab *Hyllo*. Ego igitur malo ſentire cum Mau. Orb. (*c*) quod Boſna a Beſſis populis e Tratia huc appulſis. Li *Beſſi*, dicit ille, *vivendo in diſcordia colli Bulgari in Tracia, & indi da loro ſcacciati vennero nella Myſia Superiore, ed oc- cuparono quei paeſi che giaccino tra il fiume Savo, Volda- no, Drino, & Mare Adriatico*: (certe in hoc ambitu con- tinetur Hercegovina, Ducatus S. Sabæ, ſeu Comitatus Chelmenſis, quæ tria idem ſunt:) & *avenne in proceſſo di tempo, che nel nome della gente l'* E, *ſi murò in* O, *e di Beſſi, fece Boſſi, e quindi Boſna*. Cæterum ſi ab amne patria nomen ſumpſiſſet, cur antiquioribus Myſia Su- perior, & Dardamia plaga hæc vocata, cum idem am- nis numquam in illa non fuit? Alias conjecturas, & Au- ctores Maur. Orb. l. c. adducit, quibus aſſentio amnem a gente, non e contra derivatum.

N O T Æ.

(a) Illyr. Sac. tom. 1. Prolog. Cap. 1. (b) tom. 4. pag. 37. (c) Maur. Orb. pag. 344. & ſeq.

§. II.

De Moderatoribus Boſnenſibus.

DEfficientibus Slavinorùm regibus, qui Illyricis Pro- vinciis, & regnis communiter dominabantur: & di- viſis, ac disjunctis ab invicem Principatibus: Giupani mino-

minoribus Provinciis; Majoribus veluti Boſnæ Bani præficiebantur (*a*) & non numquam idem unus Boſnæ, Crobatiæ, Dalmatiæ, ac Raſciæ principabatur. Verumtamen Boſnenſium Principum quaſi ſemper ditio a Savo ad Mare Adriaticum: & a Novipazar verſus occaſum uſque ad amnem Tilurum, ſeu Cetinam, in quo ambitu eſt Comitatus Chelmenſis, ſeu Ducatus S. Sabæ, extendebatur jamtum antequam regiam dignitatem fuiſſent adepti, & Bani vocitabantur. Et quamvis omnium Banorum Boſnenſium notitia vix haberi poſſit: aliquos offendo. Et quidem.

Ducat. S. Sabæ, ſeu Com. Chel. ſemperfuit ſub Princ. Boſnenſi.

Banus Barich.

1. Anno 1141. Banus Boſnenſis fuit *Barich* Farl. (*b*) vocat Baritzes, ſeu Bariſium. *Il quale morto che fu ſucceſſe Culino Bano* (*c*). Itaque

Banus Kulinus.

2. Anno 1163. fit Banus Boſnenſis Culinus. Hic annis ſex ſupra triginta imperavit, quo imperante côpia rerum omnium tanta fuit, ut dici poſtmodum, cum fertilis annus aridebat, ſolverat, *jam ad Culini tempora redimus*. Optimus fuit Catholicus teſte Orbino, & Farl. l. c. ſed hic, in fine eum faviſſe hæreticis depingit. In Confiniis Croatiæ non longe ab urbe *Biach*, ut alii ſcribunt Wiatz; etiamnum extat familia Turcica nobiliſſima *Begorum*, i. e. Principum, qui vocantur *Kugljenovichi*, i. e. Culiniades: & ab immemorabili fama fert, eſſe deſcendentes a Bano Culino.

Banus Nicolaus.

3. Circa annum 1233. fuit Nicolaus. Farlatus (*d*) ex Bzovio ad dictum an. 1233. inquit: *Dux Boſſinæ Nicolaus per Fratres Prædicatores hoc tempore hæreſim ejuravit &c.*

Banus Zibslavus.

4. *Zibislavus*, anno 1236. fuit Banus, eatenus Catholicus bonus quatenus per litteras hocce anno Reatæ datas idib. Auguſti a Greg. IX. admodum commendari meruit. (*e*)

Qua ratione Regi.

5. *Ninoslavus*, inquit Farlatus ibidem priori denato, *ſuffectus eſt in Principatum Boſniæ*. *Nota bene*: Slavinorum ultimus *Creſſimirus* Boſniæ Rex, & Croatiæ, unicam

Digitized by Google

cam filiam Regi Hung. tradidit in Matr. & deceſſit ſine maſcula prole, ex qua procreati Reges Hungarorum in titulari cæperunt Domini Croatiæ, & Boſniæ. At vero neutri horum amabant illis parere, ſed propriis Banis gubernabantur. Nota iterum Ninoslavum incurriſſe iram Belæ Regis Hung. quia cum Spalatenſibus egit contra Hungaros in quodam bello: Hinc in tabulis pacis 1244. inquit Farl. ibid. *nominatim exceptus eſt Ninoslavus Banus.*(f) *Hung. ſuper Boſ. & Croa. prætenſio?*

6. *Joannes Cotromanus.* Orbinus hunc mortuo Bano Culino dicit ſucceſſiſſe. At Farl. 3. præcedentes, deinde hunc Cotromanum Alemanum Ducem egregium a Bela Rege Hung. mox prædicta occaſione inimicitiæ capta, & ex dicta prætenſione ſupra Boſnam, cum exercitu miſit, *qui Ninoslavo victo, & expulſo... eumque ob rem bene geſtam Boſnenſi Principatu donatum fuiſſe &c.* Farl. ibid. Poſt hunc ab Orbino, Caçich, & Emer. Budenſi, uſque ad Banum Stephanum Cotromanovich: (de quo mox infra nos ſub num. 12. loquemur) nullus notatur, ſed audiatur Farlatus, qui ſua aſſerta ex tabulis, & reſcriptis monſtrat. Videatur locis citatis a me, & citandis. *Ban. Jo. Cotroman.*

7. *Idem Bela IV. poſt Cotromanum extinctum* Belam *alterum filium* (Fratrem Stephani ſenioris filii) *Ducem huic Provinciæ præfecit. Bela junior cum poſt mortem parentis anno 1270. extincti, ipſe quoq. diem ſuum obiiſſet.* (g) & continuat ibidem dicens. *Princeps Bela Fil. minor Belæ 4. Regis*

8. *Stephanus IV. Rex Hung. Boſnenſem principatum. Ladislavo filio ſuo tradidit.* Sed neuter horum Principum videtur Boſnam perſonaliter inhabitaſſe: ſic enim Farl. proſequitur: *ex abſentia Ducis utriuſque plurimum detrimenti cæpit in illis locis res Catholica.* ibidem. *Princip. Boſn. Ladislavus.*

9. *Stephanum Dragutinum*, fratrem Uroſſii Milutini regis Serbliorum obtinuiſſe Principatum Boſnæ: & Marinum Archid. Antibarenſem miſerat ad Nicolaum IV. Cui Pontif. benignè reſcribit anno 1291. (h) *Ban. Stephan. Dragutinus.*

10. *Paulus a Breberio* an. 1300. Boſnam regibus Sarbliæ *Ban. Paulus Breber.*

Digitized by Google

bliæ ereptam iterum regnis Hungaricis junxit, & remunerationi ergo Principatum a Carlo II. jure fiduciario accepit. Itaque in quodam privilegio dato Arbenſibus an. 1303. Se Dominum Boſnæ appellat. Farl. ibid. Col. 2.

11. *Mladinus* Pauli filius, jam tum vivente Patre titulum Bani Boſnenſis uſurpare cæperat. Hic monitione Jo. XXII. Scripta Avenione 4. Kal. Auguſ. 1319. nihil melior factus, crudeliter, ſuperbè, avarèque imperans, in eum proceres conſpirarunt, fugit cum muneribus ad Carolum Regem Hung. humaniter recipitur, ſed comperta ejus tyrannide vinculis donatur &c. quo amoto anno circiter 1322. (*i*)

12. *Stephanus* cognomento *Linus*, ait Farl. (*k*) inauguratur Banus Boſnenſ. cui in quadam Epiſt. talis datur titulus. *Magno & potenti Domino D. libero Principi, & Domino Boſnæ, Uſſoræ, Salæ, & plurium aliorum locorum, atque Chelmi Comiti*. Hic debet fuiſſe ex ſtemate Cotromani. Hic laudatiſſimus Principes a Joan. XXII. commendatum habuit Fratrem Fabianum, de quo locuti ſumus ſupra Cap. 1. §. 1. num. 7. Hic honoratè excepit Gerardum Odonis, & multa bona Ordini noſtro & Eccleſiæ ac Fidei Catholicæ fecit. De hoc numquam ſatis laudato viro audiatur Farlatus tomo 4. pag. 61. *Anno 1357. Stephanum Banum egregium illum tutorem fidei, præſidium, & columen Eccleſiæ Boſnenſis mors importuna præripuit*. Hic unicam prolem fœminam habuit Eliſabeth, quam jamtum annorum 15. Regina Hung. Mater Ludovici exoratam a Patre duxit in Hung. cumque ornata eſſet utriuſque hominis decore, juveniſque Regis Ludovici denata eſſet prima uxor, hortatu matris deſponſavit Eliſabeth, Stephanumque ejus Patrem ad gaudia Nuptiarum invitat, proficiſcitur hic, ſed in itinere moritur, reportaturque Miloſſevum, & in Eccl. noſtra, S. Nicolai, a ſe conſtructa ſepelitur. Erant illi duo Fratrueles Fratris ejus Uladislavi filii, ſcilicèt, *Tvartkus*, & Lu-

& Lupulus, vulgo *Vuçich*. Tvartcus ſuccedit ad Banatum : hoc idem etiam Orbinus refert ad ſupradictum annum 1357. *Miror*, iis ſtantibus, quomodo Mihoſſich, ſeu Caçih, & ex ipſo Emericus a Buda dicunt, hunc Stephanum mortuum eſſe anno 1317. & ſucceſſiſſe illi Tvartko; cum eo an. necdum Banus erat Stephanus. *Errant qui hunc dicunt mortuum 1317.*

NOTÆ

(a) Farl. tom. 4. pag. 37. col. 2. (b) Farl. ibid. pag. 38. (c) Maur. Orb. pag. 350. (d) Farl. tom. 4. pag. 48. Col. 1. (e) Farl. ibidem col. 2. (f) Farl. ibidem pag. 54. col. 1. (g) ibidem col 2. (h) ibidem pag. 55. col. 1. (i) Farl. ibidem pag. 51. col. 1.

§. III.

De Regibus Boſnenſibus.

1. REges Boſnenſes univerſim fuerunt 7. qui omnes in coronatione voluere *Stephani* nomen aſſumere : ſicuti Romani Cæſares.

Nomina Regum & Reginarum Bonen.

	Uxores
Rex I. Tvartkus I.	Jelina, ſeu Jelicza.
Rex II. Dabiſſa.	Czvieta, ſeu Czviticza.
Rex III. Tvartkus II.	Jelina, ſeu Jelicza.
Rex IV. Oſtoja Criſtich.	Gruba repud. Jelicza uxor Harvoæ.
Rex V. Steph. Jablanovich.	
Rex VI. Thomas Criſtich.	Innuptus obiit.
Rex VII. Steph. Tomaſſevich.	Catharina. Romæ jacet : Maria Hungara.

2. In exploratione Regum Boſn. PP. Caçich, alias Mihoſſich, & ex ipſo P. Emericus a Buda in tres errores labi mihi probantur.

Primo : aſſerentes Banum Stephanum Cotromanovich obiiſſe, eique Tvartkum I. ſucceſſiſſe anno D. 1317. Au-

 diatur

diatur Daniel Farlatus, cujus do verba pro hujus optimi Principis gloria: & ſunt hæc. *Anno* 1357. *Stephanum Banum egregium illum Catholicæ fidei tutorem, præſſidium & columen Eccleſiæ Boſnenſis mors importuna præripuit.* Quod idem affirmat Maur. Orb. (*a*) Aliunde ſcitur, quod laudatus Banus de quo ſermo honorificè ac religioſiſſime exceperit atque tractaverit R. P. Gerardum Odonis, qui circa an. 1340 Boſnam luſtravit.

Corrigitur error quorumdã.

Secundo: Allucinantur fati ſcriptores excidendo a numero Regum Boſnenſium *Dabiſſam*, qui proculdubio fuit Rex II. ut infra mox patebit.

Tertio: Falluntur numerando *Tvartkos* tres, cum ſoli duo revera extiterint Reges, ſcilicet Primus qui fuit Rex I. & ſecundus, qui fuit Rex III. Niſi quod hic longo tempore regium titulum tenuit. Immò mortuis duobus corregibus ipſe regnavit uſque ad Thomam Criſtich. ut infra clarè oſtendemus.

3. Si de progenie, Stirpe, ac deſcendentia Regum Boſnenſium quæratur, mihi videor non errare, ſi omnes ſeptem ſupranominatos reges fuiſſe ex progenie, & ſtirpe Joannis Contromanovich: taceo tamen lineam rectam, aut colateralem; ſexum virilem, aut fæmineum (Jablanovic enim potius per lineam fæmineam &c.) thorum legitimum, vel illegitimum. Nam denato prælaudato optimo Principe Stefano, anno ut mox dictum 1357. ſine prole maſcula (habuit autem unicam filiam Eliſabeth, deſponſatam Ludovico Regi Hungariæ) illico ſucceſſit illi in Banatu Tvartkus I. ſui fratris Vladislavi filius. Qui ab affine Ludovico Rege Hungariæ invitatus (non ſine dolo) ivit in Hungariam, quaſi viſitatum Conſobrinam Eliſabeth Reginam: qui magnificè cum ſuo comitatu ibi receptus, magnificentiuſque per plures dies tractatus; cum autem redire pergit, o rem! inopinatò ſiſtitur, nec abire permiſſus, niſi facta ceſſione Regi Hungaro de Comitatu Chelmenſi. Ceſſit vel invitus pro libera-

Dolo eripitur Comit. Chelmenſis.

beratione ſui, ſuorumque. Redux autem in Boſnam agit fortunam ſecundam, pugnat proſperè, ſubjicit ditioni ſuæ Status ac Provincias plures. Quibus elatus facinoribus, caput diademate cingere, titulumque regium aſſumere voluit: Annuente etiam affine Ludovico Rege, utpote jam ſtricto amicitia ob ceſſionem Comitatus Chelmenſis. Ecce igitur initium Regum Boſnen. *Initium Regum Boſnenſ.*

4. Anno D. 1376. Tvartkus I. poſtquam qua Banus rexit ab anno 1357. uſque ad hunc, ſcil. 1376. Hoc inauguratur Rex I. Boſnenſium, & in coronatione aſſumpſit nomen Stephanus Mirce: Subſcribebatur tamen *Stephanus Tvartkus.* Paulo poſt denaſcitur Ludovicus Rex, cuju morte perturbatur Hungaria factionibus: quam occaſionem nactus Rex Tvartkus impigrè egit, & recuperavit iterum Comitatum Chelmenſem: (*b*) hoc mortuo ſuccedit ſequens. Tvartkus I. *Rex* I.

5. Anno D. 1391. Secundus Rex Boſnen. fit *Dabiſſa:* in Coronatione appelatus *Stephanus Dabiſſa.* Hunc Orbinus, dicit fuiſſe fratrem naturalem ſupralaudati optimi Principis Stephani; ſed rectius juxta Farlatum fuit filius non legitimus *Miroslavi* Fratris Tvartki (*c*) Quo defuncto. Dabiſſa *Rex* II.

6. Anno D. 1396. fit Rex Boſn. III. Tvartkus II. cognomento *Scurus.* Hunc Maur. Orb. & Daniel Farl. dicunt Tvartki primi ex pellice filium: veruntamen *Oſtoja Criſtich* proclamavit illum partum ſuppoſititium, quocirca poſt breve tempus fuit ejectus. Et ſic Tvartkus II. *Rex* III. *expellitur.*

7. Quartus Rex Boſnen. inauguratur *Oſtoja Criſtich.* Notandum eſt tamen, quod Tvartkus videns ſe ejectum recurrit ad Imper. Turcarum, cujus adjuvamine retinuit aliquantulam regni partem, idcirco titulum regis numquam dimiſit; ſed diuturna pugna illi fuit cum *Oſtoja.* Veruntamen cum his in omnem intemperantiam libidinis & luxuriæ abiiſſet pars illa magnatum, quæ illi parebat abominationum ejus pertæſa, illo expulſo (*d*) conſulunt ſibi ut ſequitur. Oſtoja Criſtich *Rex* IV. *Etiam expellitur.*

8. An-

8. Anno D. 1415. elegerunt quintum Regem *Stephanum Jablanovich*. Hic, quia *Oſtoja* dato filio *Radivoje* obſide, promiſſoque tributo, impetravit ab Imper. Turcarum exercitum, cum *Tvartko* ſocietatem junxit, ut validius reſſiſtat *Oſtojæ* & Turcis. Itaque dimicatum fuit per ſex in ſeptem annos. Tandem ne totum Regnum vadat in rem malam, anno 1421. pax ita fuit ſtipulata, ut Provinciis inter ſe partitis, ſinguli regiò titulo vita durante utantur. Et ita tres Reges eodem tempore Boſna ſuſtinebat, & ſuſtentabat. Vellem te non mirari, Lector, cum & Roma non numquam toleraverit tres ſummos Pontifices, & ſuſtentaverit eodem ipſiſſimo tempore. Verumtamen *Stephanus Jablanovich* brevi moritur, & quidem innuptus, itaque ſine prole ulla: nec multo poſt *Oſtoja* quoque moritur. Itaque potitur *Tvartkus* II. ille ipſe, qui ſupra num. 6. Non autem III. ut ſupra refutati Scriptores num. 2. allucinantur (*e*) toto Regno.

3. reges ſimul in Boſna dominatur.

9. Antequam deſcendamus ad indigitandum hujuſce ſucceſſorem, i. e. Regem ſextum debeo hic cenſuræ ſubdere quoddam Decretum, quod lego impreſſum non diu in libello a N. N. Scriptore Nerentano. Quod orditur ut ſequor.

„ Nos Stephanus Tuartkus Dei gratia Raſciæ, Ser-
„ viæ, Boſnenſium, ſive Illyricorum Rex &c.

„ Memoriæ mandamus ...... ad humillimas, de-
„ votas, ac religioſas preces Reverendiſſimi Patris in
„ Chriſto Fratris Gerardi Odonis &c. &c.

„ Dat. in Argentina in noſtra regia Reſſid. an. 1342.

Cenſura ſuper Decreto &c.

In hocce decreto ſua protectione multiſque privilegiis, & gratiis nos Fratres minores S. P. Franciſci cumulamur: nec non extollimur laudibus. Et tamen ego illud non extendo, quia mihi apocriphum probatur, ſive intelligatur *de Tvartko* I. ſive II. Neuter enim illo anno, quo decretum datur regnabat, ſcilicèt 1342. Quinimmò necdum Principes Boſnam regentes caput regio diade-
mate

Digitized by Google

mate cingebant. Aliunde ſcitur certiſſimis ex fontibus, quod Reverendiſs. P. Gerardus Odonis in Boſna religioſiſſime exceptus, & tractatus fuerit abs optimo Bano Stephano circa annum 1340. Huic autem ſucceſſit Tvartkus I., qua Banus anno 1357. non prius, Regium autem titulum primò aſſumpſit anno D. 1376. ut oſtenſum eſt mox ſupra num. 3. & 4. Qui ergo potuit ille, qua Rex, edere anno 1342. decreta, quando necdum Banus erat, quanto minus Rex? neque regio titulo gaudebant Boſnenſes Rectores. Viſo autem quod Tvartkus I. non potuerit eſſe auctor præjactati decreti: de Tvartko II. nec cogitandum, qui primò, anno D. 1396. Rex inauguratus fuit: quando Gerardus Odonis perfunctus non ſolum Generalatu, & Cardinalatu, ſed etiam Papatu ſub nomine Nicolai IV. obierat: In decreto autem dicitur, quod Gerardus perſonaliter ſe ſtiterit coram Rege. Quibus conſideratis mihi certè videtur, aut error in nomine regio, aut decretum debere ſuſpici apochriphum. Cæterum non hoc ſolum decretum, ſed & alia nonnulla in certis parvulis libellis impreſſis, ejuſdem Auctoris, offendi, quæ mihi (ſalvo meliori judicio) ex fontibus apocriphis derivata probantur.

10. Anno 1443. Defuncto Tvartko II. elegerunt ſibi Boſnenſes Regem VI. ſcilicet, *Thomam Criſtich*. Qui deinceps appellabatur *Stephanus Thomas*: Ex antiquiſſima & nobiliſſima familia Chriſtichia, ſeu Jablanovichia, inquit Farlatus (*f*).

11. DECRETUM hujus Regis contra hereticos.

„ Nos Stephanus Thomas Dei gratia Raſciæ, Ser„ viæ, Boſnenſium ſive Illyricorum, Primordiæ, par„ tium Dalmatiæ, Corbaviæ Rex &c.

„ Memoriæ mandamus vigore præſentium, ſignifi„ cantes omnibus, quibus expedit .... Convenientibus „ in Pago noſtro Cognicz, in generali noſtra congrega„ tione, fidelibus noſtris univerſis Prælatis, Baronibus...

„ iidem

„ iidem antedicti Proceres inter alias eorum laudabiles „ ordinationes exibuerunt, & præſentarunt certos articu- „ los, nempe infraſcriptos, humiliter ſupplicantes, ut „ eoſdem articulos confirmare dignaremur. Quorum qui- „ dem articuli tales ſunt.

„ *Primus*: ne Manichæi Templa conſtruerent, nec ve- „ tera collabentia reſtaurarent. *Secundus*: quod bona data „ Eccleſiis non auferantur. *Tertius*: Si quis extracto „ gladio occiderit hominem regali judicio tradatur in „ carcerem, & omnia ſua bona dividantur in duas par- „ tes, una regali Fiſco vindicetur, alia filiis, ſeu cogna- „ tis, vel parentibus jugulati. *Quartus*: Quod Conſilia- „ rii, Secretarii, Vajvodæ, & Comites ſedis Regiæ poſt „ adhibitionem, ſolemniter Regi præſtent juramentum. „ *Quintus*: quod Herczegh S. Sabæ ſit illegitimus, niſi „ per Regem Raſciæ, Boſnæ, ſeu Illyricæ eligatur, & „ poſt electionem præſtet juramentum Regiæ Majeſtati; „ ſi autem non præſtito juramento officium exercere „ præſumpſerit, eum Majeſtas Regia puniat. *Sextus*: quod „ inceſtuoſi, & corruptores conſanguinearum ſuarum pœ- „ na capitali puniantur. *Septimus*: quod traditores Caſtro- „ rum, vel ſuorum Dominorum pœna infidelitatis punian- „ tur. Pari modo cuſores, & falſarii monetarum puniantur.

„ In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam „ conſtitutiones ipſas in præſentem libellum conſcriptas, & „ poſitas de Dominorum Prælatorum Vojvodarum, & „ Nobilium, ac totius Regni voluntate, & conſilio com- „ muni, noſtri ſigilli appoſitione communiri fecimus.

„ Datum Cognicii per manus R. Patris in Chriſto „ Domini Vellemiri Vladdmirovich Epiſcopi Creſſevien- „ ſis, & Eccleſiarum Nerentianarum Græcanici ritus, „ Aulæ noſtræ Secretarium, & Græcanicarum litterarum, „ ac legum Doctorem, dilectum & fidelem noſtrum, An- „ no Salvatoris 1446. in feſto S. Joannis Baptiſtæ, Re- „ gni vero noſtri tertio.

„ Præ-

Digitized by Google

„ Præſentibus venerabilibus in Chriſto Patribus, & „ Dominis Thoma Epiſcopo Ferenſi Apoſtolicæ ſedis Legato. Theophano Diocleæ, ſeu Pechinæ Patriarcha „ noſtri Regni Raſciæ, Græcani ritus.... Item Reverendis in Chriſto, ac chariſſimis Patribus Ordinis S. „ Franciſci *Eugenio Summa*, partium noſtri regni Raſciæ Nuncio, & Commiſſario Apoſtolico, ac Generali „ Inquiſitore. *Michaele Jadrenſe* Vicario Boſnæ prædicti „ Ordinis. Item ſpectabilibus....

12. DECRETUM ejuſdem ſecundum.

„ Nos Stephanus Thomas Dei gratia Raſciæ, Serviæ, „ Boſnenſium, ſive Illyricorum, Primordiæ, partium „ Dalmatiæ, & Corbaviæ Rex &c.

„ Dilecto, ac fideli noſtro magnifico Comiti Radivojo Vladmirovich Judici curiæ noſtræ, ac Præfecto „ perpetuo Naronæ.

„ Quemadmodum magnæ nobis curæ, & providentiæ eſſe debet Fides, obſervatio Religionis, & cultus „ Dei optimi maximi, Sanctæ Matris Eccleſiæ, *a Divis Patribus Sancti Franciſci veluti per manus tradita*, „ *& inſtituta*: Ita nihil nobis magis in voto eſt, quam „ ut ea omnia ulterius ſub imperio divinæ ordinationis „ nobis credito, ſinceré, pié, & recto ordine per omnes „ ſubditos noſtros obſerventur, ut promulgata Dei, quæ „ a multis jam annis vexantur, indignatione, pericula „ jamjam imminentia procul vitari, & reſpublica Chriſtiana in pacem, quietem, & tranquillitatem, Deo nobis propitio, Catholicum ritum reponi poſſit. Id autem nobis ſponte ex dignitate, & officio noſtro Regio „ facere volentibus fideliumque noſtrorum omnium ordinum iſtius Regni Boſnæ, ex conſilio prius Pagi noſtri Cogniez edito, cui etiam Tu, ut ſcis, interfuiſti, „ miſſæ ſupplicationes non minimum addiderunt incitamentum. Supplicatum, ut ſcis, fuerat humillimè, ut „ hæreſes illas, quæ ubique in Regno noſtro non pul-

„ lulare modo; ſed etiam jam invaluiſſe dicerentur;
„ extirpandas eſſe juberemus, & eos, qui a vero Dei
„ cultu, Eccleſiaque Ortodoxa diverſis falſis, in peſſi-
„ mum aliorum Chriſti fidelium exemplum, imbuti eſ-
„ ſent doctrinis, reſpicerent, & ad veram Religionem,
„ atque a tot ſæculis approbatæ Eccleſiæ inſtitutionem
„ reverterentur, omnibus remediis arcendos, puniendoſ-
„ que curaremus. Quamobrem volumus, & fidelitati
„ tuæ firmiſſimè ſub indignationis noſtræ pœna commit-
„ timus, quatenus, ſi quos tales in iſto Regno Boſnæ,
„ & in Comitatu Tuo Naronæ eſſe cognoveris, qui hæ-
„ reſes, falſamque doctrinam, veterique inſtitutioni alie-
„ nam, aut ſectari, aut docere auderent, eos, ſine cu-
„ juſpiam perſonæ, quæcumque hæc, & quocumque in
„ Magiſtratu, & dignitate ſit poſita delectu, abſque om-
„ ni favore, perquirere, & omnibus opportunis modis
„ caſtigare debeas, & tenearis; nam ſi ſecus feceris, præ-
„ terquam Deum O. M. graviter offendes, Nobis ac
„ univerſo Regno obſequium ingratiſſimum præſtabis;
„ ſecus igitur nequaquam ſis facturus. Vale.

Datum Viſokii prima die Julii, 1450.

Facinus, inter plura laudabilia improbum hujus regis.

13. Hic Rex, nimirum, Thomas, inter plura facinora laudabilia, unum fecit abominabile. Etenim cum Mahumetes II. ficto habitu fortiſſimam Arcem Jajczam exploraturus intraſſet, atque ibi agnitus fuiſſet, non ſolum eum non detinuit &c. ut debuit, ſed honoratum, & muneratum dimiſit. Quis Chriſtianus facinus hoc non nauſeat? Mathias Rex Hungariæ audito hoc facinore Thomæ, multo execrabilius commit in illum; concitavit enim in illum Stephanum filium naturalem, & Radivojum Fratrem illicitis promiſſis, & pollicitationibus, ut eum occidant, quod & perfecerunt impii Parricidæ (g) itaque.

Stephanus Thomaſſev. *Rex* VII.

14. Anno 1460. Occiſo Thoma, ſuccedit ad Thronum filius occiſor, *Stephanus Thomaſſevich*, Boſnæ Rex VII. & ulti-

& ultimus: ſed non ſtrinxit diù Sceptrum, quia cito culpam parricidii ſecuta eſt pœna excoriationis. Nam dum tributum pactum Mahumeto dare renuit, ſibi excoriationem, Regnoque toti exitium comparavit, & mancipatum, ſub quo gemituſque in diem hodiernum. Diſcant alii fidem, licet infideli datam, non temnere (*b*).

NOTÆ.

(*a*) Orb. pag. 355. Farl. tom. 4. pag. 61. col. 1. (*b*) Orb. pag. 358. Farl. tom. 4. pag. 63. (*c*) Orb. pag. 361. Farl. tom. 4. pag. 64. (*d*) Orb. pag. 362. Farl. tom. 4. pag. 64. col. 2. (*e*) Orb. pag. 367. Farl. tom. 4. pag. 65. col. 2. (*f*) Orb. pag. 368. Farl. tom. 4. pag. 67. (*g*) Orb. pag. 370. Farl. tom. 4. pag. 73. col. 2. (*h*) Orb. pag. 370. Farl. tom. 4. pag. 73.

CAPUT VIII.

De Solo Regni Boſnenſis.

§. *Unicus.*

1. VAlor, & qualitas hujus Regni minus profectò cognita ſunt orbi, quam ut deſcribere ea, ſincerè licet, audeamus, quia hyperbole, & ingenioſum commentum Criticis videatur. Obſcurata quippe a Tyranno juſdicente, ab Hiſtoricis, Geographis, & Coſmographis, utpote expertibus harum partium, peſſumdantur, & per tranſenam plerumque tanguntur. Quo fit, ut valorem Soli hujus inteſtinum, tacentes, aſperitatem dumtaxat Montium, atque inamœnitatem deſcribere conentur. Aſt qui experientia magis quam Hiſtoricorum relationibus foret inſtructus, juſtificaret profectò ſequentia.

Digitized by Google

Boſnam igitur abundare montibus concesſerimus; Sed falluntur, qui hos montes arbitrantur eſſe montes Gelboe. Boſna quippe abundat non modò montibus, ſed planiciebus quoque, & quidem utriſque fertiliſſimis. Nam nulli montes extant in Boſna (præſertim inferiori, quidquid ſit de ſuperiori, de qua infra) qui pratis nemoribuſque, mira varietate ſibi inſertis, non ditantur, & rivulis aquarum viventium irrigati viſum non oblectant, animumque exhilarant. Nulla flumina, quæ utrimque Campis, agriſque excultis, cum planis, tum colliculoſis non ſtipantur fertiliſſimis. Nec æſtimetur dictu incredibile, nonnullis ex montibus flumina emanare aurifera. Dicant Epyrotæ, qui, utpote gnari eluendi ex arenis auri artis, ſæpè, Sultani facultate inſtructi, veniunt hoc auro ditandi. Piſces non flumina dumtaxat majora, ſed torrentes quoque delitioſiſſimos procreant. Vineis equidem Boſna inferior (non item ſuperior) parcior eſt, verumtamen non quia inepta, quinimò loca illi ſunt aptiſſima omnigeni procreandi vini, ſed quia talis eſt diſpoſitio, & velle Dominorum jus dicentium. De cætero Bladorum, Olerum, Pomorum, Pyrorum, aliorumque id genus (pauca, quæ hyemalem rigorem non tolerant, ſi excipias) copia frequentiſſima, ſpecieſque innumeræ. Pecudibus, non minus ac paſcuis pro æſtivo, & pratis in queis fœnum colligitur pro hyemali eorum nutrimento, abundat in omnigenis. Aquæ non modò frequentiſſimæ, quæ hauſtu, utpote e vivis fontibus, ut præfertur, ſcaturientes, laſſos recreant: Sed dantur quoque pluribus in locis Acidæ quæ judicio Medicorum hac tranſeuntium, & in Aula Præſſidum commorantium (ceù moratus eſt per plures annos famoſiſſimus D. Dominicus Caſtelli) ſunt præſtantiſſimæ: Quo circa è Criſtianitate quidam viri Nobiles, ſuaſu eorundem Medicorum, adventitantes, non viſu modo, ſed hauſtu quoque ſanandi gratia eas ſunt dignati, juxtaque hærentes per plures ſeptimanas eis uſi,

præ-

præcipue loquendo de illa, quæ mirabili bullitu ſcaturit juxta fluvium *Lepenicza*, non longe a Taberna, quæ ab eadem aqua ſumpta nomenclatura, vocatur *Kiſeliban*, id eſt, *Taberna Acida*, conſtructa in medio viæ Regiæ inter Saralium, & Travnik (In hoc ſecundo loco eſt ſedes Præſidis *Paſſæ*) Dantur item pluribus in locis Thermæ, non calidæ dumtaxat, ſed ferventes planè ac bullientes, prælaudatis Medicis tam miræ virtutis probatæ atque activitatis in morbos, ut Monarcha noſter, ſi Chriſtianorum morem Principum gereret, ingentes ex illis derivaret proventus. Hoc idem dicendum eſt de metallis: enim verò, quot montes & valles, tot fermè loca metallifera eſt reperire in Boſna, inculta cæteroquin, ob ſecretam politiam, ſtatuſque rationem. Auſim dicere, in Regno Boſnæ dari mineralia omnigena, & vix crediderim dari metallum, quo ſoli Boſnenſis viſcera carent: Veruntamen ferrum cum calybe in abundanti copia eruitur, fabricatur, atque ad exteras partes educitur. Subinde etiam auripigmentum, & mercurius, ſed in copia minori. Demum in Salinis tam ſuperioribus, quam inferioribus, & alibi quoque ſunt Putei ſubminiſtrantes in abundantia aquam ſalſam viridi ſubflavo colore nitentem, quæ artificioſe recocta optimum ſal tribuit eatenus candidum, quatenus ni guſtes, a candido ſaccharo diſtingues nuſquam, cujus ſalis nobis eſt in pluribus locis. Neque deſunt loca multis probata ubi poſſent aperiri fodinæ ſalis petrei, non minus ac Sulphuris, ac variorum metallorum, ſed politia, ut præfertur, jus dicentium ſuper his altum indicit ſilentium. Verbo dicendum: Boſnam privari re nulla ad commode ſuſtentandam vitam humanam, abundare verò iis, quibus ærarium Principis gliſcere poſſet. Verumtamen quia hæc omnia, ut ſupra diximus, obſcurata deliteſcunt, floccipenditur hoc Regnum a Principibus Chriſtianis, deſiderabile cæteroquin. O rem deplorabilem! Vel fortaſſis percelluntur umbra multitudinis Arcium, quæ tamen præ præſenti arte militari, nullius valoris (pauciſſimas ſi excipias) ſunt.

2. Di-

2. Diximus: *multitudinis Arcium*. Ne cui ergò ridiculum appareat hoc effatum: cum pauciſſima hujus Regni Fortalitia ſint nota exteris, placuit nominatim ea, quæ murata ſunt, & milite præſidiario munita more Turcico, qualiacumq. illa ſint.

Arces, & Urbes in Boſna inferiori ab oriente ad occidentem.

Zvornik.	Kottorskò.	Priedor.
Srebarnicza.	Teſſagn.	Vakup.
Saralium.	Derventa.	Kamengrad.
Salinæ infer.	Travnik.	Samski moſt.
Sokò.	Pruſſacz.	Novì.
Srebarnik.	Jajce.	Kruppa.
Gradaçiacz.	Giuliſſar.	Bilaj, vel Belaj.
Graçianizca.	Kottor.	Kgliucs.
Vranduk.	Bagnia-Luka.	Petrovacz.
Xepçie.	Kozaracz.	Oſtarvicza.
Dobuj.	Dubicza.	Glamocs &c.

Arces, & Urbes in Boſna Superiori.

Nikshich.	Stolacz.	Moſtar.
Spùx.	Trebigne.	& aliæ
Neveſigne.	Blagaj.	nonnullæ.

Arces, & Urbes verſus Cetinam, & Primordiam.

Prozor.	Xupagniacz.	Gliubuski.
Kupres.	Livno.	& aliæ.

Arces, & Urbes verſus Croatiam, & in eadem Croatia, quæ Boſnenſis Præſſidis jus audiunt.

Biach.	Brekovicza.	Kladuſsà Minor.
Sokolacz.	Shturlich.	Saſsìn.
Izaçich.	Cetìn.	Bilaſticza.
Oſtroxaaz.	Peech.	Buxìn.
Drexnìk.	Kladuſsà Major.	&c.

3. Con-

Digitized by Google

3. Concesserimus autem Nives in Boſna plerumque, & cadere maturius, & tardius, præſertim in montibus, liquefieri: atque rigida frigora ſolere eſſe hyemali tempore: Sed lignorum abundantia, & hypocauſtis, quorum uſus, hæc reparantur. Cæterum qui Civitatum, & Oppidorum in planitiebus juxta flumina, & fluenta ſitorum, ad minùs æſtivi temporis amœnitatem aeris, ſitus pulchritudinem, auræ ſanitatem, aquarum viventium fontes; planitierum, quæ dictis fluminibus utrinque adjacent, fertilitatem, Vallium prata; Montiumque, cum ne moribus, tum pratis conſertorum venuſtatem &c. ſeorſim depromere niteretur, longior profectò illi ſermo eſſet texendus, quam intentionis noſtræ eſt concludere in hac epitoma.

4. Quia verò in præcedentibus Boſnam *Inferiorem*, & *Superiorem* ſæpe memoravimus, reſtat videndum, quid ſit quælibet harum? Nam aliqui videntur Ducatum S. Sabæ (qui idem eſt ac Herczegovina) in ſuis deſcriptionibus ſeparare a Regno Boſnæ: Sicut & alii alia confinia admodum reſtringere. Veluti legimus nonnullos minores Scriptores modernos Croatas, fluvium Varbas aſſerere, quod Boſnam dividat a Croatia. Qua opinione admiſſa *Skopie*, *Jajce*, & *Bagnia Luka*, eſſent Civitates Croatiæ; ſed qui hoc eſſe poteſt, cum potius Regni Boſnenſis Principalia ſint loca? His tamen opinionibus nos bellum indicere non intendimus: Minuſque ullos ex prælaudatis confutare; ſed potius omittere, ut quilibet in ſenſu abundet ſuo. Liceat tamen Scriptorum majorum, ac veteriorum Senſa nobis in medium proferre, atque auctoritates. Igitur. De Ducatu S. Sabæ loquens Maurus Orbinus hæc habet. *La famiglia de Coſſacci ebbe il Ducato di S. Sabba nel Regno di Boſna* (Et infra media circiter pagina, inquit. *Onde il Re di Boſna* (erat Tvartko) *volendo riconoſcer di tanti ſervizi queſto ſuo fedel Vaivoda* (hic erat filius Comitis Udinarum, appellati Vùk) *gli donò quaſi tutto quel Paeſe, che poi ſi chiamò Ducato di S. Sabba*.

Boſna

Boſna igitur dividitur in Inferiorem, & Superiorem: Hæc *Superior*, cujus meminit etiam Sebaſt. Munſt. Coſmog. lib. 4. cap. 66. eſt pars Regni auſtralis, cujus flumina currunt ad meridiem, & occidentem, ac labuntur in mare Adriaticum. Et hæc idem ac *Hercegovina* ſeu *Ducatus S. Sabba*. Boſna verò inferior appellatur pars Septentrionalis, cujus flumina currendo verſus Septentrionem, & Orientem in Savum influunt.

5. Porrò fluvium Varbas non dividere Boſnam a Croatia (quam Unna potius dividit, quia Croatia inter Unnam, & Colapim ſita eſt) Sed ſecare Boſnam quaſi per medium, jam diximus ſupra cap. 1. §. 2. *n.* 2. Et præter rationes ibi datas dicendum, aut quærendum: Si Croatia a parte occidentali Varbas fluvii eſſet, & non Boſna, qui poſſent veteres Scriptores Urbem Jajce caput Regni Boſnenſis indigitare, cum ſit ſita ex parte occidentali dicti fluvii? Hoc eſſet aſſerere Metropolim Boſnenſem in Croatia. Audiatur Munſterus: *Mahumetes audita Jajcæ captivitate, quæ illius Regni* (Boſnenſis) *caput erat, uſque adeo indoluit* &c. lib. cit. cap. 27. Et in fine ejuſd. cap. loquens de eadem Civitate Jajce: *Boſnenſis*, inquit, *Regni hæc ante tempora noſtra Caput erat*.

Falluntur itaque, qui putant totam Boſnam ut Regnum contineri in ſolis plagis utrinque fluvio ejuſdem nominis adjacentibus: Et hic error forſitan derivatur ex alio, quo putant, juxta aliquos Scriptores Regni Boſnenſis, ac Nationis nomen derivari a Boſna flumine, ubi potius è contra ſe res habet. Boſna quippe, & natio a Beſſis promanat per mutationem aliquarum litterarum, & additionem. Audiatur iterum Munſterus l. c. Primo tamen notandum: Beſſos fuiſſe gentem, quæ ab alia pulſa fuit ex Bulgaria, de his Beſſis loquens, ait: quod occupaverint a Drino flumine eam plagam, quæ inter Savum eſt, & Mare Adriaticum: *Factumque temporum decurſu, ut in vocabulo gentis e mutaretur in o, & ex Beſſis, fieret Boſſis, atque inde Boſna*.

Quæ

Quæ permutationes, & corruptelæ ſemper in Mundo fuere, & etiamnum ſunt. Numquid non corruptè Itali Slavos, ſeu Slavonios appellant *Schiavoni*: Et ab his Latini, ſeu Itali corruptè appellantur *Lacxmani*? Item num non corruptè, & perperam Germani omnes Illyros appellant *Racis*, quaſi omnes ex Raſcia eſſent: Et ab iis appellantur *Svabis*, quaſi omnes ex Svevia eſſent? Neutrum approbandum; Sed nec multum curandum, cum ſint corruptelæ phyſicæ, utinam morales emendarentur.

Boſna igitur, quæ Regnum, cum floruit, plures Banatus, & Comitatus, aliaque Dominia, vel Provincias continebat. Et conterminabatur ab oriente Drino fluvio, qui in Savum influit: A meridie ſtatu Raguſino, & Primordia, quæ eſt una ex zona protracta cis Mare Adriaticum: Ab occaſu (juxta aliquos) Cætina, Montibus Corbaviæ, & Unna flumine.

Demum fateor hæc me dixiſſe in quantum in diverſis diverſa legere licuit, non animo contendendi, aut aliquem provocandi ad æmulationem: Sed ut dixi dimittendi quemque abundare in ſenſu ſuo. *Hodie confuſi ſunt Provinciarum fines, nec expedire nova facile eſt:* inquit Sebaſt. Munſt. l. 4. c. 25. Et bene dicit: Enim verò nullum eſt dubium, quod Dalmatia olim confundebatur cum Slavonia, & utraque cum Illyria: atque extendebatur a Mari Adriatico uſque ad Danubium, & a Carniola incluſivè uſque ad Græciam excluſivè: At verò nunc cum Dalmatia, tum Slavonia ſingulas Provincias, nec multum grandes ambiunt: quidni, & de Boſna idem dicendum?

APPENDIX.

De Privilegiis Imperatorum Turcarum.

SIcut Sultanus Mehemed Han, qui tyrannicè ſubjugavit primus, & poſſedit Boſnenſe regnum, Religioſos Seraphici Ordinis admodum gratioſis Privilegiis fuit dignatus in nobili diplomate, quod ATHNAMA vocatur, contentis. Ita ſui ſucceſſores quoque ea confirmare renuere numquam, requiſiti. Quorum Firmani ſeu Diplomata, & præſertim prælaudata ATHNAMA, Gubernatoribus, Judicibuſque regni, quibus ea perſæpè oportet præſentare confirmanda, ſeu executioni mandanda (non ſine ingenti ſolutione) licet ſint tam admiranda, quam obſequenda, ut quoties ea perlegunt, lunato collo fronti applicando revereantur, oſtentando ſubjectionem; ſed in executione totum faciunt contrarium, ut infra patebit in quærulosis libellis ſupplicibus, quos ſæpe porrigimus ad Thronum Conſtantinopoli: Immò modò actu reperitur ibi ob talia negotia A. R. P. Petrus Alovich immediatus Ex-Provincialis, ut alibi diximus. En igitur translata Conſtantinopoli in idioma Italicum ab Interprete inclytæ Reipublicæ Raguſinæ ſupralaudata.

ATHNAMA.

Queſta è la vera Capitulazione del Gran Monarca &c. &c.

„ IO, che ſono Sultan Mehemed Han, fo ſapere a tutti, e ſingoli come ſi è manifeſtata la grande mia
„ grazia verſo i Frati latori di queſto Commandamento:
„ ed ho commandato, che neſſuno debba veſſarli, nè im-
„ pedire, ed ingerirſi nelle loro Chieſe: Ma ſtiino libera-

„ mente

„ mente nel mio Imperio. E quelli pure, che andaſſero
„ via, e fuggiſſero, ſiano liberi, e ſicuri: e che ritornando
„ poi, poſſino reſtare ſenza timore nel mio Imperio, e
„ ſoggiornare nelle loro Chieſe. E che nè Io, nè neſſuno
„ della gente di tutto il mio Imperio gli poſſa moleſtare,
„ veſſare, ed anguſtiare le loro perſone, i loro beni, e le
„ loro Chieſe. Ed anco ſe condurranno pure di fora qual-
„ che Uomo nel mio Imperio, gli ſia permeſſo: per la
„ qual coſa gli ho aggraziati del mio Imperiale Comman-
„ damento. E faccio il ſolenne giuramento, e giuro per il
„ grande Iddio Creatore del Cielo, e della Terra, per i
„ libri quattro, per il noſtro grande Profeta, per i cento
„ venti mila Profeti, e per la Spada mia, che io cingo,
„ che neſſuno avrà a fare il contrario a queſto, che ſi è ſcrit-
„ to, mentre queſti ſaranno ubbidienti al mio commando,
„ ed al mio ſervizio.

Scritto alli 28. N. Anno 868. æræ Chriſt. 1463.

Errare mihi probatur quidam Norinius, qui ponit annum 1009. *æra Turcicæ: Nam cum modò æra Turcica ſit*. 1189. *Non poteſt tunc fuiſſe* 1009. *cæteroquin addendo dicto numero* 1009. *alios annos* 312. *effluxos a captivitate Regni Boſnenſis. Immò addi debent* 321. *in æra Turcica, quæ in ſingulis* 36. *annis creſcit uno anno ſupra noſtram æram. En ergo anno* 868. *adde* 321. *fit* 1189. *quæ eſt æra Turcica currentis anni æra noſtra* 1775. *Propterea dixi probari mihi Norinium Ne-rentanum non recte computaſſe annos, ad conciliandas æras. Quia ſi tunc fuiſſent anni* 1009. *addendò alios* 321. *ex tunc effluxos, moderna æra Turcica deberet eſſe* 1330., *quod falſum eſt: quia, ut dixi, moderna æra Turcica eſt annorum* 1189. *dumtaxat*.

TRADUZIONE

Del Comandamento di Sultano Muſtafà Han al Paſsà, ed al Mulà della Provincia di Boſna.

„ AL giungervi del preſente Imperiale mio Commandamento, ſappiate, come i Frati dei Monaſterj eſiſtenti nei Luoghi di Creſcevo, Fojniza, e Suttiſca, avevano col Memoriale per lo paſſato preſentato al Divano, fatto ſapere, qualmente eglino erano Religioſi di Rito Latino, e che addrittura ſu i primi principj, che furono conquiſtati, e ſoggiogati i Paeſi di Boſſina, Zvornik, ed Hercegovina il fu Sultan Mehemed Han &c. avendoli fatto liberi da tutti gli aggravj, e Taſſe, ed eſentati pure dal pagare i dritti delle Chieſe, ed altri angaridi rilaſciando nelle loro mani la Capitulazione, purchè alcuna perſona vivente, non gli doveſſe moleſtare nè veſſare; Tuttavia i Governadori della Provincia, ed i Commandanti gli moleſtavano, ed anguſtiavano contro la Capitulazione dicendoli: Voi avete rifatto le voſtre Chieſe: Su di che avevano fatto le loro doglianze: e con tutto che ſi trovi attualmente nelle loro mani il nobile Fermano del 1009. colla copia della ſuddetta Capitulazione, ed altri Commandamenti, e Decreti pure de' Governadori della Provincia, e particolarmente due Decreti del 1149 e del 1150. Statiſi rilaſciati dal paſſato Viſir quondam Allì Paſsà fu Governadore di Boſina; e dopo che il gran Conquiſtatore Sultan Mehemed Han &c. gli aveva aggraziati del ſuo Kattiſeriſo, o chirografo, che racchiude i privilegj de' Religioſi dei Monaſterj Latini eſiſtenti nei detti Luoghi di Creſſevo, Fojniza, e Suttiſcha, benchè i ſuoi Succeſſori, gran Principi, e Monarchi eglino pure ſuſſequentemente gli abbino in virtù del di lui tenore rilaſciati uguali Fermani; Con tut-

„ tociò

„ tociò gli attuali Commandanti Muſselimi, Voivode, ed
„ altri Ufficiali, e Miniſtri ſi eſprimevano dicendo: Come
„ i documenti, che avevano nelle loro mani, erano an-
„ tichi, e per conſequenza non facevano alcun conto dei
„ loro Privilegj, bensì ſenza ragione, impunemente gli
„ eſtorcevano dei denari: Oltre di ciò gli Officiali pure
„ ſeparatamente gli anguſtiavano con diverſi preteſti, ed
„ impoſture d'aver riſarcito, e rifatto la Stalla, la Cuci-
„ na, e l'Oſpizio, e con tali ſpecioſi termini, e titoli
„ gli obbligavano a dargli denari; e fuor di ciò in quelli
„ Luoghi, nei quali ſi adunavano ſudditi, ed in alcuni
„ altri villaggi, pure ſenzachè alzino fortemente la voce,
„ gli impedivano a leggere il Vangelo, e a conſigliarli,
„ ed inſtruirli, ed a Titoli di *Uzul Konak*, ed *Jemeklik*
„ gli pigliavano dei denari, e gli levavano per forza i
„ Cavalli, ed eſigevano da loro come d'altri Sudditi le
„ Taſſe, ed i Reſſimi, o dritti, e ſuccedendovi in vici-
„ nanza dei loro Monaſterj qualche omicidio, o ſe per li-
„ vore veniſſe in qualche diſtante luogo gettato il Cada-
„ vere di perſona uccisa gli incarceravano, baſtonavano,
„ e coſtringevano all'esborſo di pena pecuniaria: E gli
„ Spai, e Sajmi eglino ancora pretendevano per teſta di
„ ciaſcheduna perſona a dieci, o ſedici aſpre: e moren-
„ do qualcheduno dei Frati, i *Kaſſami* ancora eſigevano
„ da loro Teſterakceſi; e per parte dei Patriarchi Greci,
„ e Vladike, o Veſcovi venivano moleſtati, e veſſati, i
„ ſudditi di Rito Latino; E perciò avevano inſtato, e
„ ſupplicato a rilaſciarglisi di nuovo un diploma per i lo-
„ ro privilegj, ed univerſale eſenzione da tutti gli anga-
„ ridi, Taſſe, Gravami, e Teſtatici Tributi: In propo-
„ ſito di che il gran *Cancelliere Memed Raghib paſſato Reis*
„ *Effendi*, e fatto il ſuo Hilamo, e rappreſentazione; in
„ virtù della quale fu l'anno 1156. per ordine rilaſciato
„ il nobile Fermano dei loro Privilegj; ed eſſendo po-
„ ſcia l'anno 1171. ai ſei della Luna di Sefer ſeguita la
„ fauſta

Digitized by Google

„ fauſta mia eſaltazione all' Ottomano Trono, hanno por-
„ tato alla fulgida mia Porta il vecchio lor Fermano,
„ che hanno nelle loro mani pregandomi a rinovarglielo:
„ laonde è uſcito il mio ordine, perchè gli veniſſe rino-
„ vato a tenore del paſſato Commandamento; ed ho co-
„ mandato, che quando vi ſarà arrivato queſto Comman-
„ damento, voi dobbiate operare a tenore sì del preſen-
„ te, come del paſſato Fermano in queſto propoſito ema-
„ nato: Ed è, che i ſurriferiti Frati quali ſi trovano
„ nei Monaſterj eſiſtenti in Creſſevo, Fojniza, e Suttiſ-
„ ca ſiano, come ſopra ſi è detto, liberi, ed eſenti dai
„ ſopra eſpreſſi, e dichiarati gravami, ed angaridi, ſenza
„ che dobbiate permettere, che contro il preſente mio
„ nobile Fermano nelle loro mani rilaſciato, ſiano in mi-
„ nima maniera moleſtati, e veſſati queſti Religioſi di
„ Rito Latino. Così ſappiate, e come avrete viſto, ed
„ oſſervato queſto mio Fermano lo riponerete di nuovo
„ nelle loro mani, preſtando credito all' Imperiale mia
„ Marca.

RELAZIONE

Dell' Imperiale Comandamento diretto al Governadore, e Giudice di Boſna.

„ LI Religioſi che ſono del Rito Latino delli Mona-
„ ſterj eſiſtenti nelle Contrade di Creſſevo, Foini-
„ za, e Suttiſca con memoriale rappreſentato all' Impe-
„ riale mio Divano, hanno fatto ſapere, che dal tem-
„ po, che Sultan Mehemed Han &c. conquiſtò li Paeſi
„ di Boſna, Herzegovina, & Zvornich, eſſerli ſtate rila-
„ ſciate Imperiali Capitulazioni, affinchè ſiano da tutte
„ l' impoſizioni Regie, e dalli diritti della Chieſa, ed al-
„ tro, immuni, ed eſenti, e che perſona veruna poſſa
„ inſul-

„ inſultarli; Lamentandoſi però gl' isteſſi Religioſi, che ſo-
„ no ſtati contro le dette Capitulazioni ſotto titolo che
„ avevano riparato la loro Chieſa, moleſtati dalli Com-
„ mandanti, e Giudici, eſſere ſtato pure nell' anno 1009.
„ conceſſo nobile Comandamento, eſiſtente preſentemen-
„ te nelle loro mani, di più ancora la copia di nobil ſe-
„ gno dei Comandamenti Imperiali, e due Burunti dei
„ Governatori; avendo altresì nell' anno ..... Allì Paſsà
„ Governadore di Boſna ora il munificentiſſimo, onore-
„ voliſſimo, ed il più coſpicuo aſſoluto Miniſtro &c., e
„ di tutti gli affari del mio Imperio, e attual mio ſu-
„ premo Viſir &c., rilaſciati due Burunti, ed in confor-
„ mità dunque del Regio Diploma, conceſſo dal vittorio-
„ ſo Sultan Mehemed Han &c. alli Religioſi delli Mona-
„ ſterj Latini eſiſtenti nelle Contrade di Creſſevo, Foi-
„ niza, & Suttinſca, per la loro franchigia ſiano ſtati ri-
„ laſciati nobili Comandamenti dalli di lui inſigni ſuc-
„ ceſſori. Ma con tutto queſto viene avanzata notizia,
„ che li Governadori, Comandatori, Muſſelimi, Voivo-
„ de, ed altri Uffiziali ſenza far conto, e ſtima delle lo-
„ ro franchigie, e Privilegj, dicendo eſſer antichi i loro
„ Iſtromenti, e Scritture delle quali ſono muniti, pren-
„ dono ingiuſtamente il loro denaro, e li Ufficiali non
„ ſolamente moleſtano con altre ſcuſe, e pretendono dalli
„ medemi dentro per riparazione di Stalla, Cucina, ed
„ Oſpizio, ma nelle Contrade, che ſono radunati i ſud-
„ detti; ed in certi altri Villaggi ove leggono l' Evan-
„ gelio, e ammaeſtrano, vengono moleſtati, e violente-
„ mente: il loro denaro ſotto nome d' alloggi, e di jeme-
„ klik, cioè luogo di ripoſo ed i loro Cavalli; e cerca-
„ no li diritti, e gravezze ſolite a contribuirſi d' altri ſud-
„ diti, e ſuccedendo nelle Contrade vicine alli loro Mo-
„ naſterj qualche omicidio, o pur foſſe per odio portato
„ da Contrade lontane, vengono arreſtati, battuti, e con-
„ dannati con pena pecuniaria; li Zaimi, e Spai altri vi
„ ricer-

„ ricercano dieci, e ſedici aſpri per ciaſchedun Uomo, ed
„ alli caſoni pure viene preteſo il diritto detto Teſterak-
„ çeſſi allor quando muorono li ſuddetti Religioſi; e per
„ parte de' Patriarchi, e Veſcovi Greci ancora vengono
„ veſſati, e oltragiati i ſudditi, che ſono di Rito Latino;
„ Avendo però Mehemed Raghil Reis-Effendi la di cui
„ ſcienza s'agumenti, rappreſentato con Illam eſſerne no-
„ vamente dalli medemi Religioſi inſtata la Conceſſione
„ della franchigia, e privilegj, acciò che ſiano da tutte
„ le impoſizioni, e aggravio eſſenti, ed immuni, uſcito
„ nobil ordine affinchè ſia in conformità dell' Illam con-
„ ceſſo Imperiale Comandamento per la loro franchigia,
„ e perchè adunque ſia nella maniera ſuddetta eſteſo il
„ medemo s'è rilaſciato il preſente Imperiale Comanda-
„ mento, all'arrivo del quale dovrete operare in confor-
„ mità del di lui nobil contenuto, acciochè gl'accennati
„ Religioſi delli tre nominati Monaſterj, Creſſevo, Foj-
„ niza, e Suttiſca ſiano eſſenti, ed immuni dalle sù ac-
„ cennate contribuzioni; e poſſono godere i loro privi-
„ legj, e franchigie ſenza permettere, che venghino mo-
„ leſtati, e oltregiati contro il preſente Imperiale Co-
„ mandamento conceſſoli; ne permettere, che poſſino eſ-
„ ſere moleſtati, ne inſultati li miei ſudditi di Rito La-
„ tino; e dopo di aver viſto, e compreſo il preſente Im-
„ periale Comandamento lo reſtituirete nelle loro mani.

Scritta nella mia Cuſtodita Città Imperiale di Conſtantinopoli li 21. della Luna di Giemazielahir l'anno 1156. l'anno del Signore 1743. sù li primi di Agoſto.

Tam numeroſa hæc, & ſimilia Diplomata, gratioſaque reſcripta, quæ in diverſis temporibus, circumſtantiis, & occaſionibus evincere, eiſque præmuniri oportuit, nobis ſunt, ut ſi ea omnia explicari, & imprimi ſatagerimus, Codicem majorem proculdubiò ederemus. Porrò æs, quod

a 300.

ā 300. annis pro illis fuſum eſt, ſi in unum cumulum reductum extaret, omnia profectò Cœnobia, quæ extiterant quondam in regno Boſnenſi, a fundamentis erigi poſſent ſomptuosè abſque ullo alio adminiculo. Nemo tamen putet profuſionem hanc æris factam fuiſſe ob culpam noſtram, aut Epiſcoporum in quorum cauſam, defenſionem, ac ſalvationem quanta multoties Provincia expenderit, alibi notavimus; ſed propter manutentionem Miſſionum, publicique cultus Sacroſanctæ Fidei Catholicæ, ac ovicularum Chriſti inter lupos &c.

Si cui cogitare ſubrepat, hyperbolicam eſſe ſupradictam locutionem, præ tam gratioſis, efficacibusque Diplomatibus, ac Privilegiis: Reflectat, amabo, ſuper non minus continuis, quam ingentibus expenſis Terræ S. Ubi non modò habentur Privilegia, ac Diplomata noſtris æqualia; ſed inſuper cunctorum Monarcharum Catholicorum, ac Principum, cum protectiones non minimæ authoritatis, tum annua non levia ſubſidia (quibus nos gaudemus minimè) & tamen præ iis omnibus, inceſſabilibus angariis ibi quoque Religioſi premuntur: Nam ſicut cupidinis Turcicæ voraginem inſatiabilem, ita promiſſa eorumdem infidelia, fallaciaque ſemper fuiſſe, & eſſe, quis ignorat, cum quotidiana experientia id doceat?

Digitized by Google

INDEX ALPHABETICUS.

Numerus primus paginam, ſecundus, numerum marginalem indicat.

A

ANtiqua conſiſtentia Boſn. Provinciæ, ſuique frugi labores.	56	1 ſeq.
Antiquitas Vicariæ Boſn. quaſi coæva Religioni Seraph.	1	1
Antiquitas Vicariæ Boſn. vindicatur, & probatur.	2	5 ſeq.
Archiepiſ. Strigonienſis litteræ reccommendatitiæ.	53	2
Arces in Boſna frequentes; ſed raræ alicujus valoris.	110	2
Æquavit ſolo tyrannis 5. Monaſteria.	67	3

B

Bela Filius junior Belæ IV. regis Hung. Princeps Boſnen.	97	7
Bona ſtabilia conceſſa FF. in Boſna, qualiter?	38	3
Boſna abundat montibus, at non Gelboe, ſed delitioſis.	107	2
Boſna ut regnum dividitur in ſuperiorem, & inferiorem.	111	4
Boſnenſes primo ſæculo mancipatus quanta paſſi!	10	3
Boſnenſium Cœnobia combuſta a Turcis plurima.	11	4
Boſnenſes ægrè tulerunt diviſiones ſemper.	13	1
Boſnenſes coacti petiere dividi ab Hungaris.	21	7
Boſnenſis Prov. ante diviſionem Croatiæ conſtiterat ſub nomine generali *Boſna*. Cur autem adſcita cognomina? Vide	9 / 9	2 / 2
Bulgariæ Prov. prodiit ex Boſnenſi.	12	1

C

Carnioliæ Prov. cum ſit filia Boſnenſis, cur præcedit?	9	2 ſeq.
Catalogus Vicariorum Boſn. qua Vicariæ.	70	
Catalogus Miniſtrorum Prov. Provinciæ Boſn.	75	
Catalogus Commiſs. Viſitatorum Gener.	80	
Catalogus Diffin. Gener. ex Boſn. Provincia.	81	
Catal. aſſumptorum ad Epiſcopatum ex Boſn. Prov.	81	
Catal. Scriptorum, qui typo opera dederunt.	82	
Catalogus omnium Provinciarum Ciſmont. Familiæ.	85	
Cenſura cujuſdam decreti, quod videtur apochriphum.	102	9
Clementis XII. Breve: & Decr. Reverendiſs. de reſtitutione Provinciæ Boſn. cum antiqua præeminentia &c.	23	
Comit. Chelmenſis dolo ereptus, ſed brevi recuper. ab eodem *Tvartko*.	100	3
Cuſtodes plures in eadem Prov. & Cuſtos cuſtodum olim quid?	62	1

Dabiſ-

D

Dabiſſa Boſnenſium Rex II.	101	5
Decretum Dalmaticum notis interſectum, impugnatumque &c.	14	2
Decr. S. Cong. ut decedente Epiſ. PP. proponant &c.	40	1
Decr. S. Cong. quod in Boſna Guardiani poſſint eſſe Parochi.	43	4
Decr. Contra Boſn. finitis ſtudiis redire nolentes.	44	5 ſeq.
Decr. Urbani VIII. quo extenduntur indulg. ad portatilia.	38	4
Decr. Regis Tvartki: ſed probatur apocriphum.	60	3
Decr. Regis Thomæ in hæreticos.	103	11
Decr. ejuſdem in eoſdem, ſecundum.	105	12
Diſtributio Ordinis in Provincias, & Vicarias.	57	2
Diviſio Prov. S. Nicolai in Apulia.	5	2
Diviſio S. Salvatoris, ſeu Hungariæ Provinciæ.	5	3
Diviſio S. Hieronymi & Raguſinæ in Dalmatia.	8	9
Diviſio Boſnæ Croatiæ, nunc Carnioliæ.	9	1
Diviſio Bulgariæ.	12	1
Diviſio, ſeu relictio Tranſylvaniæ.	12	2
Diviſio Prov. S. Caii: modo SS. Redemptoris	13	1
Diviſio Prov. S. Joan. a Capiſtrano	18	1
Dolo fuit extortus Comitatus Chelmenſis; ſed citò recuperatus.	100	3
Ducalis Sereniſſimi Ducis Venet. in favorem &c.	48	2
Ducatus S. Sabæ eſt in regno Boſ. pag. 22. ſub nota (k) ſed clarius	101	4
Ducatus S. Sabæ, ſeu Comitatus Chelmenſis, quæ ſunt idem, plerumque fuit ſub Principibus Boſnenſium jamtum, dum Bani dominabantur.	96	

E

Epiſcopis Slavoniæ conceditur, ut dimiſſis regularibus, præficiant Parochiis Presb. Sæc. cur?	20	5
Epiſcopo decedente in Boſna, PP. proponant aliquos &c.	40	1
Errores quorumdam Scriptorum corriguntur.	99	2
Ex libro *Apologia per l' ordine* deducitur antiquit. Prov. Boſ.	6	6

F

Farlatus aſſerit Vicariam Boſnæ conſæculeam Relig. Ser.	7	7
Farlatus corrigit M. Ulyſſipon. ex Vadd. quo ad antiquit. Boſ. Vic.	4	8
Facultas, qua fuit decoratus NN. a Primate regni Hung.	39	5

G

Guardiani in Boſna poſſunt eſſe ſimul Parochi loci	43	6

Digitized by Google

Græcorum pergraves inſultus in Catholicos præſertim religioſos	91	1 ſeq.
Gonzaga corrigendus in multis aſſertionibus eſt	3	4

H

Hungariæ i. e. Salvatoriana Prov. prodiit ex Boſn.	5	3
Hungari, ſeu Ultraſaviani prius petiere diviſionem	19	2
Honorificum teſtimonium Commendantis Brodenſis	54	3

I

Immania quidam Religioſi paſſi a Turcis iis noſtris temporibus	92	5
Indulgentiæ Ordinis extenduntur in Boſna ad Altaria portat.	38	4
Inquiſitores inſtituuntur Vicarii Vicariæ Boſnenſis	59	2
Joannes Cotromanus Banus Boſnenſium	97	6
Joſeph Imperatoris litt. protectionales	49	1
Jus præcedentiæ ſuper Prov. S. Joan. a Capiſt. comprobatur	30	1 ſeq.
Jus idipſum deciditur, & firmatur in Cap. Gener.	31	6

K

Kulinus Banus Boſnenſium	96	2
Kulini Stirps etiamnum extat in nobiliſs. familia: ibidem	96	2

L

Ladislavus, filius Stephani IV. regis Hung. Princeps Boſnenſium	97	8
Litteræ reprehenſoriæ ad Epiſc. Boſnen.	41	2 ſeq.
Litteræ protectionales Imperatoris	49	1
Litteræ reccommendatitiæ Archi-Epiſc. Srigonienſis	53	2

M

Marcus Ulyſſipon. videtur ſibi contradicere	1	2
Molimina Ultraſavianorum in Boſnenſes	19	3
Monaſteria in Boſna deſolata, combuſta, deſtructa &c.	66	1 ſeq.
Miracula ſtupenda effigiei B. V. M. haſta percuſſæ	66	2

N

Nicolaus Banus Boſnenſium	96	3
Ninoslavus Banus Boſnenſium	96	5

Nomenclatura, & origo Boſnæ unde?	94	3
Nomina Regum, & Reginarum Boſnenſium	99	1
Non eſt miranda, ſed compatienda paucitas Cœnobiorum in Boſna.	65	2

O

Olim plures Cuſt. in eadem Prov. & Cuſtos Cuſtodum quid?	62	
Olim, ſed & iis temp. quanta eſt paſſa Prov. ob Epiſcopos?	87	1 ſeq.
Oſtoja Rex IV. Boſnenſium	101	7

P

Provincia Boſnen. tripartitio non ſubſtitit	17	3
Provincia Boſnenſis multas alias prolificavit	4	1
Provincia Tranſylvaniæ fuit Cuſtodia Boſnen.	12	2
Provincia *Slavoniæ* jubetur appellari *Dalmatiæ*.	5	4
Prov. *Boſ. Croatiæ* jubetur appellari *Carniolia*, quare?	11	5
Provinciæ Boſ. poſtumus partus doloroſus	19	1
Prov. Boſn. ſupprimitur, ſed mox glorioſè reſtituitur	22	1 ſeq.
Provinciæ Boſnenſis moderna conſiſtentia	64	1
Privilegia antiquiſs. Prov. Boſn.	32	1
Privilegia antiqua noviſſime confirmata	34	2
Privilegium retinendi Bona ſtabilia	36	3
Paulus a Breberio Banus Boſnenſium	97	10

Q

Quare nonnullæ Prov. præcedunt Boſn. cum procedant ex illa?	11	4
Quare modo pauca Cœnobia in Boſna?	65	4
Quam doloroſus ultimus enixus Provinciæ Boſn. qui internecionem Matri attentaverat; ſed &c.	18	1

R

Raguſei primo ſtudent diviſioni a Boſn. Provincia ſeu Vicaria	6	5
Raguſei iterum recipiuntur a Vic. Gen. Obſervantium	6	6
Raguſei iterum recipiuntur, & abſolvuntur a cenſuris	7	7
Raguſina Prov. dividitur a Prov. S. Hieronymi	8	9
Regibus Hungariæ prætenſio ſuper Boſnam, & Croat. unde?	96	5
Regnant in Boſna tres reges eadem tempeſtate	102	8

S

Stephanus Dragutinus Banus Boſnenſium	97	9

Ste-

Digitized by Google

Stephanus Linus Banus Boſn.	98	11
Stephanum Linum, qui dicunt mortuum eſſe 1317. errant ibid.	98	12
Stephanus Jablanovich Boſnæ Rex V.	102	8
Stephanus Paricida Boſnenſium Rex VII. & ultimus	106	14
Stupendum miraculum B. V. M.	67	2
Subſidium a Regina Suttiſeen. conv. conſtitutum effectu caret.	10	5
Subſidium habitum quondam a Rege Neapolis	47	1
Superioribus in Boſna eſt jus eligere Parochos & prop. Ordinario	43	4

T

Tvartkus I. Boſnenſium rex I.	101	4
Tvartkus II. Boſnenſium Rex III.	101	6
Teſtimonium favorabile Commendantis Brodenſis.	54	3
Thomas Chriſtich Boſnenſium Rex VI.	103	10
Thomas hic plura inter egregia, unum improbum fecit facinus	106	13
Tripartitur Boſnenſis Provincia	13	1
Tripartitio non ſubſtit, & quare?	17	3

V

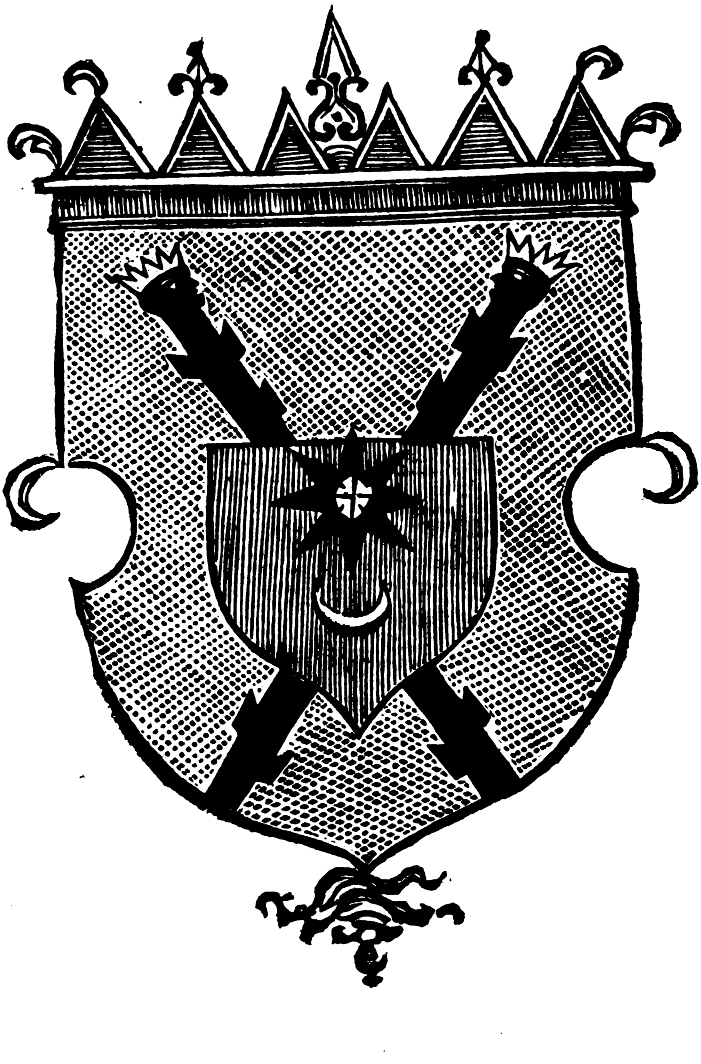
Varbas fluvius ſecat, non vero terminat Regnum Boſnæ	112	5
Variæ limitationes Privinciar. & Regnorum unde?	16	(h)
Valor Soli Boſnenſis deſcribitur	107	....
Urbani VIII. Bulla circa Bona ſtabilia &c. noviſſime confirm. a Clem. XIV. ad duoden.	38	3

Z

Zebislavus Banus Boſniæ	96	4

FINIS TABULÆ.

ARMA, SEU STEMMA REGNI BOSNAE.

Digitized by Google

Digitized by Google

CODICILLUS

Ad præjectam Epitomam, ratione recentis hiſtoriæ mox nominandæ.

1. PRæjactam Epitomam antiquitatum &c. nuper annorum (non utique contentionis pruritu, minuſque libidine quæſtus, ſed unicè prolificæ matris Provinciæ ſervandi honoris motione:) editam, placuit majoribus augeri, locupletarique nonnullis notitiis, ac recudi: Quæ ſic, juxta nutum majorum aucta, jam tum in Auguſto anni mox lapſi expedita fuit Anconam recuſu. Et ecce eodem anno, menſeque lapſis, Venetiis prodiit *Storia Civile, ed Eccleſiaſtica della Dalmazia, Croazia, e Boſna*. Cujus, ex tribus qui promittuntur in 12. lib. diſtribuendi, Tomus primus ultimis primò diebus mox lapſi Decembris luminibus meis comparuit: contemplatusque exantlatum laborem, ut laude dignum revereor.

2. Eſtò autem eruditus author in primis paginis cenſione me dignetur circa terminos Provinciarum, ſeu Regnorum de quibus ſermo, nemo arbitretur eum me injuriari, aut ab illo me propter id offendi. Enim verò olim ego faſſus ſum, ut patet in Epitoma, me nulli bellum indicere, atque contentionem, ſed unumquemque ſinere in ſenſu ſuo abundare. Neque ſubticui non deeſſe ſenſa meis contraria. Licuit tamen mihi complecti ſententiam rationi magis conſentaneam, Authorumque magnæ famæ cæteroquin, & antiquitatis, mihi faventium, dummodò nil temerè aſſeruerim, & poſitivè, ſed opinativè &c. Neque erubui fateri, ſicut & tunc iterum ſinceriſſimè fateor, mihi, etſi eſſent monimenta, quibus tamen careo, ob rationes in Prologo Epitomæ datas, non eſſe artem, ac capacitatem hiſtoriam pangere. Sola igitur neceſſitudo honoris ſervandi Almæ Matris primò: Majorum autem nutus & placitum, quibus

 obſe-

Digitized by Google

obſequi debui, coegerunt ſecundò ad id calamum ſtringere.

3. Cęterum circa limitationem Provinciarum, & Regnorum ad rem facit repetere verba P. Danielis Farlati, quæ ſunt ſequentia. *Quid quæris?* inquit, *hæc varia earumdem Regionum nominandarum, & dividendarum ratio ferè non aliunde, quam e temporum diverſitate, vel e converſione rerum publicarum, vel e Scriptorum arbitrio pendet: hi quippe, aut pro temporum ac rerum varietate, aut etiam pro ſuo arbitrio Provincias easdem alias dilatant, alias contrahunt, alias aliis vocabulis afficiunt; & præterea, ut Thomaſinus ait loco ſupra citato, hæ regionum diviſiones, & nominum mutationes ab eorum pendent arbitrio, quibus parebant. Huc uſque Farlatus Tomo 1. par. 2. Prolog. cap. 4. §. 3. pag. 129.*

4. Dixi igitur & repeto exantlatum ſuum laborem eſſe fœtum laudabilem, proindeque miror quoſdam cenſores in ovo pilum quærentes ſuſpicari de identitate, & ſinceritate Authoris propter notionis ſuæ deliteſcentiam in frontiſpicio, qua alii gloriantur Scriptores. Quam licet poſt orationem dedicatoriam ſub hac expreſſione legant: *Gianantonio Bomman*. Hæc manca eſt, inquiunt, quia nec Patriam, nec nationem, nec Statum, nec conditionem notificat, proin quonam epitheto eum venerabimur, ignoramus: ex quorum deliteſcentia derivant varias ſuſpiciones ut præfertur. Ego tamen miſſis hiſce cavillationibus, malo reticentiam quæſitæ notionis adſcribere humilitati Authoris, quam in judicium temerarium labi.

5. Dixi me mirari cenſores in ovo pilum quærentes: Sed magis mirandi comparent alii, qui potiuntur nimis debili viſu, & ſolum contemplantur ſuperficiem, nil ultra penetrando: proindeque criminantur Bommanum averſi genii, & paſſionis a Boſna, ex eo, quod nec veſtigium hujus Regni paſſus eſt apponere in ſua charta Topographica; at cum implicitè, licet non explicitè, ego intuear Boſnam ſub nomine (eſtò antiquato) Pannoniæ Mediterraneæ, illos argui debilitatis viſus, dicens: quinimò additus nobis, verique

riique amator *Bommanus* probatur, qui non eſt veritus fateri veritatem contra Decretum Reverendiſſimi Eboræ, quod olim ego labefactavi, utpotè ſubreptitium, aſſerendo expreſse pag. 44. hujus 1. libri Duvnum eſſe in Boſna his verbis ..., *e coſtituendo la Città di Dalminio, indi chiamata Duvno, eſiſtente nella Pannonia Mediterranea. Ora Boſna.* In Boſna equidem non ſolum Duvno, verum verò & Livno, Glamocs, Petrovacz, aliæque multæ Civitates ad Occidentem, Unnam verſus & Biach eundo [quas etiam ipſemet Bommanus Tomo 1. pag. 245. ſui operis, luculenter enumerat] ſitas eſſe, eruditiſſimi Geographi ingenuè arbitrati ſunt; vel maximè, cum omnes Civitates, de quibus ſermo, citra Montes Bebios conditæ ſint: in cujus rei majus teſtimonium, omiſſis aliis, brevitatis cauſa, peritiſſimis Geographis, audiatur tantùmodò Philippus Cluverius, qui in eruditiſſima introductione ſuæ univerſalis Geographiæ, cum veteris, tum novæ pag. 231. totum noſtrum caſum ſequentibus expreſſit verbis: *Boſnæ Regnum inter Unnam, Savum, atque Drinum amenis, Bebioſque Montes ſitum eſt ... Caput Regni erat Jajcze &c.* Quinimò Reges Boſnæ Serviam, Raſſiamque, & nonnullas alias, diù ſibi ſubjectas, ac Regno Boſnæ incorporatas retinuerunt Provincias; eaſque omnes uſque ad invaſionem Boſnæ per Mahumetum II. anno 1463. habitam, retinuiſſe; callentibus hiſtorias notum eſt. Mirum ergo videtur ſolum Bommanum, Auſpiceſque ejus latuiſſe.

6. Quamvis graviſſima cum ratione ſuccenſeant nonnulli Bommano, quia diſſimulatis inſignibus Regni Boſnenſis, loco eorum evulgaverit inſignia Provinciæ Primordiæ: Porrò ego mihi perſuadere volens, notionemque Scriptoris conſiderans, auſim dicere, Bommanum implicitè aquam conduxiſſe ad noſtrum Molendinum non minus graphicè, quam artificioſiſſimè uſus figura Synecdoche: dum enim inſignia ejus Provinciæ, ſeu partis pro toto Regno evulgat, quid aliud facit, quam affirmat, cum aliis ſinceris Scriptoribus,

Digitized by Google

illam Provinciam hujus Regni partem eſſe? quia certè juxta Hiſtoricos, quando Beſſi a Bulgaris pulſi haſce plagas ſunt ingreſſi, occupavere totum tractum inter Savum, & Mare Adriaticum, in quo tractu Primordia: itaque in rigore veridicarum hiſtoriarum Primordia eſt Provincia Regni Boſnenſis. Videantur Urbinus, & Munſterus &c. de dictis Beſſis. Qui ergo potuit ingenioſius nobis favere? Ceſſetis ergo ſuccenſere ei, cui alioquin honor debetur. Et ſi inſignia Boſnenſis Regni deſiderantur, en ipſa paulò ante in hac Epitoma impreſſa.

7. Quantum ad illud, quod loquens Bommanus de Croatia pag. 9. dicit: *Noi però ſiamo d' opinione, che il Vervas ne ſia il ſuo orientale confine: che che ſi dica il P. Ochievja &c.* Si conſuluiſſet expertorum Geographorum Mappas, & præſertim Joannis Baptiſtæ Pujades, quam dicavit Illuſtriſſimo, & Excellentiſſimo Domino Joanni Lucæ Pallavicino; vel alteram, cujus titulus: *Accurate ùnd bellesſe General Land-Karten*: facile juſtificaret me, utpotè præſtantiſſimè ſecutum Geographos, eatenusque expertos, quatenus has partes luſtravere. Porrò Bommanus videtur expers omninò plagarum de quibus ſermo, una cum ſuis Auſpicibus, niſi enim & hi expertes eſſent non ſiviſſent illum labi in tam evidentia antilegomena, qualia ſunt principales Civitates Regni Boſnæ ſtatuere in Croatia. Dicit enim pag. 11. loquens de Boſna: *Le ſue Città principali ſono Jajcze, Bagnaluca ... Biach, Dubicza ec.* & tamen tam Biach, quam Dubicza ad amnem Unnam ſunt ſitæ. Jajcze autem, & Bagnaluca ad ripam occidentalem Verbas pariter cònditæ ſunt; diſtatque, e regione, ab his Biach, occidentem verſus, ad tres dictas, ſeu nonaginta milliaribus Italicis circiter. Quomodo poterunt experti harum plagarum hanc contradictionem tolerare ſine riſu? Pono ſimile, & rogo, amice Bommane, ſis Tu judex, & deciſor. Ego dico Mare Adriaticum eſſe confinium Septentrionale Italiæ, Auſtrale verò Dalmatiæ, Inſula-

ſularumque ſuarum. Dein recenſendo principales Civitates Dalmatiæ inter eas dico eſſe Anconam, Senogalliam, Aſſiſium &c. dic quæſo, nonne riſum concitarem in Te? Sic amice chariſſime Tu conſtituendo principales Civitates Boſnæ in Croatia tua, concitas riſum omnibus harum plagarum expertis. Amice igitur, erroris hujuſmodi admoneo corrigendi: aut dictas Civitates (ut Samſon valvas Gazæ) transferendo trans Varbas ad orientem: aut confiteri veritatem concedendo Boſnam notabili tractu extendi ultra Varbas oportet. Cæterum dum ego amnes Savum, & Unnam dico confinia Boſnæ, non intelligo Boſnam extendi uſque ad influxum Savæ in Danubium in orientem, minuſque in occidentem uſque ad ſcaturiginem Unnæ, ſed aliquo tractu juxta chartas Geographicas expertorum, ut ſupra, qui ſecluſa omni partialitate veritatem duntaxat indagando præclara opera ſua edidere.

Porrò ad convincendum tuos Auſpices: propone illis hanc quæſtionem precor. Quando Croatiæ Provincia (quæ modo audit Carnioliæ) diviſa fuit, quare illicò non reliquerat titulum Boſnæ, ſed retinuerat adſcito epitheto Croatiæ? Quare autem ſic non retinuit Provincia SS. Redemptoris vocando Boſnæ Dalmatiæ? Nec Provincia S. Joannis a Capiſtrano vocando Boſnæ Slavoniæ? Si erubuerint veritatem, ſciunt enim, confiteri: Tu reſponde ad quæſtionem ſic: Duæ poſteriores, cum ſe retraxerint totæ, prima in Dalmatiam, ſecunda in Slavoniam, nullo Conventu in Boſna amplius potitæ, nullumque jus habuere in retinendo titulo glorioſæ Matris Boſnæ; At Croatia retinuerat minorem quidem, ſed principaliorem partem Boſnæ, totam nempè plagam occidentalem Varbaſii, ubi Civitates principalitate, etiam a Te amice decoratæ, imò principaliſſima, utpotè Sedes quondam Banorum, Regumque Boſnenſium Jajcze, in qua & tertium Capitulum Provinc. poſt diviſionem fecerunt. Poſtquam autem Turcarum tyrannis illos e tota Boſna pepulit: velint, nolint, debue-

runt

runt dimittere gloriosum nomen Almæ Matris: nec permiſſum eſt amplius ut vocetur Provincia Boſnæ Croatiæ, ſed Carnioliæ. Vide, amice, reliqua in Epitoma, & ſi placuerit conſule chartas Geographicas veterum Authorum expertorum, nec intereſſatorum.

Dabam Suttiſcæ 11. Januarii 1776.

FINIS.

S. O. A. M. D. G.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Österreichische Nationalbibliothek
8950001
Digitized by Google